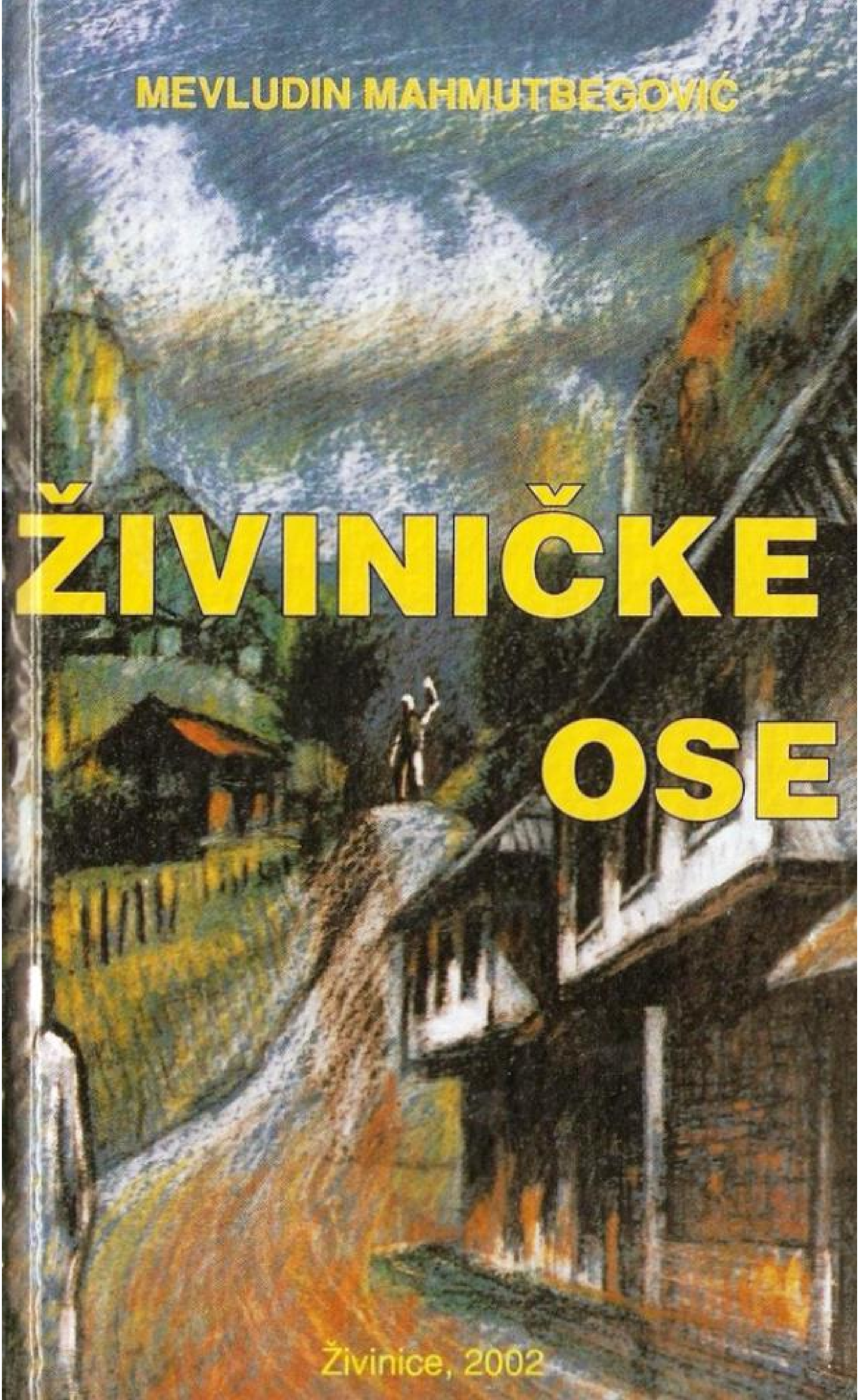
MEVLUDIN MAHMUTBEGOVIĆ

ŽIVINIČKE OSE

Živinice, 2002

Mevludin Mahmutbegović

ŽIVINIČKE OSE

ŽIVINICE,

2002

HAMGRAF

Sadržaj

Mevludin Mahmutbegović

Živiničke ose

Izdavač
DOO HAMGRAF Živinice

Urednik
Bajro Bešić, diplomirani pravnik

Recenzenti
Prof. dr. Salih Kulenović
Mr. sci. Sead Omerbegović
Lektor
Fuad Halilović
Naslovna strana
Osman Šarić, prof

....

CIP –Katalogizacija u publikaciji

Nacionalna i univerzitetska biblioteka

Bosne i Hercegovine, Sarajevo

355.311.6 (497. 6 Živinice) "1992/1995"

MAHMUTBEGOVIĆ, Mevludin

Živiničke Ose / Mevludin Mahmutbegović. -

Živinice : Hamgraf, 2002. 250 str. : geogr. karte; 20 cm

Bilješka o autoru: str. 243

ISBN 9958-9486-1-3

COBISS/BiH – ID 10997510

....

PREDGOVOR

Iako sa relativnim zakašnjenjem, naravno iz objektivnih uslova, knjiga o proslavljenoj ratnoj jedinici «Živiničke ose», ipak je ugledala svjetlo dana. Dakako, hrabre živiničke borce iz «Osa», narod Živinica, ali i gotovo cijele Bosne i Hercegovine, nije i neće zaboraviti, ali je pisano slovo o njihovim podvizima i pobjedama u najodsudnijim trenucima za opstanak Bosne, garancija da i naredne generacije budu upoznate i da «zapamte» doprinos boraca «Živiničkih osa», upravo za opstanak Bosne! Dakle, pamćenje, odnosno nezaborav, bio je i jedini moto prilikom nastajanja ove knjige, s neizbježnom porukom – «da se rat i stradanja ne ponove»!

Knjiga «Živiničke ose» je, naravno, samo parcijalni dio sveopće borbe za slobodu i nezavisnost Bosne i Hercegovine. Jedan kvadratić, ali veoma značajan, u herojskom otporu nastojanjima «raznih agresora». Značaj ove publikacije je i u tome što je ona nastala isključivo na objektivnom, izvornom materijalu: odlukama i naredbama komandanata, vojnih i civilnih organa, zatim na činjenicama iz ratnih dnevnika, borbenih izvještaja, a sve je potkrijepljeno autentičnim šemama i kartama. Subjektivnost

u ovoj publikaciji nastojala se izbjeći, obzirom na vremensku distancu i «relativnu normalizaciju» političkih odnosa i sveukupnih procesa u Bosni i Hercegovini.

Ipak, i pored najiskrenije namjere i želje da se što objektivnije «predstavi» legendarna jedinica «Živiničke ose», sasvim je moguće da u knjizi ima određenih nedostataka, pa možda i nenamjernih grešaka, jer je bilo vrlo teško izvršiti analitički prikaz, i iz obimne građe izdvojiti najbitnije detalje i činjenice. Pogotovu stoga što je jedinica «Živiničke ose» borbena dejstva izvodila na ratištima širom Bosne i Hercegovine, pa čak i sa «raznim agresorima». To, naravno iziskuje dugotrajno, sveobuhvatno proučavanje i uključivanje znanstvenika raznih profila. Stoga je namjera autora ove publikacije bila da dijelom, koji se prvenstveno odnosi na ulogu boraca «Živiničkih osa», doprinese ukupnom sagledavanju i historijskoj građi, radi boljeg razumijevanja jednog iznimno važnog perioda u historiji Bosne i Hercegovine.

Razlog izdavanja knjige «Živiničke ose» biće apsolutno opravdan, ukoliko se barem dijelom uspjelo u tome.

Autor

I ŽIVINICE KROZ HISTORIJU

Živinice se nalaze na području Tuzlanskog kantona/županije, (ranije Tuzlansko-podrinjski kanton). Ovaj kanton spada u privredno najrazvijenija područja u cijeloj Bosni i Hercegovini i čini okosnicu industrijskog razvoja Federacije Bosne i Hercegovine. U sastavu Tuzlanskog kantona nalazi se 13 općina: Tuzla, Lukavac, Banovići, Živinice, Kalesija, Teočak, Sapna, Kladanj, Srebrenik, Gradačac, Gračanica, Čelić i Doboj Istok. Tuzlanski kanton spada u red najgušće naseljenih područja u Bosni i Hercegovini. U takvom okruženju se nalazi i općina Živinice, jedna od razvijenijih općina Tuzlanskog kantona.

Živinice su smještene u središnjem dijelu Sprečkog polja, u slivnom području Spreče, Gostelje i Oskove. Susjedne općine su: Banovići, Lukavac, Tuzla, Kalesija, Kladanj i Šekovići. Područje Živinica je okruženo planinama Konjuh i Bišina, a Živinice izlaze i na jezero Modrac. Živinice imaju srednju nadmorsku visinu od 213 metara, a ovim područjem prolazi nekoliko putnih i željezničkih

komunikacija: magistralni put Tuzla – Sarajevo, regionalni putevi Tuzla – Zvornik i Živinice – Kalesija, te željezničke pruge Brčko – Banovići i Tuzla – Zvornik. Na području živiničke općine smješten je i Aerodrom Dubrave.

Prema popisu stanovništva, na površini od 291 km^2 1991. godine u Živinicama je živjelo 54.653 stanovnika. Nacionalna struktura je bila mješovita: 81 % Bošnjaka, 6 % Srba, 7 % Hrvata i 6 % ostalih. Deset godina kasnije, u 2001. godini u Živinicama je bilo 50.071 stanovnik, od čega 17.961 raseljenih osoba, uglavnom sa područja sjeveroistočne Bosne, koja su Dejtonskim mirovnim sporazumom pripala Republici Srpskoj.

Historija Živinica iz raznih razloga, nije u dovoljnoj mjeri istražena. Pojedini izvori, međutim, navode da se "s obzirom na geografski položaj, reljef, zemljište i druge prirodne osobine ovog prostora, s dosta vjerovatnoće može pretpostaviti da je ovaj prostor bio nastanjen još od prahistorije". Međutim, prema historijskim navodima Živinice su pod turskom upravom prvo zabilježene pod nazivom Tatorice 1533. godine i pripadale su nahiji Dramešin. Taj naziv je, po svemu sudeći, ostao do sredine XIII stoljeća.

Industrijski razvoj Živinica započeo je krajem XIX i početkom XX stoljeća, potpomognut austrougarskim kapitalom. Ovdje je otpočela prva eksploatacija drveta, na bazi koje se razvijala drvna industrija. Industrijski razvoj Živinica intenziviran je tek nakon Drugog svjetskog rata.

Kontinuitet življenja u ovom kraju može se pratiti od najstarijih vremena do danas. Najviše su sačuvane nekropole stećaka iz srednjovjekovnog i turskog vremena. Danas ih ima ukupno 15, sa 212 nadgrobnika različitih oblika i različito ornamentisanih. U zaseoku Džebari nalazi se iz najstarija džamija, iz osmanskog perioda, na području Tuzlanskog kantona, sagrađena 1512 godine.

Znatni prirodni resursi, plodno poljoprivredno zemljište, šume, mrki ugalj i lignit, osnov su za razvoj poljoprivrede, rudarstva, drvne industrije i uopšte privrede. Od prirodnih resursa treba pomenuti još i nalazišta kamena, šljunka, te termalne vode. Poljoprivredne površine zahvataju 78,2 % ukupne površine općine (22.750 ha), a čine ga oranice i bašte, voćnjaci, livade i pašnjaci. Šumski fond raspolaže sa 1,7 miliona kubnih metara drvne mase. Važan prirodni resurs je i dio akumulacije jezera Modrac, površine 750 hektara, koji pripada teritoriji živiničke općine, kao i

dijelovi vodotoka Spreče, Oskove, Gostelje i Toplica. Šumsko-industrijsko preduzeće "Konjuh" je jedan od najvećih drvoprerađivača i proizvođača namještaja u Bosni i Hercegovini, a gazdovanjem šuma uspješno se bavi preduzeće "Šumarstvo-Svatovac". Preduzeće "Konjuh" je jedno od najjačih izvoznih preduzeća u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Rezerve mrkog uglja se procjenjuju na preko 100 miliona tona, a eksploatacija se vrši u rudnicima Đurđevik i Višća. Lignit se eksploatiše na kopu Dubrave. Rudarska i drvna industrija su do izbijanja ratnih sukoba (1992. – 1995.) zapošljavale oko 80 % svih radnika u općini, a 2001. godine je taj postotak prepolovljen.

II POLITIČKE I VOJNE PRILIKE PRED AGRESIJU

Krajem osamdesetih i početkom devedesetih godina 20. stoljeća, političko-bezbjednosna, pa i vojna situacija na prostorima ex-Jugoslavije bila je veoma složena i konfuzna. Takvu situaciju karakterisalo je nekoliko činjenica, a prevashodno opća kriza socijalizma u svijetu, a posebno u bivšoj Jugoslaviji. Poslije smrti Josipa Broza Tita, na prostorima bivše Jugoslavije dolazi do naglog izliva nacionalizama, u prvom redu srpskog nacionalizma. Odmah poslije usvajanja Ustava iz 1974. godine, srpski nacionalisti su bili nezadovoljni ustavnim rješenjem nacionalnog pitanja Srba. Oni su smatrali da Srbi, kao najbrojniji narod, trebaju imati dominantnu ulogu u tadašnjoj Jugoslaviji, a što je bilo protivno Ustavu iz 1974. godine, po kojem je svim republikama i narodima bila zagarantirana suverenost, te su sve bitne odluke u rješavanju vitalnih interesa za bivšu federaciju morale biti usaglašene od svih republika i autonomnih pokrajina.

Da bi političko rukovodstvo tadašnje Republike Srbije prevazišlo krizu i smirilo tenzije, pokušalo je preko Srpske

akademije nauka i umetnosti (SANU) da na, jedino njima prihvatljiv način, razriješi "pitanje" srpskog naroda u ex-Jugoslaviji. Međutim, Srpska akademija nauka i umetnosti, umjesto da pokuša prevazići novonastalu situaciju nakon donošenja Ustava iz 1974. godine na zadovoljstvo i drugih naroda i narodnosti u tadašnjoj zajedničkoj državi, praktično dograđuje plan Ilije Garašanina - "Načertanije" iz 1844. godine, u kojem je predviđeno da svi Srbi, bez obzira gdje bili, žive u jednoj državi. Taj plan je faktički bio plan formiranja velike Srbije. Kada je ovaj plan, "skrojen" u Srpskoj akademiji nauka i umetnosti bio obznanjen, 1986. godine, međunacionalni odnosi su se maksimalno iskomplicirali, naročito između Hvata i Srba, a kasnije i drugih naroda u ex-Jugoslaviji.

Da bi srpski nacionalisti ideju velikosrpskog projekta sproveli u djelo, bilo je potrebno pronaći i one koji će tu ideju realizirati. Idejni tvorac "vaskrsenja Načertanija" bio je književnik Dobrica Ćosić, koji je oko sebe okupio srpske nacionaliste, smatrajući da je nastupio vrlo pogodan trenutak da uz pomoć bivše JNA Garašaninovu ideju može dovesti do kraja. U prilog su mu išla i velika neslaganja i podjele u okviru Centralnog komiteta Saveza komunista

Srbije i već dugo tinjajuća kriza na Kosovu. Takvu podjelu i konfuzno stanje u CK SK Srbije iskoristio je, dotada marginalan političar, bankar - Slobodan Milošević, u svom prvom obraćanju okupljenim Srbima na Kosovu Polju kada je izjavio: "Niko ne sme srpski narod da bije!", što će mu obezbijediti naglu popularnost i podršku u masama. To je faktički bio početak ere vladavine velikosrpskih nacionalista predvođenih "balkanskim kasapinom" - Slobodanom Miloševićem, kojemu se danas sudi pred Međunarodnim tribunalom u Hagu, za ratne zločine počinjene na Kosovu, u Bosni i Hercegovini i u Hrvatskoj.

U takvom, krajnje nestabilnom političkom okruženju, došlo je i do ustavne krize u SFRJ, što je bio razlog formiranja Komisije za izradu novog ustava SFRJ. No, prilikom samog predlaganja amandmana na Ustav iz 1974. godine ispoljile su sve ideološke razlike, bilo je raznih pritisaka i na Ustavnu komisiju SFRJ, a uporedo se vršila maksimalna propaganda za podizanje nacionalističkih tenzija, sve u cilju kako bi se izborile što bolje pozicije u novom ustavu SFRJ.

Razmimoilaženja i suprotnosti oko budućeg ustavnog uređenja, naročito su došla do izražaja na 14. kongresu

Saveza komunista Jugoslavije (SKJ), održanom u januaru 1989. godine. Na kongresu se vodila žestoka borba oko budućeg uređenja, jer su koncepti bili potpuno različiti. Slovenačka i hrvatska delegacija zastupale su ideju konfederalnog uređenja SFRJ, dok su nasuprot njima, Srbi zastupali isključivo tezu federalne Jugoslavije, odnosno velike Srbije. Zbog takvih, dijametralno suprotnih mišljenja, došlo je do neminovnog raspada SKJ, što je bio faktički početak raspada SFRJ. Kongres su napustili prvo slovenačka i hrvatska, a nešto kasnije i bosanskohercegovačka delegacija.

1. *Pripreme za agresiju na Bosnu i Hercegovinu*

Defintivni raspad SKJ izazvao je veliku krizu i u samom Predsjedništvu SFRJ, kao vrhovnoj komandi oružanih snaga države. Novonastalu, krajnje konfuznu situaciju, iskoristiće pojedini članovi Predsjedništva SFRJ, pa će izvšiti transformaciju oružanih snaga i tadašnji Generalštab JNA transformirati u Štab Oružanih snaga SFRJ. To je bio način da tadašnji Generalštab može donositi sve odluke o upotrebi svih jedinica JNA, ali i Teritorijalne odbrane u cijeloj

državi. Ovom transformacijom JNA se i konačno priklonila velikosrpski orjentiranim snagama. U tom cilju odmah je pristupila realizaciji ranije utvrđenih velikosrpskih planova i ciljeva, iako je to bilo u apsolutnoj suprotnosti sa načelima Ustava iz 1974. godine.

U sklopu "reformi" Oružanih snaga SFRJ, izvršena je i reorganizacija komandovanja i ustrojstva strategijskih i operativno-strategijskih grupacija JNA i TO. Tako su, umjesto šest armija kopnene vojske formirana tri vojišta, čija je teritorijalna podjela potpuno zanemarila administrativne granice republika i pokrajina, a štabovi TO republika i pokrajina, u operativnom pogledu su pretpočinjeni komandama vojišta, umjesto vrhovnoj komandi, a štabovi okruga TO komandama korpusa JNA.

Donesena je i sprovedena i odluka o rasformiranju Teritorijalne odbrane Kosova, koja je organizacijski i kvantitativno bitno smanjena. Smijenjen je gotovo kompletan komandni kadar i popunjen, po mišljenju komande JNA i njihovih nalogodavaca, sa jugoslovenski orjentiranim ljudima. Rasformirani su, također, i komiteti za ONO i DSZ, čime je faktički eliminiran uticaj republika,

autonomnih pokrajina i drugih nižih organa vlasti u funkciji rukovođenja i komandovanja Oružanim snagama SFRJ.

Sljedeća veoma važna, slobodno se može reći i presudna odluka koja je donesena, jeste odluka o oduzimanju oružja TO na teritoriji cijele države i njegovo stavljanje pod kontrolu JNA. Ova odluka je sprovedena naredbom GŠ OS SFRJ, str. pov. br.: 19-1, od 14. 5. 1990. godine i naredbom komandanta Republičkog štaba TO Bosne i Hercegovine, str.pov. broj: 02/866 od 16. 5. 1990. godine. Navedenim naredbama razoružane su sve jedinice TO Bosne i Hercegovine, pa tako i jedinica Opštinskog štaba TO opštine Živinice, koja je raspolagala sa tada impozantnim brojem naoružanja: oko 2.000 pješadijskog naoružanja, 20 MB 82 mm, 20 MB 60 mm, 6 BsT 82 mm, nekoliko hiljada minsko-eksplozivnih sredstava, odnosno protivpješadijskih i protivtenkovskih mina, zatim je raspolagala sa 2 borbena kompleta municije za svako naoružanje i drugim materijalno-tehničkim sredstvima. To je bila relativno dovoljna količina naoružanja za uspješnu odbranu od bilo koje agresije na teritoriju Živiničke opštine. Uzimajući u obzir ove količine naoružanja i dobro organizacijsko-formacijsko ustrojstvo jedinica TO Živinica, te da je

postojala mogućnost spajanja ljudstva sa naoružanjem, to bi bila respektabilna sila za odbranu Živinica, pa čak i šire teritorije, od nadolazeće agresije.

Komanda JNA, međutim, znajući za veliku vojnu moć TO Živinica je 1990.-te godine preduzela aktivnosti na izuzimanju naoružanja TO Živinica. Oduzeto živiničko naoružanje je uskladišteno u skladište JNA u Ljubačama. Bilo je to prinudno razoružavanje nesrpskih naroda kako bi se onemogućili, da u nadolazećoj agresiji, koju je JNA već pripremila i koja je bila sve očitija, pruže otpor i odbrane suverenitet Bosne i Hercegovine.

Nakon što je razoružana TO i oružje uskladišteno na "sigurno mjesto", JNA i njeni politički nalagodavci su otišli i dalje. Odmah je naređeno izuzimanje ratnih planova TO, a potom zabranjeno svako izvođenje edukativnih i vježbovnih aktivnosti svim oružanim komponentama, naravno izuzimajući JNA i njene prosrpske paravojne satelite. Nasuprot tome, JNA užurbano radi na pripremanju teritorije, zauzimanju pogodnih objekata na zemljištu i vrši njihovo uređenje. Paralelno s tim, JNA čisti svoje redove od nesrpskog naroda, vrši pokrete i pregrupisavanje jedinica kao posljednje pripreme za nadolazeću agresiju.

Još ranije je JNA uradila i konkretne ratne planove. Ovi ratni planovi su već aktivirani u Sloveniji i Hrvatskoj 1991. godine, a nešto kasnije i u Bosni i Hercegovini.

"Tajni vojni plan "RAM", koji je iz najviših vojnih izvora "iscurio" septembra 1991. godine, a u osnovi je, udruženim snagama JNA i oružanih srpskih formacija i grupa iz Srbije, Crne Gore, Hrvatske i Bosne i Hercegovine, uz neposrednu pomoć "jugoslovenske diplomatije" i propagandne mašinerije, predviđao uspostavljanje i zaposjedanje granica "velike Srbije" u "kojoj bi svi Srbi, sa svojim teritorijama živeli u istoj državi. "("RAM" je dopunjen dodatnim planovima "DRINA", "KUPA" i drugim, a u njegovu realizaciju su uključene i aspiracije Hrvatske na dio bosanskohercegovačke teritorije).[1]

2. *Uloga SDS-a u pripremi agresije na BiH*

U realizaciju velikosrpskog projekta u Bosni i Hercegovini, pored najvišeg političkog i vojnog rukovodstva SFRJ, Srbije i Crne Gore, udružile su se i neke srpske

---

[1] *Opširnije vidjeti: dr. Smail Čekić, Agresija na Bosnu i Hercegovinu i* genocid nad Bošnjacima 1991.-1993., Sarajevo 1994.

političke partije i udruženja unutar Bosne i Hercegovine. T snage su bile unutrašnji oslonac spoljne agresije. U podaničku i zločinačku službu protiv Bosne i Hercegovine najdirektinije i sasvim otvoreno su se stavili: Srpska demokratska stranka (SDS BiH), Srpska radikalna stranka (SRS BiH), Srpski pokret obnove (SPO), zatim Srpska pravoslavna crkva u Bosni i Hercegovini, neki srpsk intelektualci i drugi ideolozi velikosrpskih planova u Bosni Hercegovini.

Pripremajući se za agresiju na Bosnu i Hercegovinu Srbija i Crna Gora su veliki oslonac našle u SDS-u Bosne Hercegovine, stranci koja je odmah počela sa intenzivnim pripremama za agresiju, kako bi ostvarila zacrtani cilj navodnog ostvarenja stoljetne težnje srpskog naroda "da sv Srbi žive u jednoj državi". Svoje aktivnosti predstavnci SDS a su, predvođeni Radovanom Karadžićem, kasnije proglašenim ratnim zločincem, svoje početne aktivnost usmjerili na paraliziranje sistema zakonodavne i izvršne vlasti u Bosni i Hercegovini. To se, naravno, odrazilo na operativni rad u Skupštini SR Bosne i Hercegovine, čije su sjednice nakon stalnih opstrukcija i prijetnji, često napuštali. Sve svoje aktivnosti "esdeesovci" su

inhronizirano usklađivali sa komandama JNA i u tajnosti su užurbano radili na pripremi većine bosanskih Srba za borbu protiv sopstvene zemlje - Bosne i Hercegovine. To potvrđuju i naredbe koje je vođa SDS-a, Radovan Karadžić upućivao u opštinske sekretarijate Narodne odbrane u kojima su sekretari bili Srbi. Takva jedna naredba upućena je 21.septembra 1991.godine:

SRPSKA DEMOKRATSKA STRANKA

Đure Đakovića 45 Sarajevo

NAREDBA

SVIM SEKRETARIJATIMA ZA NARODNU ODBRANU

U presudnom trenutku za srpski narod

NAREĐUJEM:

- *da naše oslobodioce - jedinice iz Srbije i Crne Gore pomognete uključivanjem naših dobrovoljaca, da ih materijalno i moralno podržite u misiji stvaranja Saveza srpskih država,*
- *da u SNO, SAO Krajina, Romanija i sjeveroistočna Bosna iz svojih redova eliminišete ustašoidne i druge muslimanske elemente koji ometaju uspostavljanje jedine pravedne srpske vlasti u svesrpskim zemljama.*

U slučaju suprotstavljanja ovim humanim i pravednim težnjama srpskog naroda budite nemilosrdni (oko za oko - zub za zub).

U vezi s tim aktivirajte formirane prijeke sudove.

M.P.

Radovan Karadžić,s.r.

(tekst i potpis ćirilicom)

Ova naredba je najilustrativniji primjer zločinačkih namjera SDS-a i njenog rukovodstva, koji su "nemilosrdno" ispunjavali sve zadatke upućivane iz Beograda. Odmah zatim, 28. 9. 1991. godine uslijedio je naredni akt SDS-a koji dokazuje saradnju SDS-a sa JNA:

SRPSKA DEMOKRATSKA STRANKA
Đure Đakovića 45
Sarajavo

Sekretarijatima za NO - svima

Z A H T J E V
za informaciju

Tražimo da nas hitno informišete o svim slučajevima šverca oružja koje j dobiveno od JNA za naše dobrovoljce i druge srpske vojne jedinice.

Posebno nas interesuju slučajevi gdje je to oružje dospjelo u ruke naših vječni neprijatelja Muslimana i Hrvata.

Naređujem da objektivno informišete o tome s obzirom da će stručne ekipe SSUP- i SSNO-a na čelu sa Vasiljević A.;Vukosavljević D. i Đurđevac V. također podnije informaciju o tome.

Za sva bliža uputstva u vezi s ovim, obratiti se članovima SDS-a koji su bili nosioc naoružavanja srpskog naroda: Karadžić, Tintor, Veselinović, Savčić, Kojić, Aćić, Radi i drugim koji su uložili ogromne napore da zajedno sa JNA naoružaju i zaštite na napaćeni narod i spreme ga za odsudnu bitku.

M. P.

Po ovlaštenju
PREDSJEDNIKA SRPSKE DEMOKRATSKE STRANKE Bi
(tekst ćirilicom, potpis nečitak ćirilicom)

Ilegalno slanje naredbi od strane SDS-a za pripremu srpskog naroda za agresiju na Bosnu i Hercegovinu, bilo je praćeno "adekvatnim" političkim, psihološkim, ekonomskim i drugim pritiscima predstavnika SDS-a na zakonodavnu i izvršnu vlast u predstavničkim tijelima Bosne i Hercegovine, kako bi je primorali da prihvati koncept novog ustrojstva "krnje Jugoslavije", odnosno velike Srbije. Veoma je indikativno takvo jedno istupanje Radovana Karadžića, predsjednika SDS-a kojim je izrečena javna prijetnja Muslimanima u Skupštini SR Bosne i Hercegovine, oktobra 1991. godine:

"Ja vas još jedanput molim, ne prijetim, nego molim, da ozbiljno shvatite tumačenje volje srpskog naroda koji ovdje zastupa Srpska demokratska stranka i Srpski pokret obnove, a po meni i Srbi iz drugih stranaka. Molim vas da ozbiljno shvatite, ovo nije dobro što radite. Ovo je put na koji vi hoćete da izvedete Bosnu i Hercegovinu, ista ona autostrada pakla i stradanja kojom su prošli Slovenija i Hrvatska. Nemojte da mislite da nećete odvesti Bosnu i Hercegovinu u pakao, a muslimanski narod možda u nestanak, jer muslimanski narod ne može da se odbrani ako bude rat ovdje..."[2]

Radeći užurbano na sprovođenju zacrtanog velikosrpskog projekta, SDS, potpomognuta političkim i vojnim rukovodstvom SFRJ, Srbije i Crne Gore, svoje aktivnosti je ubrzo usmjerila na formiranje paradržavnih

---

[2] *Smail Čekić, Agresija na Bosnu i genocid nad Bošnjacima 1991. - 1993.), Sarajevo,1994.,str.269.*

tvorevina u cilju rušenja legalnog poretka i legalne vlasti u Bosni i Hercegovini i osvajanja cjelokupne teritorije Republike na kojoj bi se formirala srpska država. U narednom periodu, ta iluzorna srpska država na teritoriji Bosne i Hercegovine, po planovima SDS-a, automatski bi se priključila tkzv. Jugoslaviji. U tom cilju, svoje aktivnosti SDS je usmjerio na donošenje nekih odluka i propisa radi pravnog utemeljenja "buduće srpske države u Bosni i Hercegovini" od kojih su najznačajniji:

- ***Propisi po kojima su formirane tzv. srpske autononmne oblasti,***
- ***Odluka poslanika Kluba Srpske demokratske stranke i Kluba Srpskog pokreta obnove o osnivanju tzv. Skupštine srpskog naroda u Bosni i Hercegovini (24. oktobar 1991 godine);***
- ***Odluka tzv. Skupštine srpskog napoda u BiH o statusu funkcionera, rukovodečih radnika i drugih radnika u republičkim državnim organima (24. oktobar 1991. godine);***
- ***Odluka tzv. Skupštine srpskog naroda u BiH o verifikaciji proglašenih tzv. srpskih autonomnih oblasti u Bosni i Hercegovini - "Autonomna regija Krajina" i SAO "Sjeverna Bosna") (21. novembar 1991. godine)***
- ***Odluka tzv. Skupštine srpskog naroda u BiH o teritoriji opština mjesnih zajednica naseljenih mjesta u BiH koja se smatra teritorijom "savezne države Jugoslavije) (21 novembar 1991. godine);***
- ***Odluka tzv. Skupštine srpskog naroda u BiH da se pristupi formiranju tzv. Republike srpskog naroda (21. novemabar 1991. godine);***
- ***Odluka tzv. Skupštine srpskog naroda u BiH o osnivanju Skupštine srpskog naroda u zajedničkoj državi Jugoslaviji;***
- ***Donošenje Deklaracije o proglašenju tzv. Republike srpskog naroda BiH" (9. janua 1992. godine) i dr.***[3]

---

[3] Smail Čekić, isto ,str. 29.-30.

Svi navedeni propisi imali su za cilj direktno ugrožavanje teritorijalne cjelovitosti Bosne i Hercegovine, njeno osvajanje i priključenje novoj državi, tzv. Jugoslaviji, zapravo velikoj Srbiji. Normativno-pravno zaokruživanje paradržavne tvorevine - "republike srpskog naroda" završeno je donošenjem "ustava", 27. marta 1992. godine.

Normativno, ali nažalost i stvarno formiranje takozvane "republike srpskog naroda" praćeno je aktivnostima SDS-a i JNA koje su imale za cilj da se ta i takva zajednica i vojno zaštiti. Stoga je tkzv. Skupština srpskog naroda Bosne i Hercegovine 11. decembra 1991. godine donijela "preporuku JNA o očuvanju teritorijalne cjelovitosti Jugoslavije". Ova "preporuka" je zapravo bila poziv JNA, da u slučaju "ugroženosti" srpskog naroda pruži svu potrebnu pomoć u odbrani ljudskih života i njihove imovine.[4]

3. *Oružana agresija na Bosnu i Hercegovinu*

Planirana i stalno potencirana "ugroženost srpskog naroda" bila je i navodni razlog da, poslije dugotrajnih i

---

[4] *Smail Čekić, isto, str. 30. i 31.*

temeljitih priprema za agresiju, vanjski i unutrašnji neprijatelji Bosne i Hercegovine, napokon krenu u svoj genocidni pohod. Oružana agresija na Republiku Bosnu i Hercegovinu počela je 6. aprila 1992. godine, napadom združenih srpskih vojnih i paravojnih snaga na glavni grad - Sarajevo. Taj datum se oficijelno uzima kao početak agresije, jer je tog dana, dakle 6. aprila 1992. godine Bosna i Hercegovina postala nezavisna i suverena država, međunarodno priznata od strane Evropske zajednice, a kasnije i Sjedinjenih Država.

Oružanih provokacija i napada na dijelove Bosne i Hercegovine, međutim, bilo je i ranije. No, u to vrijeme Bosna i Hercegovina je bila samo jedna od šest federalnih jedinica u sastavu SFRJ. Indikativan je napad JNA i srpskih snaga na selo Ravne u istočnoj Hercegovini, koje je agresor 12. oktobra 1991. godine potpuno uništio i tom prilikom počinio neviđena zvjerstva prema hrvatskom civilnom stanovništvu. Slijede zatim napadi srpskih paravojnih formacija, "arkanovaca" i "šešeljevaca" na Bijeljinu, u kojoj je 1. i 2. aprila 1992. godine ubijeno na stotine bošnjačkih civila. JNA koja se već tada, definitivno mogla smatrati agresorskom, zauzela je Kupres, potom je

bombardovala Bosanski Brod i krenula u plansko genocidno osvajanje podrinjskih gradova: Janje, Zvornika, Foče, Višegrada, Goražda, Čajniča, Rogatice i drugih, a ubrzo napadi otpočinju i u Modriči, Brčkom, Doboju, Gradačcu, Odžaku itd.

Ratne aktivnosti agresora oko Sarajeva počele su postavljanjem barikada od strane SDS-a, 1. i 2. marta 1992. godine, sa ciljem da se ucjenama i zastrašivanjem iznude politički ustupci u uređenju Bosne i Hercegovine, po mjerama Beograda. Povod koji se jedva čekao za postavljanje barikada bilo je ubistvo Nikole Gardovića, 1. marta 1992. godine, jednog od srpskih svatova na vjenčanju koje se trebalo obaviti u Staroj pravoslavnoj crkvi na Baščaršiji.

Druge masovne barikade teroristi SDS-a organizuju na području Sarajeva 4. aprila 1992. godine, sa namjerom spriječavanja međunarodnog priznanja Bosne i Hercegovine. Snage odbrane Sarajeva organizirale su kontrabarikade koje, sasvim spontano, prerastaju u masovne demonstracije građana Sarajeva i drugih gradova protiv JNA, SDS-a i dijela aktuelne političke vlasti. Na masu od oko 100 hiljada građana, okupljenih na protestu ispred

zgrade Skupštine Bosne i Hercegovine, snajperisti SDS-a pucali su iz Hotela "Holidej in" i sa okolnih zgrada. Pripadnici Specijalne jednice MUP-a odlučno i hrabro ulaze u "Holidej in" i hvataju srpske snajperiste, na oduševljenje okupljene mase. Nažalost, situacija je ubrzo postala "prava ratna". Događaj ispred skupštinskog zdanja bio je samo uvod u dramatična zbivanja koja će narednih godina potresati Bosnu i Hercegovinu.

III VOJNE I POLITIČKE PRIPREME ZA ODBRANU OD AGRESIJE

1. *Živinice u pripremi za odbranu od agresije*

Vojna i politička situacija u zonama odgovornosti Opštinskog štaba TO Živinice, Okružnog štaba TO Tuzla, pa i šire, krajem 80-tih i početkom 90-tih godina bila je veoma složena i konfuzna, što je bio samo odraz zbivanja u cijeloj tadašnjoj SFRJ. Karakterizirale su je specifične prilike i okolnosti u kojima se našla Bosna i Hercegovina, naročito poslije raspada 14. kongresa SKJ. Tadašnje vojno i političko rukovodstvo SFRJ već je otvoreno preduzimalo konkretne aktivnosti na pripremi i izvršenju agresije na suverene republike: Sloveniju, Hrvatsku, a kasnije i Bosnu i Hercegovinu. Na ovako složenu vojno političku situaciju u zoni odgovornosti Štaba TO Živinice uticali su događaji i zbivanja 1990. i 1991. godine u tadašnjoj Jugoslaviji, od kojih je najindikativniji bio - plansko razoružavanje TO opštine Živinice od strane JNA, po naredbi komandanta Republičkog štaba TO Bosne i Hercegovine, str. pov. 02/866-1, od 16. 5. 1990. godine.

Druga specifična aktivnost koju je JNA žurno sprovodila na teritoriji Živinica, jeste izuzimanje vojne evidencije i kartoteke Sekretarijata za narodnu odbranu Živinica. Ove bezobzirne, ali planske aktivnosti JNA izazvale su kod stanovništva Živinica uznemirenje i strah. Izuzimanje oružja TO Živinica, a potom vojne evidencije i kartoteke, imalo je za krajnji cilj da JNA razoruža bošnjački narod, kako bi u daljem periodu združeni agresor što lakše i što brže izvršio agresiju na Bosnu i Hercegovinu. Izuzimanje vojne evidencije i kartoteke, također je bilo ciljano, odnosno bilo je dio plana, da 17. korpus JNA u Tuzli izvrši mobilizaciju bošnjačkog stanovništva i da se, u sklopu plana "RAM", a kasnije i dorađenim planovima "DRINA" i "KUPA", bošnjački rezervisti pošalju na ratište u Hrvatsku. Kada je TO Bosne i Hercegovine bila razoružana, ubrzo je uslijedila i naredba komandanta Republičkog štaba TO, o ukidanju jedinica TO mjesnih zajednica i radnih organizacija. Ova odluka o ukidanju jedinica našla se odmah na dnevnom redu sjednice Skupštine opštine Živinice, kada je donesena odluka da se naredba republičkog komandanta TO i realizira. Štab TO je, međutim i dalje nastavio svoje aktivnosti na vođenju evidencije manevarskih jedinica TO

kao što su odred TO i diverzantsko-izviđački odred. Naoružanje za ove jedinice, ipak je bilo pod kontrolom JNA, jer je bilo uskladišteno u vojni magacin u Ljubačama. Obećanje predstavnika komandi JNA da će u određenom momentu biti "spojeno" ljudstvo i naoružanje, međutim nikad nije ispunjeno. To je bila samo još jedna JNA-obmana, kako bi se tenzije kod bošnjačkog naroda spustile i bar prividno stvorila slika da je JNA i dalje narodna i da će u svakom momentu stati u odbranu svih naroda. Vrijeme stalnih obmana i prevara JNA, ipak je neumitno prolazilo. Svijest o nenarodnoj JNA ili o vojsci samo jednog, srpskog naroda, sve više je prodirala u bošnjačko, ali i u hrvatsko stanovništvo Živinica.

Patriotski orjentirane snage, u prvom redu pojedinci iz Štaba TO Živinica i drugi aktivisti, namjere JNA su pravovremeno shvatili, te su izvršene i određene pripreme kako bi se spriječio odlazak Bošnjaka sa područja opštine Živinice i šire na ratišta u Hrvatsku, da za interese ciljeva velike Srbije ratuju protiv Hrvata. Prvi takav bojkot, u organizaciji živiničkih patriota, dogodio se na Aerodromu Dubrave, jula 1991. godine.

Sukobi u Hrvatskoj u toku 1991. godine imali su, u svakom pogledu, direktnog uticaja na stanovništvo i narode Bosne i Hercegovine. Srpski narod u Živinicama, kao uostalom i u drugim opštinama, u velikoj većini je podržavao JNA u njenim namjerama da navodno zaštiti "ugrožene" Srbe u Hrvatskoj. JNA se, međutim, već tada odredila kao armija isključivo srpskog naroda, te zbog toga vojnici i starješine bošnjačke i hrvatske nacionalnosti počinju masovno napuštati redove JNA, ne želeći da učestvuju u agresorskom ratu u Hrvatskoj. Posebno bošnjački narod se nije slagao sa odlukama i postupcima JNA i Bošnjaci ni po koju cijenu nisu htjeli služiti interesima vojske, čiji se starješinski kadar opredijelio za velikosrpsku ideologiju, sa fašističkim elementima. Redovni vojnici, Bošnjaci i Hrvati koji su bili u JNA masovno su bježali iz nje, jer su bili omalovažavani i maltretirani, a u kasarnma JNA već se čula četnička pjesma.

Prvi bojkot slanja rezervista na hrvatska ratišta organiziran je 6. i 7. jula 1991. godine na Aerodromu Dubrave. Organizatori ovog bojkota su bili: Salih Malkić Hariz Redžić, dr. Naser Ćustović, Izet Hadžić, Alija Muminović, Ahmo Hadžić, Ivo Andrić Lužanski, Mehmed

Ferizović i drugi. Oni su pozvali stanovništvo Živinica i okolnih opština da masovno učestvuju u spriječavanju slanja rezervista u Hrvatsku. Tom prilikom spriječen je odlazak rezervista jačine dvije brigade na hrvatsko ratište.[5]

U međuvremenu je stigla i naredba Predsjedništva Bosne i Hercegovine da se regruti iz Bosne i Hercegovine više ne šalju u JNA. Ovoj odluci se, međutim, suprotstavilo Predsjedništvo SFRJ, proglašavajući je protivustavnom i neobavezujućom, te je proglasilo opću mobilizaciju na teritoriji cijele Bosne i Hercegovine. Predsjedništvo SFRJ istovremeno naređuje republičkim štabovima TO da ukinu jedinice TO mjesnih zajednica i radnih organizacija, a da opštinama ostave samo manevarske jedinice teritorijalne odbrane, kao što su odredi i brigade, ali da ih, za svaki slučaj, stave pod komandu Generalštaba SFRJ. Također, upravama vojnih okruga naređuje da preuzmu vojnu kartoteku od opštinskih sekretarijata narodne odbrane.

Ovom odlukom Predsjedništvo SFRJ je željelo da direktno vrši regrutaciju i mobilizaciju ljudstva i materijalno-tehničkih sredstava u Bosni i Hercegovini.

---

[5] *Žeravica pd "buretom baruta", Narodna armija, 12. 10. 1991., str. 20.*

Odluka je, naročito kod bošnjačkog naroda, izazvala veliki revolt i nezadovoljstvo, što je rezultiralo masovnim izlascima na ulice, u znak protesta.

Vrhovna komanda JNA, uvidjevši da ovakvim nasilničkim postupcima ne može izvršiti popunu jedinica radi slanja na hrvatsko ratište, donosi odluku da popunu vrši dobrovoljcima, uz naknadu. Pošto Bošnjaci i Hrvati Živinica odbijuju da idu u redove JNA, SDS šalje svoje jedinice na ratišta u Hrvatsku. Tako je počelo "kaljenje" prvih četnika za konačan obračun sa nesrpskim narodima na području Živinica.

2. *Patriotska liga sjeveroistočne Bosne*

Predsjedništvo Republike Bosne i Hercegovine, analizirajući političko-bezbjednosnu situaciju u zemlji, dolazi do zaključka da se bezbjednosna situacija iz dana u dan pogoršava i prijeti da izmakne kontroli, što bi dovelo do međunacionalnog sukoba sa nesagledivim posljedicama. U tom cilju, 19. 9. 1991. godine Predsjedništvo donosi odluku o mobilizaciji rezervnog sastava milicije. Na osnovu ove odluke, ministar za unutrašnje poslove Republike Bosne i

Hercegovine, odmah narednog dana, 20. 9. 1991. godine donosi naredbu o mobilizaciji pripadnika rezervnog sastava milicije. Naredba je urgentno dostavljena svim načelnicima stanica javne bezbjednosti u Bosni i Hercegovini, pa je tako i SJB Živinice izvršila mobilizaciju rezervnog sastava milicije. Toj naredbi su se, što je obzirom na tadašnju situaciju bilo i očekivano, odazvali samo Bošnjaci, dok se Srbi nisu odazvali, jer se sa istom naredbom nije složila SDS Bosne i Hercegovine, a naravno time i SDS Živinica. Odmah nakon aktiviranja rezervnog sastava milicije, uspostavljeni su punktovi u mjesnim zajednicama Živinica, a političko rukovodstvo opštine je, kroz ovu naredbu izvršilo obezbjeđenje vitalnih objekata u Živinicama i okolnim naseljima.

Legalni organi vlasti Republike Bosne i Hercegovine, pošto nisu bili u mogućnosti da uspostave sistem vlasti na cijelom prostoru Bosne i Hercegovine, morali su naći načine i metode da se izvrši organizacija i priprema bošnjačkog naroda za odbranu od sve očitije agresije. Pošto je Stranka demokratske akcije (SDA) bila i vladajuća stranka, ona je u okviru svojih nadležnosti formirala i vojno krilo Stranke. U Domu milicije u Sarajevu, 10. juna 1991. godine održan je

sastanak članova SDA i drugih uglednih građana, njih oko 300, na kojem je pokrenuta inicijativa o formiranju vojnog krila stranke, koji će se isključivo baviti obukom i naoružavanjem jedinica, komandi i štabova - kako bi se agresija na Bosnu i Hercegovinu spriječila.

Postupajući po odluci o formiranju vojnog krila SDA, buduće Patriotske lige (PL) na nivou Okruga Tuzla, 19. 11. 1991. godine u prostorijama SDA Tuzla održan je sastanak predstavnika svih opština sjeveroistočne Bosne, na kojem je formiran Regionalni štab Patriotske lige za sjeveroistočnu Bosnu i date smjernice i uputstva za formiranje opštinskih štabova i jedinica PL-a. Na ovom sastanku ispred Skupštine opštine Živinice prisustvovali su Salih Malkić i Abdulah Delić.

Postupajući u skladu sa zaključcima sastanka održanog u Tuzli, već naredne sedmice, odnosno 26. 11. 1991. godine formiran je Opštinski štab Patriotske lige Živinica. Štab se sastojao iz dva dijela, političkog i vojnog.

Na ovaj način će se Patriotska liga opštine Živinice formirati po uzoru na raniju šemu organiziranja teritorijalne odbrane, te će po toj organizaciji u narednom periodu, do izbijanja agresije, biti i izvođene određene

vježbovne i druge aktivnosti na pripremi i organiziranju, prvenstveno bošnjačkog stanovništva, u cilju odbrane od predstojeće agresije. Doprinos vojnih i političkih organa opštine Živinice biće od izuzetne važnosti za pripremu odbrane. U prvim danima agresije jedinice TO Živinica daju veliki doprinos u odbrani i zaustavljanju daljeg naopredovanja jedinica JNA preko teritorije Živinica. Angažiranjem živiničkih boraca spriječeno je spajanje agresorskih jedinica JNA sa prostora Bišine i aerodroma Dubrave, sa jedinicama JNA na Ozrenu.

U međuvremenu, dok su trajale pripreme jedinica PL-a za odbranu od agresije, zakonodavni i izvrši organi vlasti Bosne i Hercegovine užurbano su radili na pripremi referenduma za izglasavanje nezavisnosti SR Bosne i Hercegovine. Veliki doprinos na obezbjeđenju i pripremama referenduma dali su i politički organi opštine Živinice, tako je referendum za nezavisnost Bosne i Hercegovine na ovom području protekao u najboljem redu i bez incidenata, za što su itekako zaslužni i pripadnici Patriotske lige Živinica.

IV MEĐUNARODNO PRIZNANJE BIH I NOVO USTROJSTVO ORGANIZIRANOG OTPORA

Neprijateljski raspoložen SDS, u tom je periodu pokušavao na sve moguće načine da isprovocira bilo kakve sukobe i da referendum ne uspije. U tom svjetlu treba posmatrati i incident koji se dogodio u Živinicama, nažalost sa tragičnim posljedicama, kada su ekstremisti SDS-a ubili živiničkog taksistu Mešanovića.[6] Ubistvo živiničkog taksiste opasno je zaprijetilo da dovede do međunacionalnih sukoba. Ipak, zahvaljujući političkom vođstvu Živinica tenzije su smirene, kako bi se održao referendum i Bosna i Hercegovina postala nezavisna i međunarodno priznata država. Izglasavanje takve odluke bio je jasan signal kakvu Bosnu i Hercegovinu većina njenih naroda želi. Međunarodno priznanje je i uslijedilo 6. aprila 1992. godine i time je omogućeno političkom rukovodstvu države da formira Teritorijalnu odbranu Bosne i Hercegovine, kao oružanu silu koja će u narednom periodu kroz legalne odluke institucija sistema obezbijediti da se sav ljudski

---

[6] *"Narodna armija" karakteriše kao antiarmijsku kampanju u Bosni i Hercegovini.*

materijalni i drugi potencijal stavi u funkciju odbrane. Tako od Predsjedništva Bosne i Hercegovine u sve opštine, pa i u Živinice stiže akt sljedeće sadržine:

PREDSJEDNIŠTVO
Socijalistička Republika BiH
Broj: 01-1/91
Sarajevo, 4.aprila 1992. godine

Predsjedništvo SR BiH je, na sjednici održanoj 4. aprila 1992. godine, imajući u vidu složenost političko-bezbjednosne situacije u Republici zaključilo:

1. *da se, u skladu sa Odlukom Predsjedništva SR BiH od 03. aprila 1992. godine i vlastitom procjenom, izvrši mobilizacija jedinica Teritorijalne odbrane opština i grada Sarajeva u SR BiH, uključujući i jedinice veza i Službe osmatranja i obavještavanja;*
2. *da zahtijeva od nadležnih organa JNA da jedinicama Teritorijalne odbrane - opštinskim i okružnim štabovima vrati naoružanje, vojnu opremu i ostala materijalno - tehnička sredstva koja su im ustupljena na čuvanje;*
3. *da se izvrši mobilizacija cjelokupnog rezervnog sasatava milicije SR BiH u skladu sa ranijim odlukama Predsjedništva i Vlade SR BiH;*
4. *da se u skladu sa vlastitim procjenama izvrši mobilizacija jedinica Civilne zaštite u gradu Sarajevu i opštinama u Republici i da se, u skladu sa zakonskim propisima i planovima Civilne zaštite, izvrši obezbjeđenje stanovništva i njihove imovine, državnih institucija, preduzeća i svih objekata;*
5. *da se odmah u svim institucijama, preduzećima i drugim organizacijama i zajednicama organizuje stalno dežurstvo u skladu sa procjenom stanja na datom području;*
6. *da se o svim značajnim informacijama i zapažanjima koja se odnose na političko-bezbjednosnu situaciju redovno obavještavaju nadležni državni organi u Republici. Predsjedništvo je zaključilo da se o provođenju ovih zaključaka neposredno brine Vlada SR BiH i nadležna ministrastva, Republički štab, teritorijalni organi grada Sarajeva i svih opština u Republici.*

PREDSJEDNIK PREDSJEDNIŠTVA SR BiH
Alija Izetbegović,s.r.

Od tog dana Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je bilo u stalnom zasjedanju, prateći i procjenjujući situaciju u Bosni i Hercegovini, jer je agresija na Bosnu i Hercegovinu već otpočela 4. aprila u Bijeljini. Tako 8. 4. 1992. godine Predsjedništvo Bosne i Hercegovine donosi uredbu da se Teritorijalna odbrana Bosne i Hercegovine transformira u Oružane snage Bosne i Hercegovine:

Na osnovu tačke 3. Odluke o proglašenju neposredne ratne opasnosti, Predsjedništvo Republike Bosne i Hercegovine na sjednici održanoj dana 8.aprila 1992. godine, donijelo je:

UREDBU

O UKIDANJU DOSADAŠNJEG REPUBLIČKOG ŠTABA TERITORIJALNE ODBRANE I OBRAZOVANJU ŠTABA TERITORIJALNE ODBRANE REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

Član 1.

Ukida se dosadašnji Republički štab Teritorijalne odbrane BiH i obrazuje Štab Teritorijalne odbrane Republike Bosne i Hercegovine.

Član 2.

Predsjedništvo Republike Bosne i Hercegovine donosi odluke o upotrebi jedinica Teritorijalne odbrane Bosne i Hercegoivine, rukovodi i komanduje sastavima Teritorijalne odbrane.

Član 3.

Zvanično privremeni znak svih pripadnika Teritorijalne odbrane RBiH biće stari bosanski grb štitastog oblika plave boje, presječen bijelom dijagonalom sa po tri zlatno-žuta ljiljana u svakom polju.

Član 4.

Razrješava se dužnosti dosadašnji komandant Republičkog štaba TO BiH, general-potpukovnik, Drago Vukosavljević i načelnik Republičkog štaba TO BiH, general-potpukovnik Fikret Jahić.

Za komandanta Štaba TO RBiH imenuje se pukovnik Hasan Efendić, a za načelnika Štaba, pukovnik Stjepan Šiber.

Član 5.

Ova uredba stupa na snagu odmah i objaviće se u Službenom listu RBiH.

PREDSJEDNIŠTVO REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

Broj:01-011-303/92

Sarajevo, 08. april 1992. godine

PREDSJEDNIK

Alija Izetbegović, s. r.

Dan kasnije, 9. 4. 1992. godine, Predsjedništvo Republike Bosne i Hercegovine donosi i odluku o objedinjavanju svih naoružanih snaga na teritoriji Bosne i Hercegovine:

Na osnovu Amandmana 51. i 73. na Ustav SRBiH i Uredbe Predsjedništva Republike BiH broj: 01-011-303/92, Predsjedništvo Republike Bosne i Hercegovine na sjednici održanoj 09. aprila 1992. godine, donijelo je

ODLUKU

O OBJEDINJAVANJU SVIH NAORUŽANIH SNAGA NA TERITORIJI REPUBLIKE BOSNE I RCEGOVINE

1. *Svi naoružani sastavi i pojedinci, osim snaga JNA i snaga Ministrastva unutrašnjih poslova (MUP-a) koji djeluju na teritoriji Republike Bosne i Hercegovine, pod raznim oznakama i simbolima, dužni su da se prijave opštinskim, okružnim i gradskom štabu TO, radi stavljanja pod jedinstvenu komandu i dobivanja jedinstvenog obilježja.*
2. *Svi štabovi i teritorijalne odbrane se obavezuju da izvrše prihvat svih prijavljenih grupa i pojedinaca, evidentiraju ih i stavljaju u funkciju odbrane opštine, okruga, grada i Republike.*

3. *Sve naoružane grupe i pojedinci koji se ne prijave i ne stave pod komandu opštinskim štabovima TO, odnosno okružnim štabovima TO i Gradskom štabu TO Sarajevo, smatraće se paravojnim formacijama, a prema istim će biti preduzete odgovarajuće zakonske sankcije.*
4. *Rok odziva, prijavljivanja i evidentiranja je najkasnije 15. april 1992. godine.*
5. *Za sprovođenje ove Odluke odgovorni su ministar za narodnu odbranu, ministar za unutrašnje poslove i komandant TO Republike BiH.*
6. *Odluku objaviti putem sredstava javnog informisanja.*

PREDSJEDNIŠTVO REPUBLIKE BiH
Broj: 01-011-306/92
Sarajevo, 09. 04. 1992. godine

PREDSJEDNIK PREDSJEDNIŠTVA RBiH
Alija Izetbegović,s.r.

U novonastaloj situaciji, Opštinski štabTO Živinica je održao sastanak na kome su doneseni konkretni zadaci vezani za ustrojstvo, naoružavanje i obuku jedinica, inženjerijsko uređenje i zaprječavanje teritorije opštine Živinice, sa posebnim akcentom na teritoriju Dubrava, gdje je smješten vojni aerodrom.

Da je opština Živinice i njen narod dao veliki doprinos u odbrani od agresije pokazuje i činjenica da su jedinice formirane na teritoriji Živinica upućivane i na druga ratišta. Odmah na početku agresije jedinica jedne čete, sastavljena od živiničkih dobrovoljaca, predvođena Salihom Malkićem otišla je na Kula Grad kod Zvornika, jer je agresor 9. aprila

izvršio opći napad na Kula Grad i svim raspoloživim sredstvima pokušao da sa ovog vrlo bitnog vojnog objekta neutrališe prvi organizirani otpor agresiji u Bosni i Hercegovini.

Pošto su Živinice bile dobro vojno i politički organizirane u pružanju otpora agresiji, u Živinicama je Okružni štab TO Tuzla imao i svoju komandu koja je bila smještena u Domu kulture u Živinicama. Na sastanku koji je bio dogovoren sa predstavnicima političkog i vojnog rukovodstva Okružnog štaba TO i predstavnika opštine Živinice, sa predstavnicima komande Vazduhoplovne baze Dubrave, iznenada i na prevaru, zarobljen je komandant Okružnog štaba TO, Vahid Karavelić Vaha i Bajro Kasumović, komandant Opštinskog štaba TO Živinice. To je bila samo još jedna u nizu prevara i obmana JNA, što se više nije moglo tolerirati. Agresoru se što prije morao pružiti organizirani otpor.

V FORMIRANJE RATNE JEDINICE "ŽIVINIČKE OSE"

1. Prva naoružana grupa dobrovoljaca u Litvama

Jedinica Protivdiverzantski odred "Živiničke ose" nije formirana "određenog datuma", što se može reći za naziv jedinice. Ona nije "nastala", već je nastajala u dužem vremenu, izrastala i formirala se u početku spontano, od dobrovoljaca koji su osjetili i prepoznali predstojeću agresiju, od ljudi koji su bili riješeni braniti svoju zemlju, svoj narod i svoje najbliže, po svaku cijenu. Upravo zbog toga je ova jedinica ušla u povijest, u legendu, jer je nastala iz naroda i borila se za narod. Počeci nastajanja "Živiničkih osa" sežu u vrijeme znatno prije neposredne agresije na Bosnu i Hercegovinu.

Pravovremeno shvativši šta se stvarno dešava u Sloveniji i Hrvatskoj i čemu sve vode aktivnosti i konstantne provokacije JNA i srpskih paravojnih snaga u Bosni i Hercegovini, patriotski orjentirani, ali i hrabri građani Živinica počeli su se, dijelom samoinicijativno, a dijelom i po uputama Opštinskog štaba TO Živinica i Patriotske lige ove

opštine, organizirati u tada ilegalne grupe. Cilj im je bio osiguranje vitalnih objekata i naseljenih mjesta, kako bi se zaštitilo stanovništvo i pripremilo za nadolazeću agresiju. Narod se masovno uključivao u rad ilegalnih grupa koje su djelovale na širem području živiničke opštine. Glavni problem je, međutim, bilo naoružavanje ovih grupa, ali se i na tom planu ubrzano radilo, naravno u najvećoj tajnosti, jer su simpatizeri i "izviđači" JNA i SDS-a itekako bili operativni, bili su zapravo na svakom koraku. Dobrovoljci Živinica su donosili sa sobom lično naoružanje, uglavnom lovačke puške i pištolje, ali je oružje i organizirano nabavljano i skladišteno na sigurnim lokacijama u mjesnim zajednicama, a potom dijeljeno pripadnicima ilegalnih grupa, koji su većinom bili dobrovoljci iz živiničkih mjesnih zajednica.

Jedna takva ilegalna grupa, 25. februara 1992. godine, formirana je i u mjesnoj zajednici Litve, neposredno uz grad Živinice. Ta grupa naoružanih dobrovoljaca kontrolirala je ulaske i izlaske ljudstva i motornih vozila prema gradu i organizirala je neprekidna dežurstva i patrole u toj mjesnoj zajednici. Iako je bila relativno slabo naoružana, imala je tek nekoliko automatskih pušaka,

nekoliko lovačkih i pušaka ručne izrade, zatim manji broj pištolja, eksplozivnih naprava i određene količine municije, grupa iz MZ Litve je uspješno obavljala postavljene zadatke. Dolaskom članova Patriotske lige na prostore opštine Živinice, čije je sjedište bilo u barakama pored rijeke Oskove, dobrovoljci iz MZ Litve su shvatili da se protiv neprijatelja i predstojećeg agresora, ipak mora boriti organizirano i sinhronizirano sa drugim patriotskim grupama, sastavima i jedinicama, na čemu se počelo intenzivno raditi.

Niti otmica na prevaru nekih članova Štaba TO Živinice od strane JNA, ni svakodnevno nisko nadlijetanje nad Živinicama aviona JNA, niti sve provokacije zajedno nisu pokolebale dobrovoljce u svojim namjerama da po svaku cijenu treba braniti Republiku Bosnu i Hercegovinu i njene narode, kojima je prijetila agresija Srbije i Crne Gore, potpomognuta srpskim paravojnim jedinicama iz Bosne i Hercegovine. Ta uvjerenja su, naprotiv, svakim danom bila sve jača. Tako je bilo i među grupom branilaca iz MZ Litve koju su u početku sačinjavali sljedeći dobrovoljci:

1. Nijaz Mahmutbegović,
2. Hasan Hurić,
3. Zijad Hodžić,
4. Fadil Sakić,
5. Esad Mahmutbegović,
6. Senaid Muratbegović,
7. Nihad Muratbegović,
8. Ramo Tuholjaković,
9. Samed Nišić,
10. Alija Lonić,
11. Sakib Nišić,
12. Rifet Nišić,
13. Avdija Tuholjaković,
14. Izudin Žunić,
15. Suljo Žunić,
16. Šemso Katanić,
17. Ahmet Fočić,
18. Hidajet Fočić.

Ovo su bili prvi dobrovoljci koji su djelovali u naselju Litve, mjesnoj zajednici koja se "naslanja" na grad Živinice, i ova grupa je faktički bila preteča kasnije ratne legendarne jedinice pod nazivom "Živiničke ose". Grupa je, dakle bila kompaktna i čvrsto riješena da do kraja istraje u borbi za slobodu i očuvanje nezavisnosti i cjelovitosti Bosne i Hercegovine, pa time i Živinica.

Djelovanje ove formacije, ipak nije moglo biti u potpunosti ilegalno, obzirom na tadašnje uvjete, a i na činjenicu da su se oni javno pojavljivali na punktovima i u mjesnoj zajednici. Stoga je i odlučeno da se rad ove grupe legalizuje i da dobrovoljci iz MZ Litve izađu iz djelimične ilegale. Tako je 15. aprila 1992. godine legaliziran rad formacije dobrovoljaca iz MZ Litve koja je tada dobila i zvanični naziv - RATNA VOJNA POLICIJA. Ovako

ustrojena formacijska jedinica, stavljena je pod komandu Opštinskog štaba Teritorijalne odbrane Živinice.

Ratna vojna policija je preuzela kompetencije i poslove koje su obavljali dobrovoljci u mjesnim zajednicama u gradu i oko grada. Pored toga, pripadnici Ratne vojne policije, naravno pod komandom i po uputama Opštinskog štaba TO Živinice, izvršavali su i druge zadatke van svojih mjesnih zajednica, vršili su izviđanja u okolnim selima odnosno osmatrali su i izviđali teritoriju okolnih mjesta koja su već zaposjeli pripadnici JNA i rezervisti - paravojne srpske snage iz Srbije, Crne Gore i Bosne i Hercegovine.

Dio boraca Ratne vojne policije koji će kasnije, u ratnim događajima biti okosnica protivdiverzantske djelatnosti na ovoj regiji, već 20. aprila 1992. godine, od pretpostavljene komande dobiva zadatak da obezbjeđuje komandno mjesto Opštinskog štaba TO Živinice u Bašigovcima - naselje Podgorčevići. Dodjela ovog zadatka je bilo svojevrsno priznanje jedinici. Ubrzo, međutim, dolazi do organizacijsko-formacijske promjene u ovoj jedinici, tako da je 3. 6. 1992. godine, od dijela Ratne vojne policije formiran Protivdiverzantski vod, a od preostalog dijela ljudstva formiran je Vod vojne policije.

2. *Formiranje PDO "Živiničke ose"*

U početnom periodu jedinica je bila formacije protivdiverzantskog voda i u svom sastavu je imala tri odjeljenja (nešto kasnije formirano je i četvrto odjeljenje), sa ukupno 38 pripadnika, od čega su bili 4 starješine i 34 borca. Kako se rat rasplamsavao i jedinice ukrupnjavale, tako je u julu 1992. godine, od jedinice formacije voda formirana Izviđačko diverzantska četa "Živiničke ose". Uspjesi jedinice od jula do septembra 1992. godine na gotovo svim ratištima sjeveroistočne Bosne bili su pokretački motiv da se mnogi patrioti priključe ovoj jedinici, pa je u septembru 1992. godine formiran Izviđačko-diverzantski odred "Živiničke ose", koji je u svom sastavu imao 3 izviđačko-diverzantske čete sa 9 vodova. Taj naziv jedinica je imala sve do momenta kada je u njen sastav ušla i Interventna četa "Sablje", po naredbi komandanta OG 6, str. pov. broj: 01/2759/93, od 1. 11. 1993. godine, da bi nešto kasnije, po naredbi komande 2. korpusa, str. pov. broj: 03/99-282, od 30. 11. 1993. godine i naredbe komandanta OG 6 str. pov. broj: 03/2927/93, od 4. 12. 1993. godine - Izviđačko diverzantski odred "Živiničke

ose" dobio naziv Protivdiverzantski odred "Živiničke ose", po privremenoj RF T-412-215. Ovaj naziv jedinica je zadržala sve do naredbe GŠ Armije RBiH str. pov. broj: 4/19-2, od 12. 01. 1995. godine, te naredbom komande 2. korpusa, str. pov. broj: 03/73-2, od 18. 01. 1995. godine - da se Protivdiverzantski odred preimenuje u 24. PDO "Živiničke ose" i taj naziv ova jedinica nosi sve do kraja rata.

Kroz dug i uspješan put ove jedinice, od njenog formiranja do rasformiranja, dakle od februara 1992. godine do aprila 1996. godine, u njenom satavu je bilo ukupno 775 boraca, od čega 24 žene. Dakako da ih je najviše bilo iz Živinica, ali iz mnogih drugih opština. "Živiničke ose", kao operativna jedinica, neposredno pred agresiju, a naročito u toku rata učestvovala je gotovo na svim ratištima u zoni odgovornosti 2. korpusa, a sa velikim uspjehom je ratovala i u zonama odgovornosti drugih korpusa, naprimjer Sarajevskog i drugih.

3. *Kadrovi jedinice*

Po formiranju Izviđačko-diverzantskog odreda "Živiničke ose", u septembru 1992. godine došlo je i do prvih postavljenja na ratne dužnosti u jedinici, od strane komandanta Štaba OS Živinice, naredbom broj: 01-1685/92, od 21. 10. 1992. godine, po kojoj su sljedeći pripadnici imenovani na dužnosti u komandu Odreda:

- ***komandant, Mevludin Mahmutbegović,***
- ***zamjenik konmandanta, Ibro Alispahić,***
- ***referent za ONP, Ismet Dautović,***
- ***referent za opšte poslove, Zijad Čaušević,***
- ***komandir 1. IDV, Hazim Bešlija,***
- ***komandir 1 IDO/1 IDV, Dževad Tučić,***
- ***komandir 2 IDO/1 IDV, Zdenko Vonić,***
- ***komandir 3 IDO/1 IDV, Muhamed Brčaninović,***
- ***komandir 2 IDV, Sead Hodžić,***
- ***komandir 1 IDO/2 IDV, Samir Fejzić,***
- ***komandir 2 IDO/2 IDV, Samed Musić,***
- ***komandir 3 IDO/3 IDV , Šemsudin Nezić,***
- ***komandir 3 IDV, Zahid Tahirović,***
- ***komandir 1 IDO/3 IDV, Mehmedalija Resić,***
- ***komandir 2 IDO/3 IDV, Mevludin Gavranović,***
- ***komandir 3 IDO/3 IDV, Hajrudin Fejzić,***

- *komandir odjeljenja MB-60 mm, Derviš Sakić,*
- *komandir odjeljenja PAM-a, Zinet Butković,*
- *komandir Sn odjeljenja, Šahbaz Kadrić,*
- *PK za pozadinske poslove, Enes Konjević i Nijaz Mahmutbegović,*
- *Komandir kuharskog odjeljenja, Sakib Butković.*

Komandant Odreda, MEVLUDIN (Mujage) MAHMUTBEGOVIĆ, obavljao je dužnost komandanta sve do 20. 4. 1995. godine, kada je postavljen za komandanta 240. Mbbr, a na mjesto komandanta "Živiničkih osa" imenovan je MENSUR (Nezira) KAMBEROVIĆ, naredbom komandanta 2. korpusa, str. pov. broj: 03/6-50/1, od 19. 5. 1995. godine.

- *zamjenik komandanta, Sead Halilović do 21. 10 1995., a potom Muhamed Brčaninović,*
- *pomoćnik komandanta za ObBp, Fadil Sakić,*
- *pomoćnik komandanta za MPV, Daut Tihić,*
- *referent za obuku i informisanje, Enes Konjević,*
- *referent za praćenje socijalnih pitanja boraca, Dževad Tučić,*
- *savjetnik za vjerska pitanja, Muhamed Mujezinović,*
- *pomoćnik komandanta za logistiku, Nijaz Mahmutbegović,*
- *referent opštih poslova, Ismet Dautović,*
- *komandir odjeljenja za vezu, Mehmed Mešić,*
- *komandir 1. PDČ, Muharem Džinić,*

- pomoćnik komandira za MPV, Hajrudin Fajić,

- četni starješina, Ekrem Hamzić,

- komandir 1. PDV, Mirsad Mostarlić,

- komandir 2. PDV, Zirajet Šišić,

- komandir pratećeg voda, Safet Hodžić,

- komandir 2. PDČ, Hazim Šuvalić,

- pomoćnik komandira za MPV, Muharem Begić,

- četni starješina, Mujo Trumić,

- komandir 1. PDV, Zihnija Trumić,

- komandir 2. PDV, Samir Malkić,

- komandir pratećeg voda, Esad Džinić,

- komandir 3. PDČ, Mehmedalija Resić,

- pomoćnik komandira za MPV, Mušan Duraković,

- četni starješina, Ahmet Musić,

- komandir 1. PDV, Bedrija Aljić,

- komandir 2. PDV, Samir Omerkić,

- komandir pratećeg voda, Zahid Tahirović.

I na ostalim formacijskim dužnostima, naravno, dolazilo je do promjena i novih postavljenja.

U toku 1992. godine u jedinici je bilo 218 boraca, u 1993.-oj godini - 233 borca, tokom 1994. godine bilo je ih 185 i 1995. godine jedinica je imala 139 boraca, što je ukupno 755 boraca koji su prošli kroz jedinicu u periodu od 1992. do 1996. godine. Jedinica je bila višenacionalnog sastava

(Bošnjaci, Hrvati, Srbi, Jevreji, Romi i dr.), a bila je popunjena na eksteritorijalnom principu - borcima sa područja 19 opština i to: Živinice, Kalesija, Banovići, Kladanj, Gračanica, Bratunac, Vlasenica, Han-Pijesak, Tuzla, Srebrenik, Olovo, Travnik, Zvornik, Lukavac, Kotor-Varoš, Bijeljina, Jajce, Sarajevo i Prijedor.

BROJČANO STANJE BORACA SA DRUGIH OPŠTINA

1. Banovići - 10
2. Kladanj - 7
3. Kalesija - 4
4. Gračanica - 2
5. Bratunac - 22
6. Vlasenica - 15
7. Han Pijesak 1
8. Tuzla - 2
9. Srebrenik - 1
10. Srebrenica- 32
11. Olovo - 12
12. Travnik - 2
13. Zvornik - 5
14. Lukavac - 2
15. Kotor Varoš - 1
16. Bijeljina - 2
17. Jajce - 1
18. Prijedor - 1
19. Sarajevo - 1

4. *Naoružanje, logistika i obuka boraca*

Na samom početku formiranja, jedinica je raspolagala sa 22 automatske i 5 pušaka M-48, a 11 pripadnika uopće nije bilo naoružano. Međutim, za vrlo kratko vrijeme svi pripadnici jedinice bili su naoružani automatskim puškama, a jedinica je imala i PAM 12,7 mm koji je dobila od Opštinskog štaba TO Živinice.

Kako su se razvijala i intenzivirala ratna dejstva i jedinica angažirana na svim ratištima u zoni odgovornosti 2. korpusa, naoružavanje jedinice je bio sve manji problem, jer se u gotovo svim akcijama dolazilo i do vrijednog ratnog plijena u naoružanju i municiji.

Što se tiče logističkog snabdijevanja intendantskim sredstvima, hranom, odjećom, obućom, cigaretama i drugim potrebnim stvarima i opremom jedinica je, također snabdijevana od pretpostavljene komande, na osnovu upućenih zahtjeva komandi, ali objektivno, sva trebovanja u svim vremenskim periodima nisu mogla biti zadovoljena, jer je u određenim periodima bila izražena nestašica.

Da bi jedinica u okolnostima opće nestašice hrane, bila snabdjevena, komandant jedinice je formirao vlastitu ekonomiju na PK "Višća". Na toj ekonomiji uzgajani su različiti poljoprivredni proizvodi (salate, krompir, grašak, grah, luk, paradajz, duhan i dr.) za tekuću ishranu jedinice "Živiničke ose". Također na ekonomiji je uzgajano oko 100 ovaca. Na ekonomiji su radili pripadnici jedinice koji nisu bili sposobni za borbu.

U toku borbenih djejstava jedinica je dolazila do ratnog plijena, koji je u više navrata korišten u razmjeni

naoružanja za artikle ishrane. Jedna takva razmjena izvršena je sa 208. brdskom brigadom Čelić. Tom prilikom za naoružanje je dobijena značajna količina prehrambenih proizvoda koji su u to vrijeme bili deficitarni na području općine Živinice. Često puta je jedinica "Živiničke ose" zaplijenjenim naoružanjem ojačavala jedinice u zoni odgovornosti 2. korpusa, kao što su jedinice 206. zvornička brigada, 216. muslimanska brigada Živinice, 220. lahka brigada Đurđevik, 1. podrinjska-muslimanska brigada, MUP Živinice i dr.

Značajno učešće u logističkom obezbjeđenju jedinice, pored vojnih i civilnih organa vlasti opštine Živinice imala su pravna i fizička lica, ne samo opštine Živinice, nego i drugih opština Okruga Tuzla. Zbog dobre organizacije logističkog obezbjeđenja jedinice, borci "Živiničkih osa" nisu učestvovali u otuđenju privatne i društvene imovine. Isto tako jedinica je raspolagala sa dobro opremljenom radionicom za servisiranje motornih vozila.

Obukama boraca u jedinici se posvećivala posebna pažnja i to u vrijeme kad je jedinica bila van zadatka, odnosno kad su borci bili na odmoru. Akcenat je bio na izvođenju taktičke obuke diverzantskih dejstava, orijentacije

na terenu, rukovanju oružjem i oruđem svih vrsta i tipova. Osim izvođenja obuke u okviru jedinice, obuka je izvođena i u nastavnim centrima gdje su pripadnici jedinice pohađali kurseve za komandire odjeljenja i vodova, a 5 pripadnika je školovano u Rezervnoj oficirskoj školi u Zenici.

5. *Sanitetska služba*

Protivdiverzantski odred "Živiničke ose" nije imao ratnu bolnicu, ni stacionarnu ambulantu, zbog manevarskog karaktera jedinice. Sanitetska služba u jedinici je organizirana u otežanim uvjetima, ali je u datim okolnostima dobro radila, naravno sa osnovnim zadatkom da svaki njen pripadnik bude obučen za ukazivanje samopomoći i prve pomoći drugima. U svom sastavu jedinica je imala sanitetsko odjeljenje u kojem su se nalazili bolničari i bolničarke obučeni na raznim kursevima i obukama za bolničare, pod nadzorom stručnog osoblja, zapravo jednog ljekara i jedne medicinske sestre.

Svi ranjeni, oboljeli i povrijeđeni iz jedinice, upućivani su u zdravstvene ustanove, prvenstveno u Dom zdravlja

Živinice i u UKMC u Tuzli gdje im je pružana puna medicinska zaštita.

VI BORBENI PUT JEDINICE "ŽIVINIČKE OSE"

1. *Prva ratna akcija - Kalesijsko ratište*

Poslije uspješno izvršene obuke jedinice Ratne vojne policije i naoružavanja pripadnika ove jedinice, već početkom maja 1992. godine uslijedio je i prvi ratni zadatak i prvo vatreno iskustvo pripadnika Ratne vojne policije. Na zahtjev komandanta Opštinskog štaba TO Kalesija, jedinica je upućena na Kalesijsko ratište, na kojem su se već vodile žestoke borbe za odbranu centra Kalesije. Srpski agresor u svojim planovima imao je, naime zadatak da poslije okupacije istočnog dijela opštine Kalesija nastavi dalje napredovanje na zapad i izvrši spajanje sa jedninicama JNA na aerodromu Dubrave.

Uz jako artiljerijsko granatiranje grada Kalesije, neprijatelj je 10. maja 1992. godine pokušao okupirati grad, ali je napad osujećen i agresor je bio primoran da se povuče i odustane od daljih borbi. Uslijedio je, međutim, drugi, još žešći napad na Kalesiju već sutradan, 11. maja i agresor je, unatoč otporu kalesijskih boraca, do 10 sati uspio izbiti na

liniju u Prnjavoru, na riječicu Kalesijica, čime je faktički Kalesija privremeno bila zauzeta od strane neprijatelja.

U rejonu Prnjavora branioci grada, ipak su uspjeli konsolidirati redove i na liniji odbrane u Prnjavoru zaustaviti dalje napredovanje agresora. U zaustavljanju agresora veliki doprinos dala je i jedinica Ratne vojne policije iz Živinica koja je 11. 5. 1992. godine stigla u zonu odbrane u Prnjavor, oko 10 sati. Ratna vojna policija Živinica zauzela je odmah liniju odbrane na lijevom krilu u rejonu: raskrće Prnjavor - džamija - magistralni put Tuzla Zvornik. Od starješina Opštinskog štaba TO Kalesija i Rejonskog štaba Prnjavor, jedinica je dobila zadatak da izvrši protivnapad pravcem: raskršće u Prnjavoru - džamija - magistralni put - Novo Naselje. Zadatak je primio komandir živiničke Ratne vojne policije, Mensur Kamberović. Jedinica je odmah po prijemu zadatka krenula u borbu protiv agresora u rejonu Novog Naselja - Mramorak i tom prilikom je, u sadejstvu sa drugim jedinicama TO Kalesije, u silovitom naletu, uspjela potisnuti neprijatelja izbiti u centar grada Kalesije, što je bio značajan uspjeh obzirom da je tehnički superiorniji agresor pružao jak otpor

Međutim, zbog žestokog otpora agresora i dovođenja novih neprijateljskih snaga u kasnim popodnevnim satima, živinička jedinica je, zajedno sa kalesijskim jedinicama, bila primorana da se povuče. U borbama je Ratna vojna policija iz Živinica agresoru nanijela velike gubitke u ljudstvu i tehnici, što je usporilo napredovanje agresora prema Dubaravama.

U borbama na Kalesijskom ratištu ranjen je borac jedinice, Esad Mahmutbegović. Bila je to prva borbena akcija ove jedinice u kojoj su borci stekli ogromna iskustva, koja će im biti od velike koristi u izvođenju borbenih dejstava u narednom periodu širom Bosne i Hercegovine. Jedinica se vratila u Živinice 11. 5. 1992. godine.[7]

2. *Obezbjeđenje Aerodroma Dubrave*

Ratna djejstva su, dakle, uveliko počela u susjednoj opštini Kalesija. Pošto je situacija u Tuzli i Živinicama bila dosta zategnuta, naročito u odnosima sa bivšom JNA, pojačana su svakodnevna patroliranja i izviđanja. Na osnovu pregovora između Predsjedništva Republike Bosne i

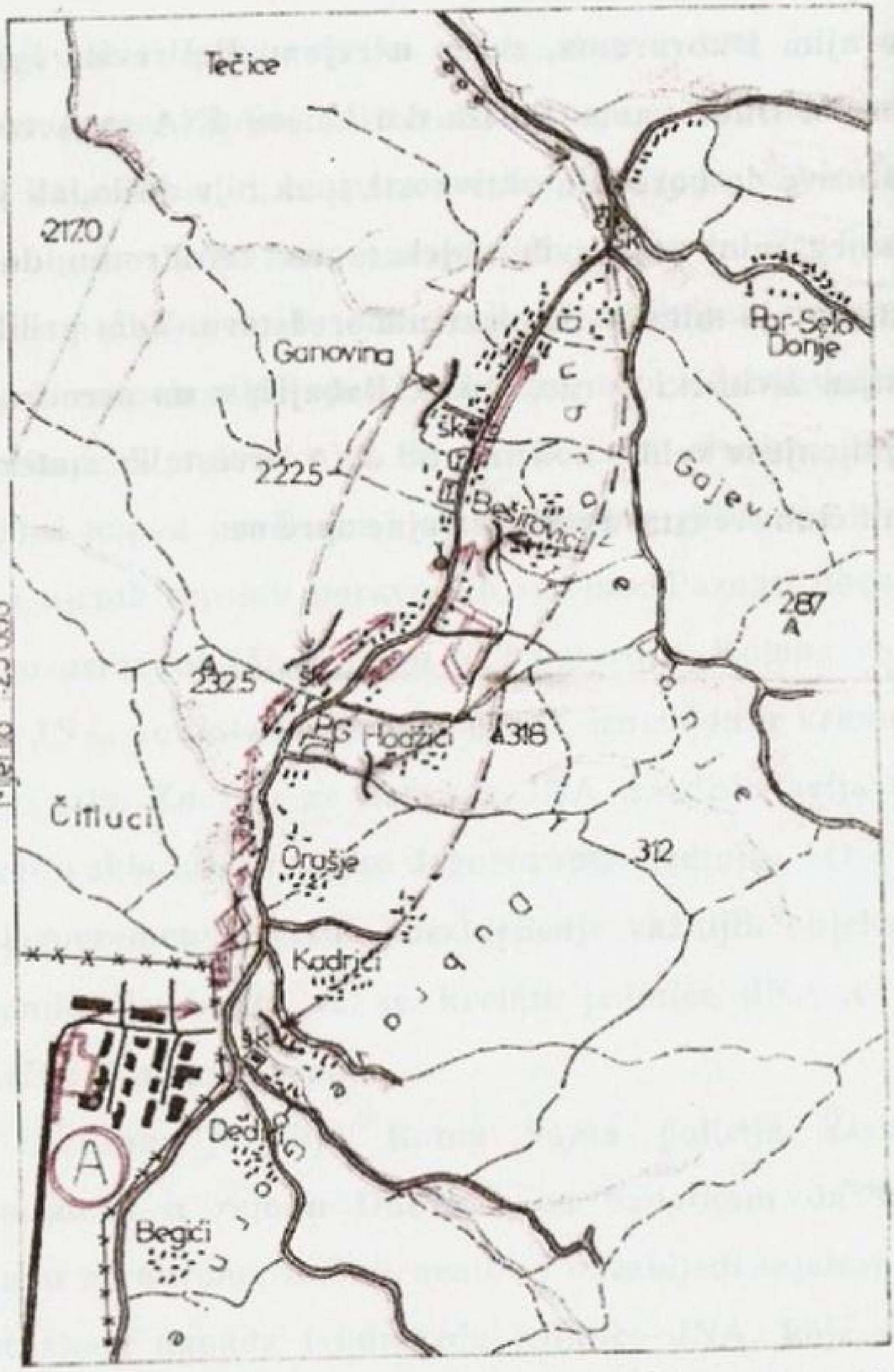
---

[7] *Opširnije vidjeti: S. Omerbegović i H. Tubić, Kalesija, priprema i odbrana od agresije 1992., Kalesija 1997., str. 107.-109.*

Hercegovine i predstavnika JNA, dogovoreno je da se mirnim putem jedinice JNA dislociraju iz svih kasarni u Bosni i Hercegovini, na prostore Srbije. Stoga se očekivalo da će bivša JNA mirno napustiti i kasarnu u Tuzli i Aerodrom Dubrave. Iz određenih obavještajnih izvora sa kojim je raspolagalo vojno i političko rukovodstvo došlo se, međutim, do podataka da bi u narednim danima mogao uslijediti napad na Tuzlu i okupacija tog grada od strane JNA i njenih srpskih paravojnih satelita. Poznati događaji koji su uslijedili 15. maja su to i potvrdili. Kolona vojnih vozila JNA, umjesto da izađe iz grada, iznenada je krenula u grad Tuzlu. Znajući za namjere JNA da dislokacija neće proteći u skladu sa ranijim dogovorom, jedinice TO Tuzla su blagovremeno izvršile obezbjeđenje važnijih objekata i komunikacija kojim će se kretati jedinice JNA i tako spriječile okupaciju grada.

U istom je cilju Ratna vojna policija Živinice, raspoređena u rejonu Dubrava, sa zadatkom da izvrši blokadu aerodroma u Dubravama i obezbijedi mještane od eventualnog napada i odmazde jedinica JNA, koje su se povlačile sa Aerodroma Dubrave. Vod ratne vojne policije je zaposjeo pogodne zemljišne objekte u rejonu škole u

Gornjim Dubravama, zatim u rejonu Beširevića i škole u Donjim Dubravama. Po izlasku kolone JNA sa Aerodroma Dubrave do borbenih aktivnosti, ipak nije došlo, ali je zbog ranijeg miniranja svih objekata na aerodromu došlo do aktiviranja minsko eksplozivnih sredstava. Tom prilikom je ranjen živinički borac, Faruk Babajić, a na aerodromu su zaplijenjene velike količine, od JNA preostalih materijalno-tehničkih sredstava i druge vojne opreme.

(Šema 1: Obezbjeđenje izlaska kolone JNA sa Aerodrom[e] Dubrave)

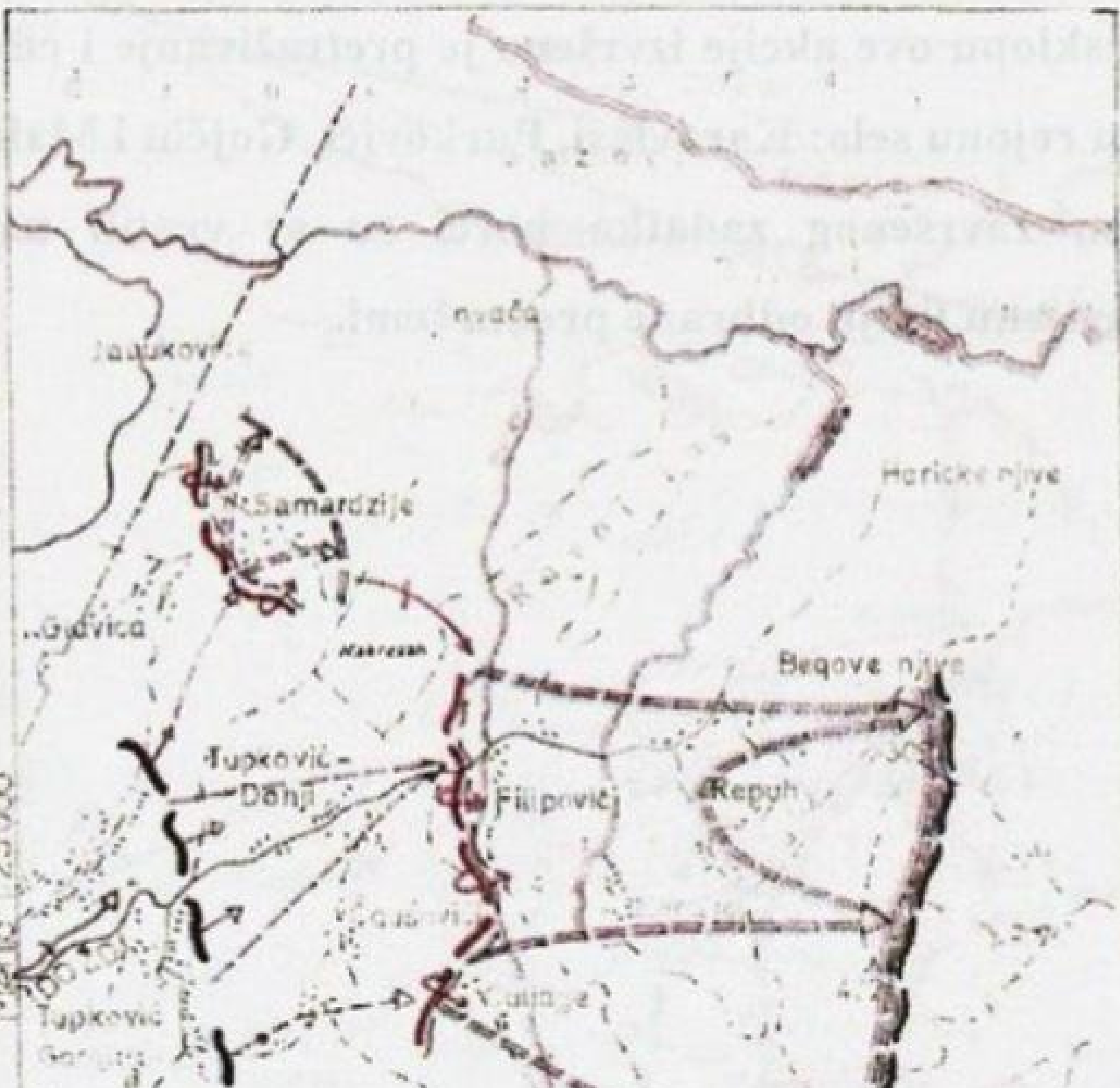
3. *Oslobađanje Filipovića*

Povlačenje jedinica JNA sa Aerodroma Dubrave, neprijatelj je shvatio kao svoj poraz, što je faktički i bio, jer se njihove jedinice iz Kalesije nisu uspjele spojiti sa aerodromom, odakle se potom zasigurno ne bi ni povukli. Stoga su narednih dana agresorske snage pojačale ionako žestoka granatiranja iz svih raspoloživih sredstava.

Iz rejona Brnjica agresor je intenzivno granatirao grad Živinice, nanoseći velike materijalne štete u gradu, a bilo je i nekoliko ranjenih civila. Opštinski štab TO Živinice je, da bi spriječio dalje nanošenje civilnih gubitaka, preduzeo opsežnu akciju oslobađanja rejona Brnjica i šire okoline, odakle je djelovala neprijateljska artiljerija. U akciji su učestvovale združene jedinice TO Živinica, među kojima je bio i Vod ratne vojne policije. U borbi za oslobađanje Brnjice poginuli su borci, Amir Hasić i Dževad Hrvić.

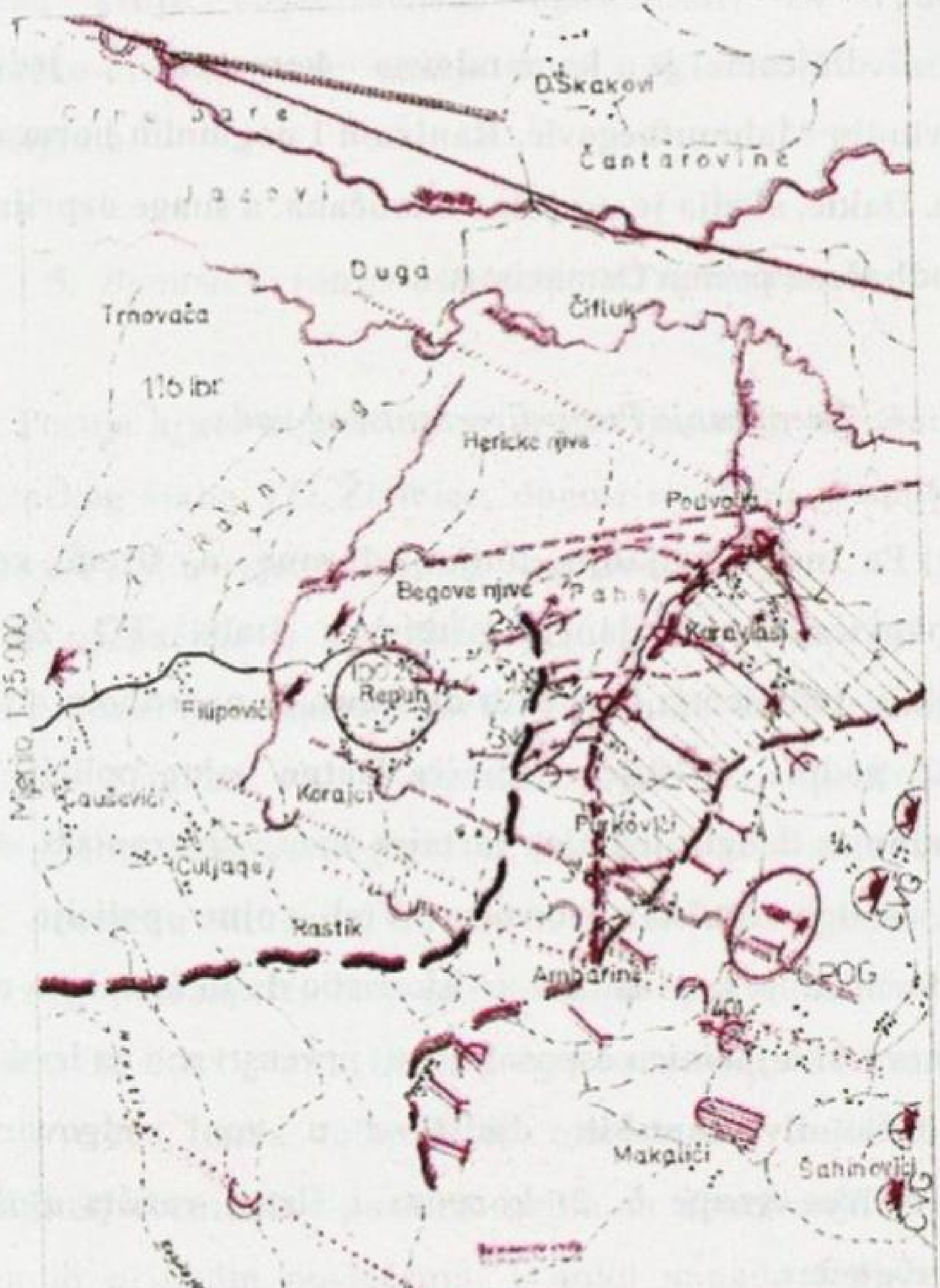
Konkretan zadatak, Vod ratne vojne policije dobio je 28. 5. 1992. godine za oslobađanje sela Filipovići, gdje su bila jaka četnička uporišta. Istog dana, u 11 sati Vod ratne vojne policije je krenuo na izvršenje zadatka iz dva pravca, sa

polaznih položaja Tupkovići Donji i Tupkovići Gornji, pravcem: Tupkovići - Filipovići - Repuh - Begove njive i drugim pravcem, Tupkovići - Samardžije, sa zadatkom da razbije jake neprijateljske snage u pomenutim rejonima i ovlada tim područjem. Uz žestoke borbe vod Ratne vojne policije je istog dana oslobodio sela Filipoviće i Samardžije i na dostignutoj liniji uspostavio liniju odbrane.

Šema 2: Oslobađanje sela Filipovići i Samardžije i uspostavljanje linija odbrane)

U sklopu ove akcije izvršeno je pretraživanje i čiščenj
terena u rejonu sela: Karavlasi, Purkovići, Gojčin i Makalići
a nakon završenog zadatka borci su se vratili na ve
uspostavljenu liniju odbrane prema šemi.

(Šema 3: Izviđačko-diverzantska akcija u rejonu Karavlasi - Purkovići)

Jedinicom je komandovao komandir jedinice, Mevludin Mahmutbegović. Ranjenih i poginulih boraca nije bilo. Dakle, akcija je uspješno okončana, a snage neprijatelja su odbačene prema Osmacima.

4. *Formiranje Protivdiverzantskog voda*

Po uspostavljanju linije odbrane u širem rejonu Tupkovića, komandant Opštinskog štaba TO Živinice povlači jedinicu iz borbenih dejstava, te naredbom od 3. 6. 1992. godine, od dijela jedinice Ratne vojne policije i uz popunu iz drugih jedinica formira Protivdivezantski vod, a od ostalog ljudstva formira Vod vojne policije. Ovo preformiranje komandant je iskoristio da bi formirao elitnu manevarsku jedinicu osposobljenu, prvenstveno za izvođenje izviđačko-diverzantskih djejstava u zoni odgovornosti Operativne grupe 6, 2. korpusa i širom ratišta Bosne i Hercegovine.

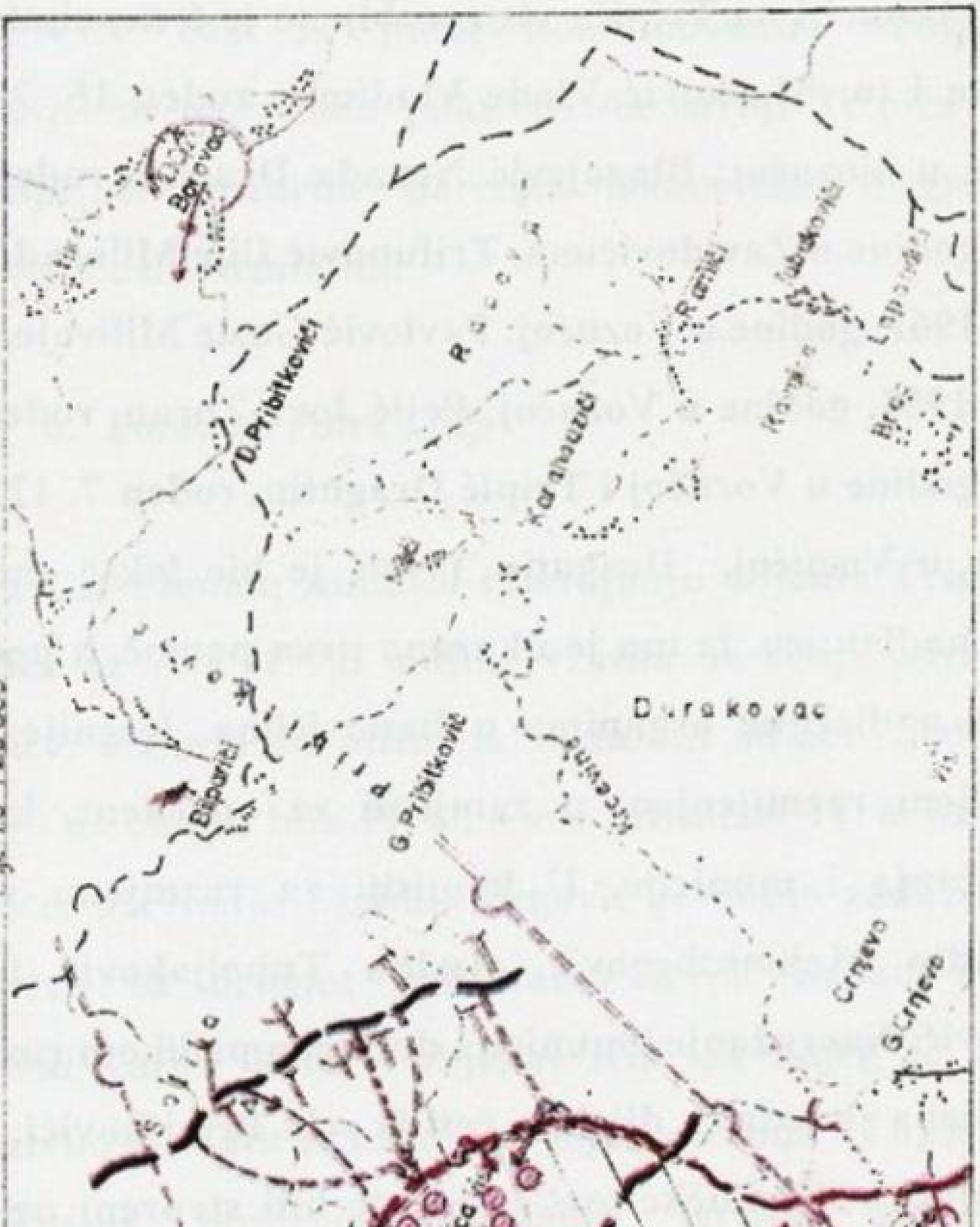
Za komandira Protivdiverzantskog voda, po odluci pretpostavljene komande, imenovan je MEVLUDIN MAHMUTBEGOVIĆ, koji je u ranijim ratnim djejstvima

iskazao svoje organizacijske sposobnosti za vođenje izviđačko-diverzantskih akcija i u najsloženijim ratnim situacijama.

5. *Banovićko ratište-oslobađanje Tripića visa*

Poslije kraće obuke, uz pripreme ljudstva, komandant Opštinskog štaba TO Živinice, donosi naredbu o upotrebi jedinice PDV u rejonu Tripića visa. Jedinica je, 5. 6. 1992. godine prebačena u selo Borovac, opština Banovići. Tog dana jedinici je saopšten borbeni zadatak za oslobađanje objekta Tripića vis. Komandiri jedinice, predovđeni Mevludinom Mahmutbegovićem, izvršili su izviđanje terena i uz procjenu situacije, sutradan 6. 6. 1992. godine, sa polaznog položaja Solila, nastupali su pravcem, Solila - Tripića vis, u tri grupe. Dvije grupe su nastupale frontalno, dok je treća imala zadatak da blokira put kojim bi se neprijatelj eventualno poslužio prilikom ubacivanja svježih snaga ili prilikom povlačenja. U toku napada jedinica je naišla na minsko polje, u kojem je uradila prolaz, i uz brzu akciju istog dana je ovladala objektom Tripića vis. U borbi

za Tripića vis jedinica nije imala gubitaka u ljudstvu, osim lakšeg samoranjavanja borca Almira Brčaninovića.

(Šema 4: Banovičko ratište - oslobađanje Tripića visa)

U akciji na Tripića vis zarobljeno je 6 neprijateljskih vojnika i to: Marković Vlade Vladimir, rođen 15. 9. 1963. godine u Vozućoj, Blagojević Nenada Dragan, rođen 2. 7. 1973. godine u Zavidovićima, Trifunović Ilije Milorad, rođen 31. 3. 1961. godine u Vozućoj, Pavlović Goste Milivoje, rođen 26. 6. 1955. godine u Vozućoj, Pejić Jove Zoran, rođen 1. 6. 1962. godine u Vozućoj i Tripić Dragutin, rođen 7. 12. 1958. godine u Vozućoj. Dragutin Tripić je bio lakše ranjen u lijevu nadlakticu, te mu je ukazana prva pomoć, a potom je predat nadležnim organima u Banovićima. Kasnije su svi zarobljeni razmijenjeni u zamjenu za određenu količinu naoružanja i municije. U komisiji za razmjenu su bili Mevludin Mahmutbegović, Avdija Tuholjaković i Enes Konjević. Naoružanje i municija dobijena prilikom razmjene dodjeljena je jednim dijelom četi iz sela Pribitkovići, a veći dio jedinici "Živiničke ose", čime će biti stvoreni uslovi za formacijsko proširenje jedinice PDV u PDČ "Živiničke ose".

Tripića vis je dominantan objekat na Banovićkom ratištu, pa je sa stanovišta agresora bio od strateškog značaja, jer je agresor sa tog objekta mogao pratiti sve manevre i pokrete snaga odbrane. Zbog toga će Tripića vis poslije njegovog oslobađanja biti stalna meta napada. Tako

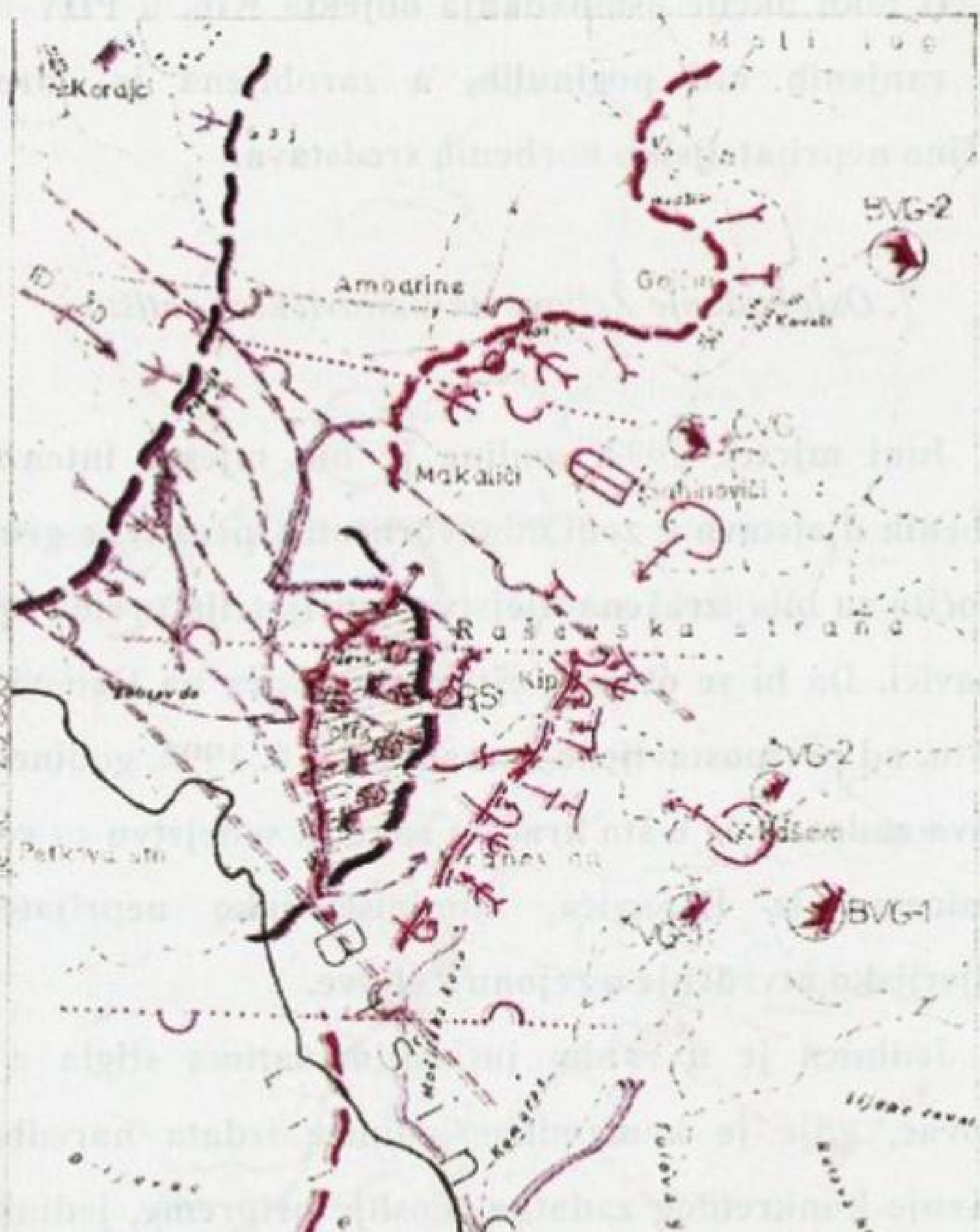
će agresor čak 22 puta, kombinovanim artiljerijsko-pješadijskim napadima pokušati da osvoji Tripića vis, ali zahvaljujući hrabrim borcima banovićke brigade, svi pokušaji će biti uzaludni.

6. *Borbe za Potrk i Kip*

Po izvršenom zadatku i osvajanju objekta Tripića vis, jedinica se 7. 6. 1992. godine vratila na svoje odredište u Živinice, a borci su otišli na zasluženi odmor. Jedinica je ponovo na okupu bila 10. 6., a već sutradan, 11. 6. komandir jedinice, Mevludin Mahmutbegović je dobio zadatak da u sadejstvu sa drugim jedinicama izvrši napad i osvoji strateški važnu kotu - objekat Kip, sa kojeg je agresor intenzivno granatirao naseljena mjesta Repuh i Tupković.

Poslije opsežnog izviđanja terena jedinica je, raspoređena po grupama, sa polazne linije krenula na izvršenje zadatka u ranim jutarnjim satima 13. 6. 1992. godine. Na izvršenje zadatka su krenuli zaobilaznim putem, kako bi neprijatelju došli s leđa, što im je u potpunosti pošlo za rukom. Izvršili su silovit napad i tom prilikom oslobodili objekat Kip, a neprijatelju nanijeli značajne gubitke. Jedan

neprijateljski vojnik je zarobljen, a potom predat nadležnim organima u Živinicama. Nadležni organi opštine Živinice su pokrenuli postupak pred Kantonalnim sudom u Tuzli, a u raspravi je učestvovao i komandir jedinice "Živiničke ose" Mevludin Mahmutbegović.

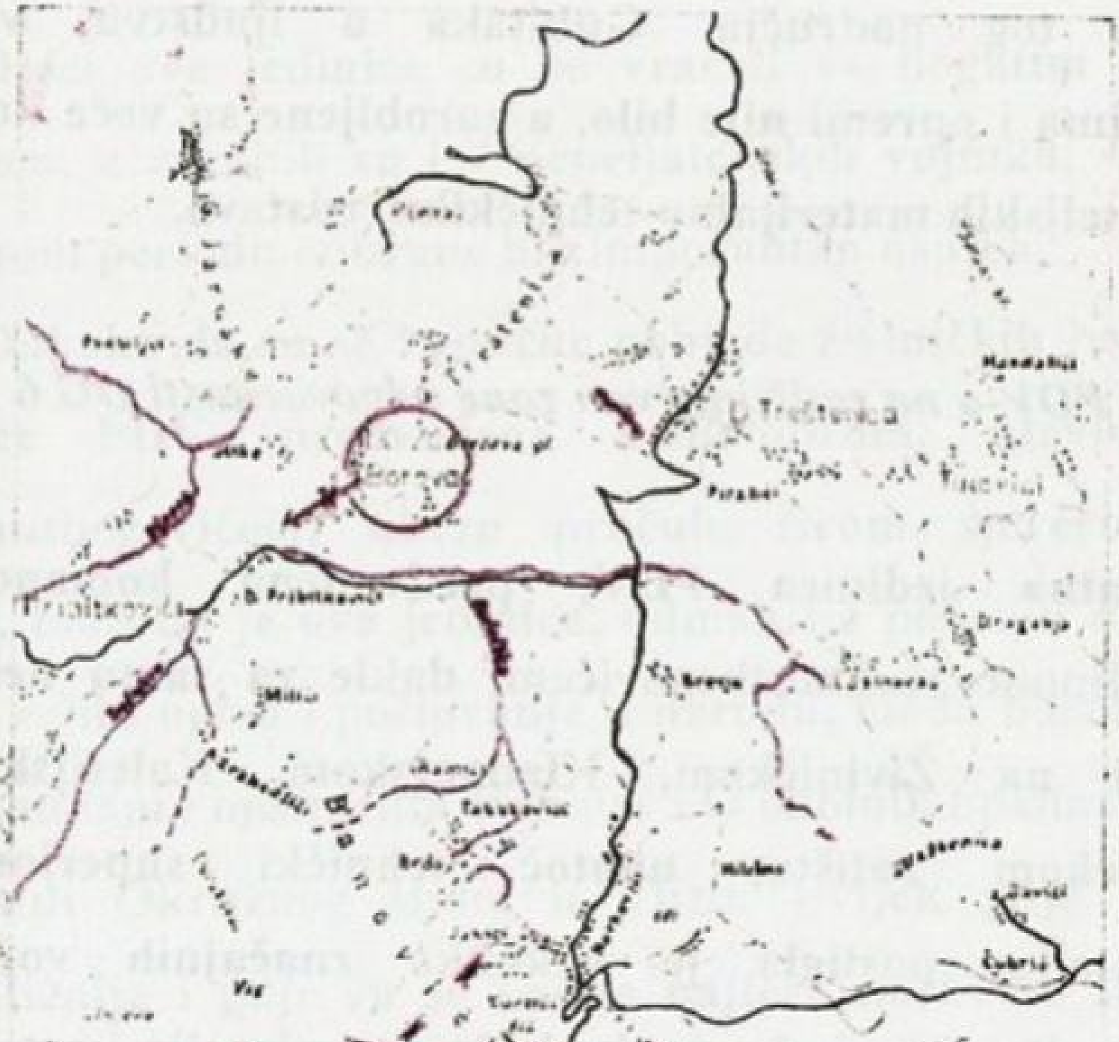
(Šema 5: PDV stalno u akciji – oslobođeni objekti Potrk i Kip)

U toku akcije oslobađanja objekta Kip, u PDV-u nij
bilo ranjenih niti poginulih, a zarobljena je određen
količina neprijateljskih borbenih sredstava.

7. *Oslobađanje Željove na Banovićkom ratištu*

Juni mjesec 1992. godine je bio mjesec intenzivni
borbenih djejstava u zoni odgovornosti Operativne grupe 6
Naročito su bila izražena djejstva neprijatelja prema opštin
Banovići. Da bi se otupila oštrica agresora na Banovićkom
ratištu, od pretpostavljene komande 21. 6. 1992. godine PDV
dobiva zadatak da u što kraćem roku, u sadejstvu sa vojnim
jedinicama iz Banovića, eliminiše jako neprijateljsk
artiljerijsko utvrđenje u rejonu Željove.

Jedinica je u ranim jutarnjim satima stigla u sel
Borovac, gdje je komandiru jedinice izdata naredba z
izvršenje konkretnog zadatka. Poslije pripreme, jedinica j
krenula sa polaznog položaja, sa brda Vrana, pravcem
prema selu Željova. Napad je izveden sa tri vod
Munjevitom akcijom eliminisane su otporne tačk
neprijatelja i oslobođeno je selo Željova.

(Šema 6: Oslobađanje Željove)

Po oslobađanju sela Željova uspješno je izvršeno čišćenje tog područja. Gubitaka u ljudstvu, vojnim sredstvima i opremi nije bilo, a zarobljene su veće količine neprijateljskih materijalno-tehničkih sredstava.

8. *PDV-a na ratištima van zone odgovornosti OG 6*

Ratna jedinica PDV, predvođena komandirom, Mevludinom Mahmutbegovićem, dakle za samo nekoliko mjeseci na Živiničkom, Kladanjskom, Kalesijskom i Banovićkom ratištu, unatoč tehnički superiornijem neprijatelju, postigla je nekoliko značajnih vojničkih pobjeda. Posebno je impresionirala organizacija i munjevito izvođenje borbenih akcija PDV , te rukovođenje akcijama od strane komandira jedinice, Mevludina Mahmutbegovića. Rezultati su, naravno, došli kao plod dobre pripremljenosti boraca i vrhunskih operativno-taktičkih priprema i planova za svaku akciju ponaosob.

U prvih nekoliko mjeseci aktivnih dejstava jedinica PDV je postigla značajne uspjehe na Kalesijskom, a zatim na Živiničkom, Banovićkom i drugim ratištima. U tom periodu oslobođeni su važni objekti i naseljena mjesta: Kip

Tripića vis, Filipovići, Brnjica, Željova... Iz svih bitaka pripadnici ove jedinice su se vraćali sa bogatim ratnim plijenom, a zarobili su i 7 neprijateljskih vojnika, što je u početnom periodu odbrane bio impozantan uspjeh.

Dakako da su se vojničke pobjede živiničkih boraca iz jedinice PDV, predvođene komandirom, Mevludinom Mahmutbegovićem, ubrzo pročule širom sjeveroistočne Bosne, tako da je ova jedinica, odmah na početku odbrane stekla veliki ugled i poštovanje u narodu, među borcima, a i u komandama opštinskih štabova TO okolnih opština, pa i u Komandi Okružnog štaba u Tuzli. Uvijek gdje je bilo najkritičnije i gdje su se vodile najteže borbe sa tehnički opremljenijim neprijateljem, u pomoć je pozivana elitna manevarska jedinica, odnosno Protivdiverzantski vod Živinice. Gdje god su se pojavljivali, borci ove jedinice su dočekivani kao pravi oslobodioci i veliko pojačanje - ulijevali su sigurnost na svakom mjestu. Čak su i neprijateljski vojnici i njihovi komandanti strepili od živiničkih boraca koji su za kratko vrijeme, svojom hrabrošću i uspjesima, postali istinske legende ovog kraja.

U takvoj situaciji živinički borci iz PDV, od dobrovoljaca koji su prije samo nekoliko mjeseci djelovali

poluilegalno u mjesnoj zajednici Litve, postali su manevarc
koji su uvijek bili tamo gdje je najteže, ne samo na
Živiničkom i okolnim, nego i na drugim ratištima u zon
odgovornosti Okružnog štaba TO Tuzla, pa i šire.

9. *Gradačačko ratište - borbe oko Ledenica*

Opšta vojna situacija u zoni odgovornosti Okružno
štaba TO Tuzla bila je veoma specifična zbog konstantnih
žestokih granatiranja i ofanzivnih borbenih djejstava od
strane neprijatelja, koji je nastojao suziti slobodnu teritorij
koju su kontrolisali borci TO Bosne i Hercegovine.

Naročito složena situacija je bila u zoni odgovornost
OG 1 kojoj je pripadalo i Gradačačko ratište. Intenzivn
napade na Gradačac agresor je preduzimao sa ciljen
zauzimanja ovog grada, čime bi presjekao koridor z
snabdijevanje sjeveroistočne i srednje Bosne: Tuzla
Gradačac - Modriča - Bosanski Brod. Da bi spriječio planov
neprijatelja u zoni OG 1 - Gradačac, komandant Okružno
štaba TO Tuzla, upućuje na Gradačačko ratište najelitnij
jedinice iz svoje zone odgovornosti. Među ovim jedinicam
koje su 23. 6. 1992. godine stigle na Gradačačko ratište bil

je i jedinica PDV Živinice, kao najelitnija i najosposobljenija jedinica u zoni odgovornosti 2. korpusa. PDV je u dotadašnjim borbenim djejstvima iskazao visok borbeni moral i postigao izuzetne uspjehe, što je i potvrdio svojim dolaskom u zonu odgovornosti OG 1 i konkretnim izviđačko-diverzantskim akcijama, u čemu je ova jedinica bila najosposobljenija.

Jedinica PDV Živinice je 23. 6. 1992. godine iz Živinica izvršila borbeni marš sa vozilima i istog dana se smjestila u gradačačko selo Ledenice. Po dolasku u Ledenice jedinica je imala zadatak da ojača liniju odbrane, jer je cilj neprijatelja bio da prekine ranije navedeni koridor. Zadatak jedinice PDV je bio izvođenje diverzantskih akcija i nanošenje neprijatelju gubitaka u živoj sili i materijalno-tehničkim sredstvima.

U toku izviđanja jedinica je 24. 6. 1992. godine uspostavila liniju odbrane sjeveroistočno od putne komunikacije Gradačac - Modriča, uredila je i držala položaj. Istog dana, međutim, neprijatelj je žestoko djelovao po položaju linije odbrane snajperima i minobacačima, a uslijedio je i pješadijski napad koji je uspješno odbijen.

Od pretpostavljene komande, 25. 6. 1992. godin
jednica je dobila zadatak da uz izviđačko-divrerzantsk
dejstvo, pomjeri liniju odbrane dalje od puta Ledenice -
Čardak, ka selu Brkići, gdje je neprijatelj skoncentrisa
velike snage i oklopno-mehanizovana sredstva. Jedinica j
navedeni zadatak uspješno izvršila, djejstvujući po grupama
Na pomenutom pravcu neprijateljske snage su pružile ja
otpor i vođene su žestoke borbe, ali je linija odbran
pomjerena naprijed, dalje od puta Ledenice - Čarda
Neprijatelj je potisnut od puta, čime je zadatak uspješn
obavljen.

(Šema 7: Borbe u rejonu sela Ledenice)

Prilikom akcije u Ledenicama, u sastavu PDV-a Živinice učestvovali su i gradačački borci. U toj borbi, pošto je bio žestok otpor agresora, PDV je, nažalost imao i gubitke. Tom prilikom je, na svoj 22 rođendan, poginuo borac Abdulah (Jakuba) Resić. Bila je to treća žrtva od početka agresije u jedinici PDV Živince. Ranjeni su Midhat Brčaninović, Nail Talović i Avdija Tuholjaković.

Dolazak živiničkih boraca na prostor Gradačca, pored uspješno obavljenog zadatka, imao je i moralno-psihološki poticaj za gradačačke i druge borce koji su nastavili sa uspješnom odbranom grada. Iako je neprijatelj svakodnevno atakovao svim raspoloživim sredstvima i nastojao po svaku cijenu zauzeti ovaj, za odbranu tuzlanske regije i šire, strateški važan grad, Gradačac tokom rata nikad nije prešao u ruke neprijatelja. Odolio je svim napadima.

10. *Banovićko ratište - uspjesi u Jaruškama i Gavrićima*

Poslije zasluženog odmora, po povratku sa Gradačačkog ratišta, i uz organizacijsko-formacijsku popunu, PDV Živinice je transformisan u Izviđačko-

diverzantsku četu. Jedinica IDČ, na prijedlog komandira jedinice, Mevluduna Mahmutbegovića, od predpostavljene komande dobija zvanični naziv - "Živiničke ose". Ideja za ovakav naziv jedinice je potaknuta uspješno izvedenom izviđačko-diverzantskom akcijom hrabrih boraca Armije RBiH u rejonu banjalučkog aerodroma. Tada je hrabra grupa boraca sa oruđima 90 mm "OSA" na aerodromu u Banjoj Luci uništila nekoliko borbenih aviona agresora.

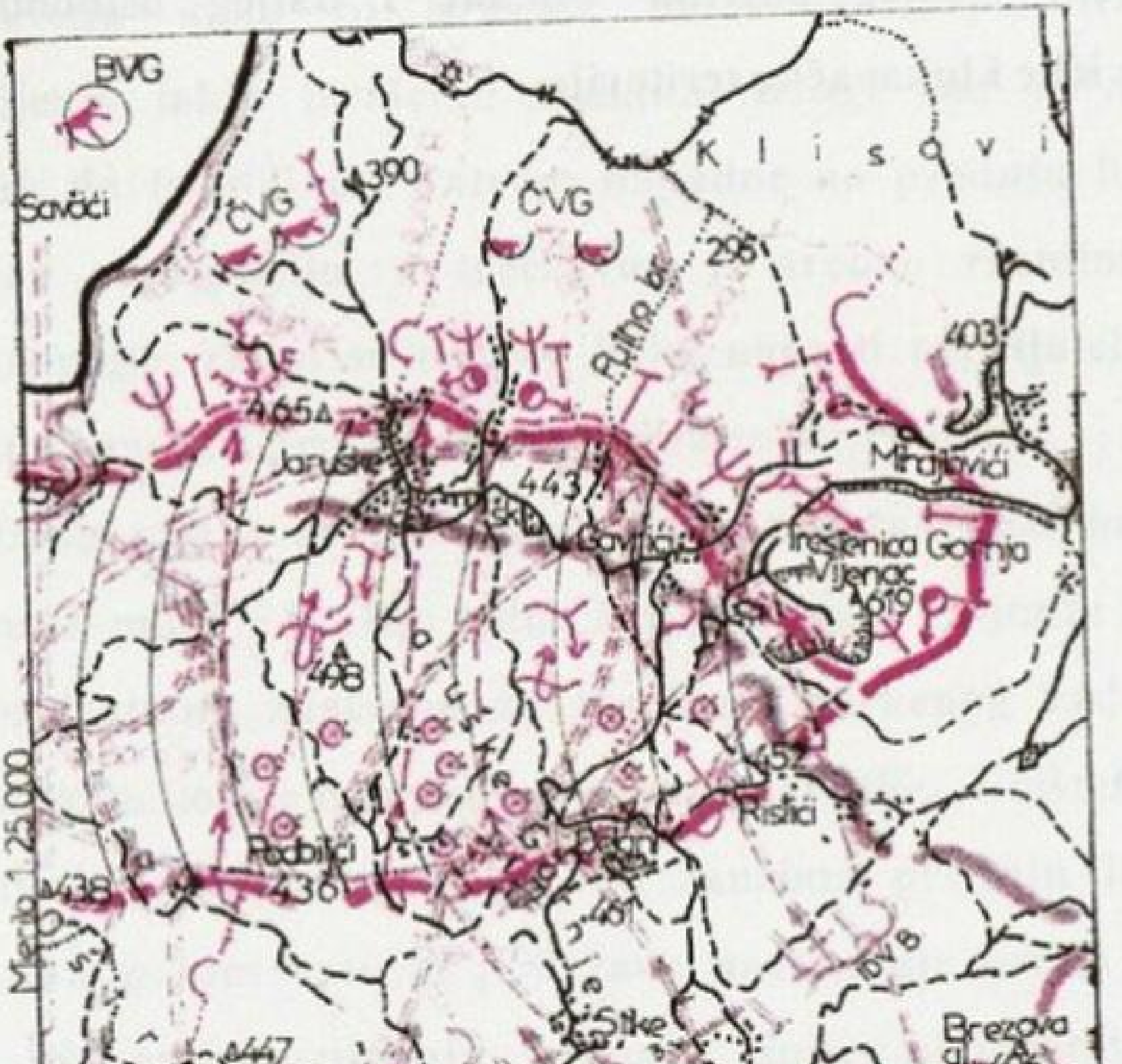
Tako transformisana jedinica je 17. 7. 1992. godine upućena na Banovićko ratište, gdje je smještena u selo Pribitkoviće.

Istog dana, komandir IDČ "Živiničke ose", Mevludin Mahmutbegović je, od pretpostavljene komande dobio naredbu za izviđačko-diverzantski napad na neprijateljske položaje, sa ciljem da oslobodi privremeno zaposjednutu teritoriju - selo Aliće u lukavačkoj opštini. Poslije uspješnog izviđanja, 18. 7. 1992. godine, sa borbenom gotovošću u 4,15 sati, jedinica je krenula na izvršenje zadatka. Prilikom izvršenja zadatka trebala je sadejstvovati sa jedinicama iz Banovića i Lukavca. IDČ "Živiničke ose" je, prilikom izvršenja zadatka, bila podijeljena u tri grupe. Prvi vod je imao zadatak da obuhvatom sa lijeve strane privuče pažnju

neprijatelja kako bi drugim vodovima i jedinicama obezbijedio lakše izvršenje zadatka. Drugi vod je imao zadatak da frontalnom vatrom napadne na prednju liniju odbrane neprijatelja, a treći vod je trebao razminirati minsko polje, zatim sa desnog boka napasti neprijateljska gnijezda i zauzeti prednju liniju odbrane neprijatelja.

Drugi vod je uspješno izvršio svoj zadatak, razminirao je minsko polje i uništio jedno neprijateljsko gnijezdo koje je bilo iznimno značajno za izvršenje borbenog zadatka trećem vodu koji je napadao na pravcu Jaruške. Uništenjem mitraljeskog gnijezda, drugi vod zauzima prednju liniju rovova, a potom vatrom podržava nastupanje ostala dva voda. Nakon zauzimanja prednje linije neprijatelja i odbijanja pojačanja koje je neprijatelju pristiglo, drugi vod je usmjerio vatru ka lijevoj strani, gdje su treći i prvi vod trpjeli žestoku vatru. Tom prilikom je neprijatelj potisnut, došlo je do spajanja sva tri voda i tako je uspostavljena planirana linija odbrane, a potom su nastavljene borbe p dubini, iz pravca Alića prema Jaruškama i dalje prema Gavrićima, gdje je u 12 sati uspostavljena nova linij odbrane. Ova akcija je bila uvod za kasnije oslobađanj

strateški važnog objekta Vijenac i daljeg oslobođanja banovićke i lukavačke teritorije.

(Šema 8: "Živiničke ose" postižu veliki uspjeh u rejonu se[l]

Jaruške i Gavrići)

U toku izvođenja borbenih dejstava u rejonu Jaruški i Gavrića ranjeni su borci "Živiničkih osa": Zijad Hodžić, Ljubomir Stević i Samir Fejzić. Na neprijateljskoj strani su gubici u ljudstvu i tehnici bili znatno veći.

11. *Kladanjsko ratište*

Procjenjujući značaj pravca, Kladanj - Tišča - Šekovići, a imajući u vidu da su u rejonima Kaštijelja, Pelemiša, Hadžića, Turajlića i okolnih sela, skoncentrisane velike neprijateljske snage, te radi prikupljanja obavještajnih i drugih podataka o jačini i namjerama agresora, komandant OG 3, zatražio je od komandanta OG 6, da u njegovu zonu uputi IDČ "Živiničke ose", sa ciljem izviđanja terena u rejonu Kaštijelja i prikupljanja podataka o snagama agresora. IDČ "Živiničke ose" je u rejon Kaštijelja upućena 30. 7. 1992. godine i istog dana je u 05 sati izvršila izviđanje privremeno zaposjednute teritorije Kaštijelja. IDČ je u toku izviđanja otkrila, i u svom izvještaju komandantu OG 3 dostavila najbitnije tačke otpora neprijateljskih snaga i raspored njihove linije odbrane. U toku izviđanja došlo je i

do neposrednog borbenog dodira i tom prilikom je ranj
borac, Hariz Džananović. Izviđanje je, dakle, protek
uspješno, što je poslužilo za izvođenje kasnijih borben
aktivnosti.

12. *Izviđanje u rejonu Djevojke i Jelačića*

Poslije kraćeg odmora, "Živiničke ose" su pono
upućene na Kladanjsko ratište, da u izviđačk
diverznatskim akcijama prikupe podatke o raspore
neprijateljskih snaga. Stoga su 9. 8. 1992. godine "Živinič
ose" dobile zadatak da izvedu izviđanje, i po mogućno
diverzantsko djejstvo na neprijateljske položaje u rejo
brda Djevojka, a potom nastave svoje aktivnosti prema s
Jelačići. Jedinica je uspješno izvršila postavljeni zadatak,
je u toku izviđanja došlo do borbe sa neprijateljem i u
borbi je poginuo borac, Zuhdija Butković. Borbeno izviđa
"Ose" su nastavile i sutradan, 10. 8. 1992. godine na ist
pravcu, Djevojka - Borići - Jelačići. U toku izviđanja pono
je došlo do borbi u rejonu Borića. Na koti Djevojka žest
je razmjenjivana vatra u kojoj se istakao hrabri bor
Nikola Stević, koji je nažalost u toj borbi dao i svoj živ

štiteći izvlačenje ranjenih boraca IDČ-a: Ibrahima Muratovića, Nedžada Fočića, Nusreta Hodžića i Rahmana Dulovića. Nakon izvlačenja ranjenih boraca, uslijedilo je jako granatiranje zapaljivim granatama i tom prilikom je izazvan veliki šumski požar.

13. *"Ose" na Lukavačkom ratištu*

Po povratku sa Kladanjskog ratišta jedinica je 29. 8. 1992. godine upućena na Lukavačko ratište, sa zadatkom da u sadejstvu sa jedinicama iz Lukavca, Tuzle i drugim jedinicama Okružnog štaba TO, na pravcu Devetak - Sižje, izvrše napad na snage neprijatelja u Sižju, što bi bila pretpostavka za oslobađanje šireg područja Smoluće. Akcija je, bez gubitaka, uspješno izvedena.

14. *Borbe u Liporašću, na Gradačačkom ratištu*

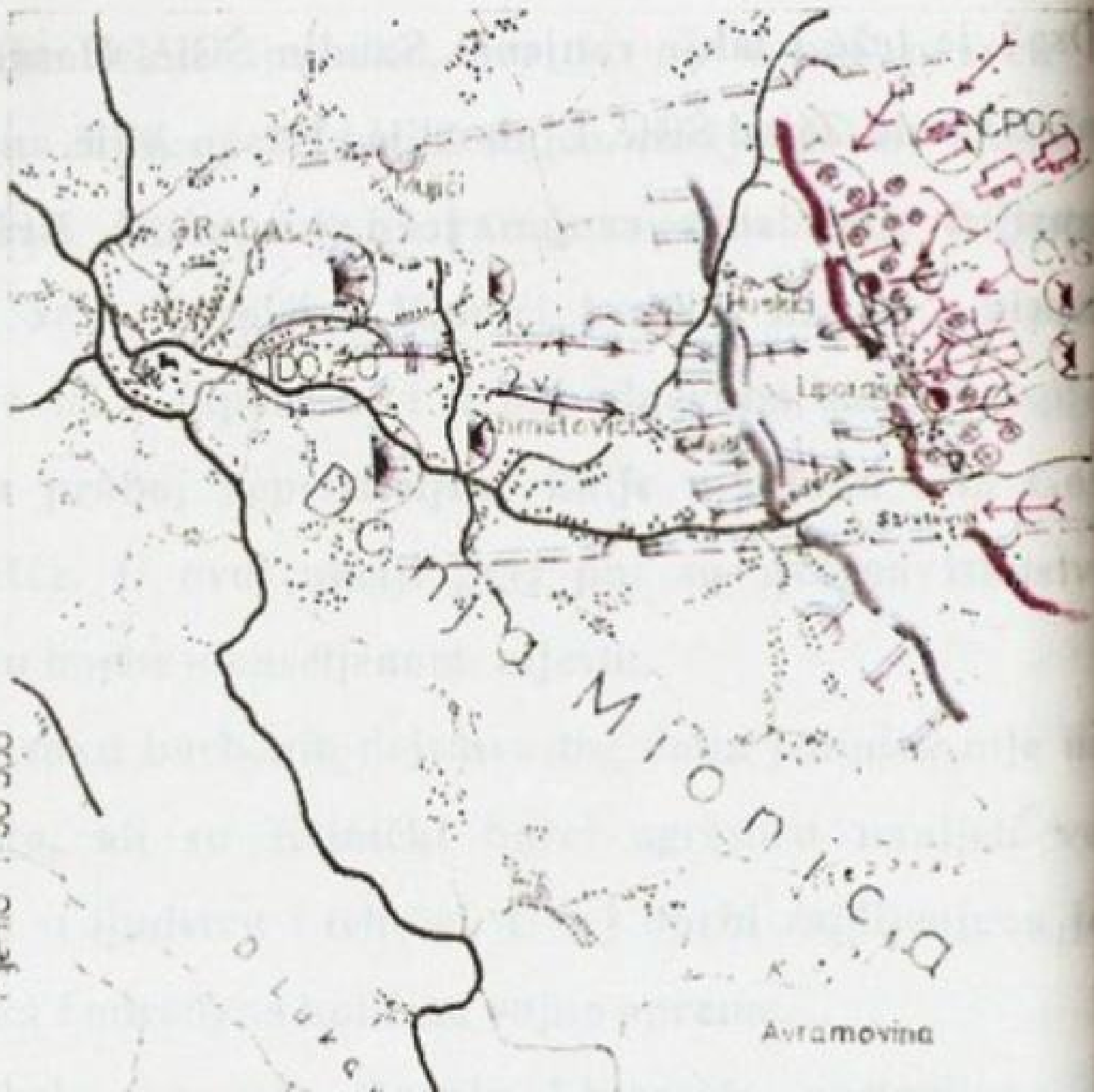
Sljedeći pokret jedinice "Živiničke ose", sa odredišta u Živinicama, bio je 12. 9. 1992. godine. Jedinica je upućena na tada uzavrelo Gradačačko ratište. Istog dana borci "Osa" su dobili zadatak da oslobode privremeno zaposjednutu

teritoriju sela Liporašće, jer je na ovom pravcu bi
ugrožena linija odbrane koju su ranije držale snage T
Gradačac. Jedinica je sa ranije uređene linije odbrane
rejonu sela Huskići i Klopići izvršila napad na prav
Ahmetovići - Liporašće i u popodnevnim satima uspješn
izvršila proboj neprijateljske linije u rejonu sela Gorn
Liporašće. U ovoj akciji prvi put su stečena iskustva
vođenju borbe u naseljenom mjestu.

U toku borbenih dejstava tog dana jedinica nije ima
gubitaka, ali su živinički borci agresoru nanijeli veli
gubitke u ljudstvu i tehnici. U toj borbi zaplijenjena je
agresora i određena količina vojne opreme.

Borba za selo Gornje Liporašće nastavljena je
narednih dana, 13. i 14. 9., ali je 14. 9. uslijedio žestok nap
agresora, uz artiljerijsku pripremu iz svih raspoloživ
sredstava, koja je trajala od 16 do 19 sati. Poslije to
agresor je uveo iz pravca Pelagićeva interventne snage jači
jedne čete, tako da je jedinica bila primorana da
privremeno povuče na ranije linije odbrane. U žestoki
borbama za selo Gornje Liporašće živote su izgubili bor
Šefik Mamanović, Almir Siočić i Hasan Salkić, a šest bora

"Osa" je teže i lakše ranjeno: Saudin Šišić, Hasan Hurić, Vahid Lonić, Zijad Šišić, Ejub Aljić i Hasan Aljić. Pored naprijed navedenih ranjen je i komandir Brčaninović Husein.

(Šema 9: Izviđačko-diverzantska akcija u rejonu se[la]

Liporašće)

Jedinica je u još nekoliko navrata bila angažovana na Gradačačkom ratištu i izviđala je pravce Donje Bare, Gibe, Kamenac, Huskići i u tom dijelu su borci "Živiničkih osa" u više navrata izvodili izviđačko-diverzantske akcije i unosili nemir i paniku, što je otupljivalo oštricu neprijatelja u njegovoj namjeri da zauzme zapadnu kapiju Tuzlanskog okruga - Gradačac, u čemu naravno nikad nisu uspjeli, iako su tokom cijele 1992. godine žestoko napadali Gradačac i okolinu, kao strateški važnu teritoriju. U odbrani Gradačca i okolnih mjesta, svakako da su veliki doprinos dali i borci "Živiničkih osa".

15. ***Izviđanje objekta Vijenac***

Dana, 4. 10. 1992. godine, u noćnim satima prilikom izviđanja navedenog objekta dio jedinice je naišao na minsko polje i tom prilikom su ranjeni borci: Sead Hodžić, Ibrahim Alimanović, Ismet Bulić, Mevludin Aljić i Aljo Meštrić.

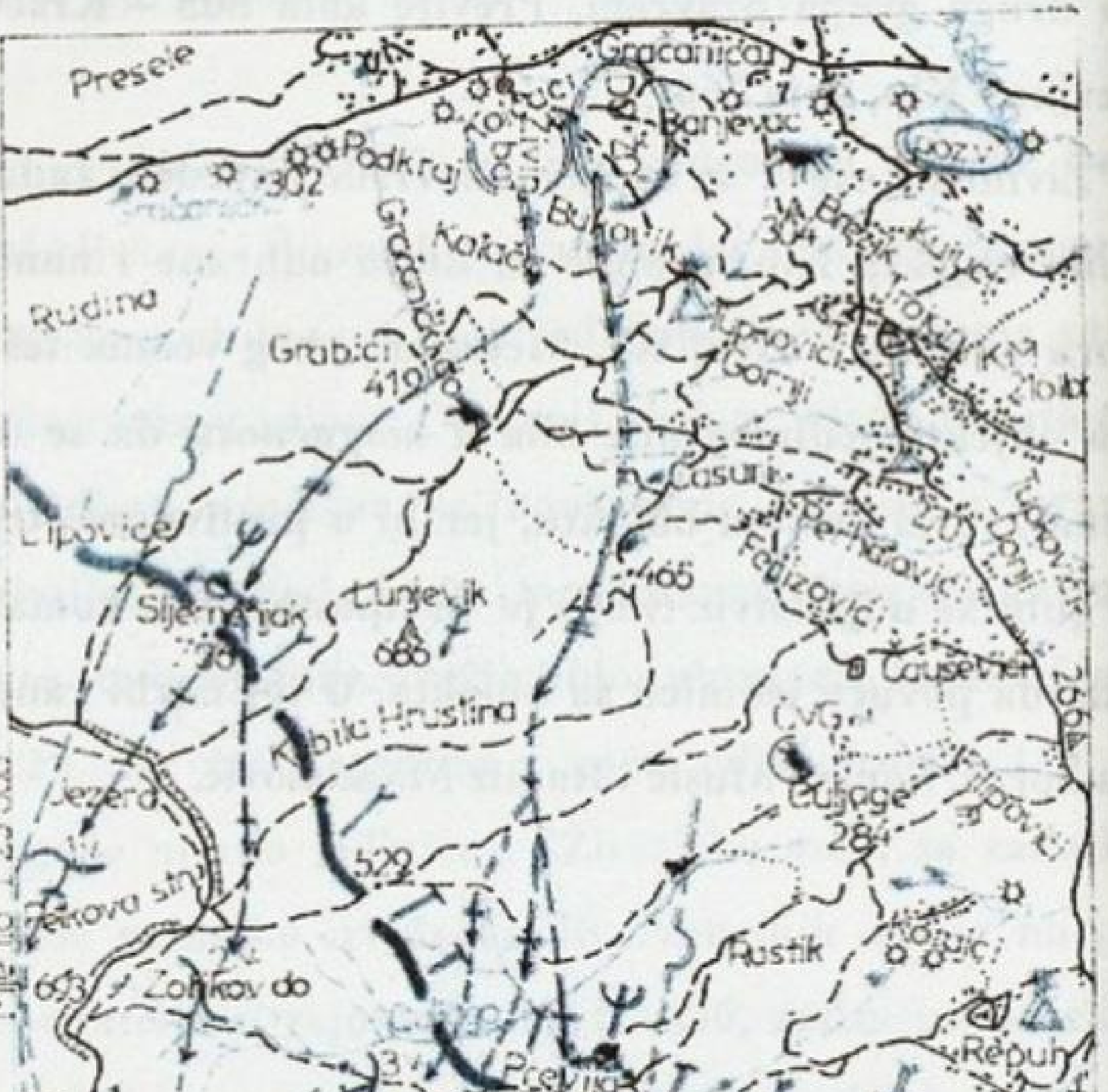
16. *Živiničko ratište - oslobađanje Kipa*

U oktobru 1992. godine vođene su žestoke borbe
Kalesijskom i Živiničkom ratištu, jer su namjere neprijat
bile da probiju ove linije odbrane i da se spoje sa svoj
jedinicama u rejonu Ozrena i Vozuće. Ovim neprijateljsk
napadima uspješno su odolijevale jedinice odbrane 2
kalesijske brigade i 116. muslimanske brigade Živinice.
bi se što uspješnije pružio otpor agresoru, komandant O
je 27. 10. 1992. godine u zonu odgovornosti 116. brd
brigade uputio jedinicu "Živiničke ose", sa zadatkom
izvede nekoliko izviđačko-diverzantskih akcija na polož
neprijatelja u rejonu Potrk tt. 836, zatim na objektu K
kota 766 i u rejonu sela Makalići i Ivanovići, kota 401.

Poslije uspješnog izviđanja, komandant "Živinič
osa" angažovao je jedinicu da u sadjejstvu sa Živinič
bataljonom ovlada objektom Kip, koji je bio izuzetno do
utvrđen od strane agaresora i sa kojeg je agresor granati
položaje naših linija odbrane i šireg rejona sela Gračan
Jedinica je 28. 10. 1992. godine u ranim jutarnjim sati
otpočela ovu borbenu radnju u dva pravca. Prva grupa
napadala pravcem, Šljemenjak - Petkova strana - Potrk

836, a druga grupa pravcem, Previje kota 505 - Krševi - Bijeljevina - Kip, kota 766.

"Živiničke ose"" su uspješno izvršile navedeni zadatak u rejonu objekta Kip, probile su liniju odbrane i nanijele agresoru gubitke u živoj sili. Međutim, zbog veoma teškog prilaza objektu jedinica nije bila u mogućnosti da se duže vremena zadrži na tom objektu, jer bi u protivnom trpila velike gubitke u ljudstvu. Stoga je pretpostavljena komanda odlučila da povuče jedinicu sa objekta. U toj borbi ranjena su dva borca, Samed Musić i Ramiz Mandalović.

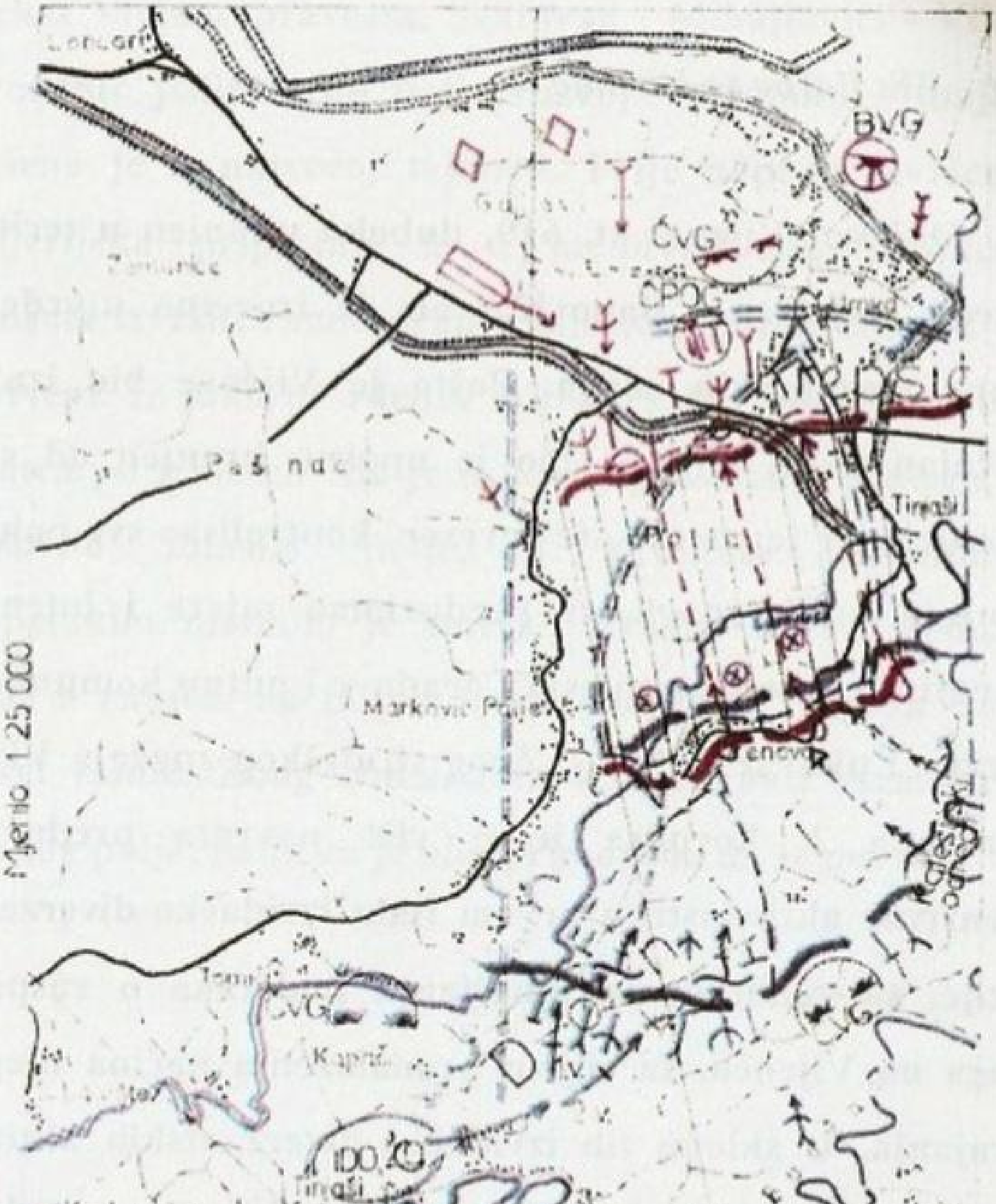
(Šema 10: Izviđačko-diverzantska akcija na Kipu)

17. *"Živiničke ose" na Brčanskom ratištu*

I na Brčanskom ratištu vođene su žestoke borbe. Jedinice OG 1 su u sadjejstvu sa jedinicama HVO-a Orašje, nastojale da presijeku komunikaciju Brčko - Gorice - Krepšić - Banja Luka, kojom je agresor snabdijevan materijalno-tehničkim sredstvima i vojnom opremom iz Srbije. Agresorske snage su uporno branile navedenu komunikaciju, tako da su na ovom ratištu 1992. godine gotovo svakodnevno vođene žestoke borbe. Komanda 2. korpusa, da bi ojačala jedinice OG 1 u izvođenju borbenih aktivnosti u njihovoj zoni ogovornosti, dovodila je jedinice iz drugih operativnih grupa, kao pojačanje. Osim kalesijskih i tuzlanskih jedinica kao pojačanje na tom ratištu su učestvovale i jedinice OG 6 iz Živinica. Tako je u skladu sa naredbom komandanta 2. korpusa, komandant OG 6, 12. 11. 1992. godine uputio jedincu "Ose" na Brčansko ratište. Jedinica je smještena u selo Tinjaši, odakle je poslije uspješnog izviđanja započela svoje izviđačko-diverzantske akcije na pravcu Tinjaši - Drenova.

Jedinica je 15. 12. izvela uspješnu izviđačko-diverzantsku akciju na pravcu Tinjaši - Drenova i tom

prilikom je ovladala selom Drenova. U sadjejstvu sa drugim jedinicama uspostavljena je linija odbrane, čime je stvoren pretpostavka drugim jedinicama u napredovanju u pravc sela Krepšić. Jedinica je uspješno obavila zadatak, a u ovim borbama je poginuo borac Šahim Jagodić. Ranjeni su borc Muhamed Mujezinović, Safet Fočić i Husei Mahmutbegović.

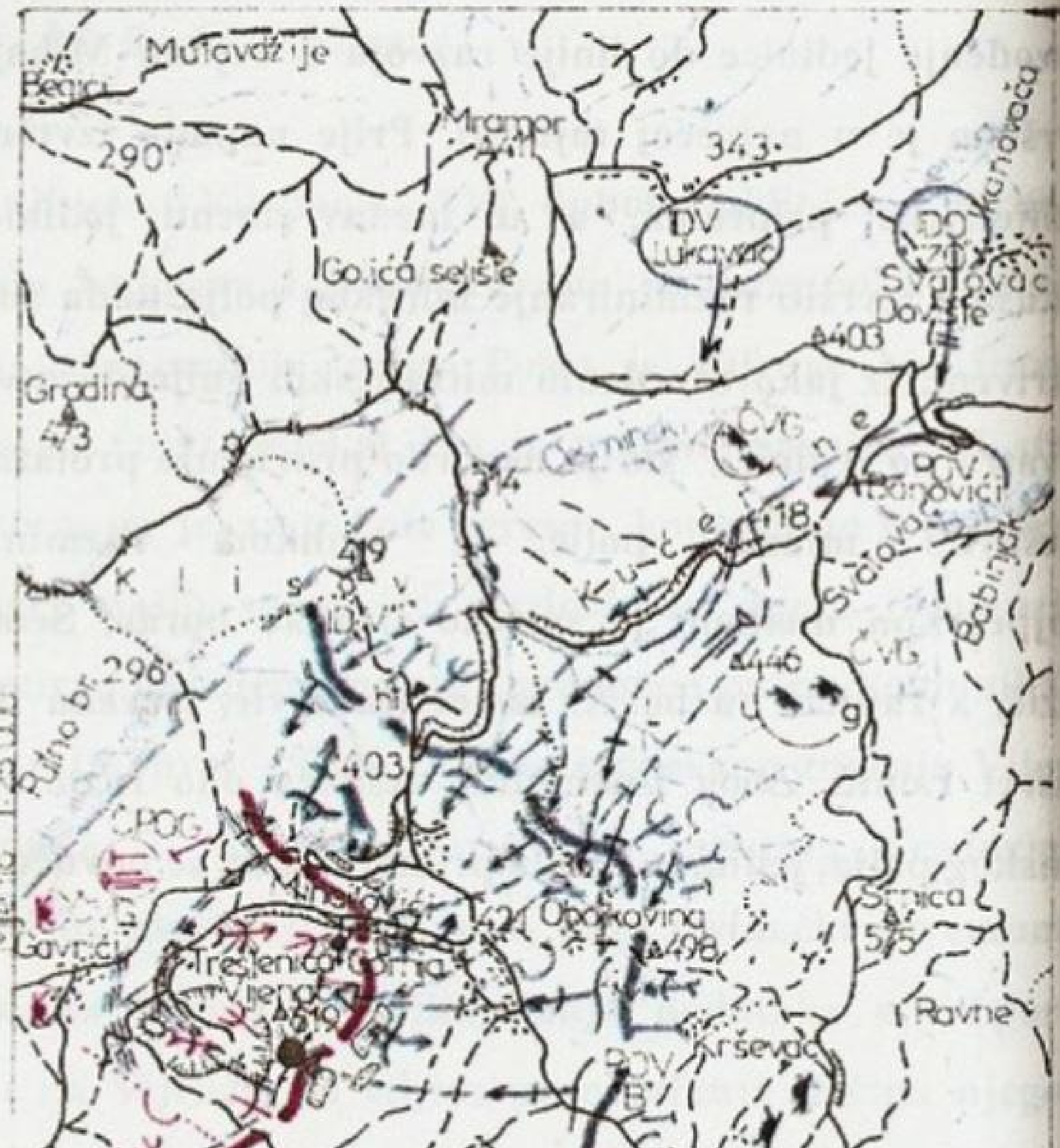
(Šema 11: Uspješno izvedena akcija u rejonu sela Drenova)

18. *Borbe za Vijenac*

Objekat Vijenac tt. 619, duboko uklinjen u teritorij između Lukavca i Banovića, bio je izuzetno utvrđen o strane agresorskih snaga. Pošto je Vijenac bio izuzetn značajan vojni objekat bio je uporno branjen od stran agresora, jer je sa te kote agresor kontrolisao sve pokrete namjere naših snaga, te preduzimao mjere i intenzivn granatirao naseljena mjesta i gradove i putnu komunikacij Tuzla - Lukavac - Doboj. Zbog strateškog značaja Vijenca Komanda 2. korpusa je u više navrata preduzimal intenzivne aktivnosti, u prvom redu izviđačko-diverzantsk akcije, sa zadatkom prikupljanja podataka o rasporedu snaga na Vijencu, sa ciljem pronalaženja načina njegovo osvajanja. U sklopu tih izviđačko-diverzantskih aktivnost 29. 11. izveden je pješadijski napad na Vijenac, u sadejstvu sa snagama Protivoklopnog voda iz Banovića i Interventno voda iz Lukavca, "Živiničke ose", sa zadatkom da oslobod Vijenac.

Borci "Živiničkih osa" su 29. 11., sa borbenom gotovošću u 03 sata, dobili zadatak da izvrše napad n

objekat Vijenac pravcem, Svatovac - Mihajlovići - Vijenac. Dovođenje jedinice do linije razvoja u rejonu Mihajlovići izvršeno je u najvećoj tajnosti. Prije napada izvršena je artiljerijska priprema, a u međuvremenu jedinica je pokušala izvršiti razminiranje minskog polja kada su bili i otkriveni. Iz jako utvrđenih mitraljeskih gnijezda otvorena je vatra po jedinici, što je usporilo pravljenje prolaza kroz mješovito minsko polje, a prilikom razminiranja snajperskim metkom je smrtno stradao borac, Šemsudin Nezić, a ranjeni su borci: Ismet Dautović, Nevena Božić i Nusret Lonić. Zbog iznenadnih teškoća oko razminiranja minskog polja, jedinica je bila primorana da se povuče.

(Šema 12: Borbe za Vijenac)

19. *Gradačačko ratište - Vida, Krečane i Novalići*

Borbeni put je "Živiničke ose" 08. 12. 1992. godine doveo na Gradačačko ratište, u rejon sela Donja Zelinja. Istog dana komandant "Osa", Mevludin Mahmutbegović je od pretpostavljene komande dobio zadatak da izvidi pravac, Vida - Donje Krečane - Gornje Krečane kota 234 - Novalići, sa ciljem da 10. 12. ovlada kotom 234, odnosno Gornjim Krečanama, a zatim i isturenim kućama u naselju Bešlagino Brdo i da nastave dalja borbena dejstva prema školi u Novalićima. U izvršenje ovog zadatka jedinica je krenula u 4 grupe.

Prva grupa je imala zadatak da obuhvatom s lijeva, na pravcu, Donja Rajska - Gornja Rajska ovlada prednjim krajem neprijatelja u rejonu Gornja Rajska i dalje prema školi u Novalićima. Druga grupa je imala zadatak da napada pravcem: Donje Krečane - Gornje Krečane, kota 234 - škola Novalići, da ovlada Gornjim Krečanama i nastavi borbena dejstva prema Novalićima. Treća grupa je imala zadatak da djejstvuje pravcem iz rejona Donje Krečane - Bešlagino Brdo i da ovlada naseljem Bešlagino Brdo. Četvrta grupa je

imala zadatak da napada na pravcu Vida - Novalići, te da ovlada objektom Novalići i obezbijedi desni bok. Jedinica je na izvršenje zadatka krenula 10. 12. u 04 sata i u brzom napadu je uspjela ovladati prednjom linijom odbrane agresora u rejonu Gornje Krečane, kota 234 i zaseokom Novalići, i na tom dijelu uspostaviti polaznu liniju za dalje napredovanje prema školi u Novalićima. Uz velike gubitke neprijatelj se povukao na rezervne linije odbrane, uspio je pregrupisati snage, uspostaviti novu liniju odbrane, a zatim sa pravca Donji Skugrić - Bešlagino Brdo, uvesti pojačanje jačine jedne čete, gdje je u rejonu Gornjih Krečana, kota 234 došlo do žestokih borbi. Zbog pojačanja agresora i intenziviranja borbi, "Ose" su se povukle. Borci "Osa" su zaplijelinili dva mitraljeza, a gubitaka u jedinici nije bilo.

(Šema 13: Zauzimanje prednjeg kraja odbrane neprijatelja u rejonu Krečane)

20. *Izviđačko-diverzantska djejstva u rejonu Požarika*

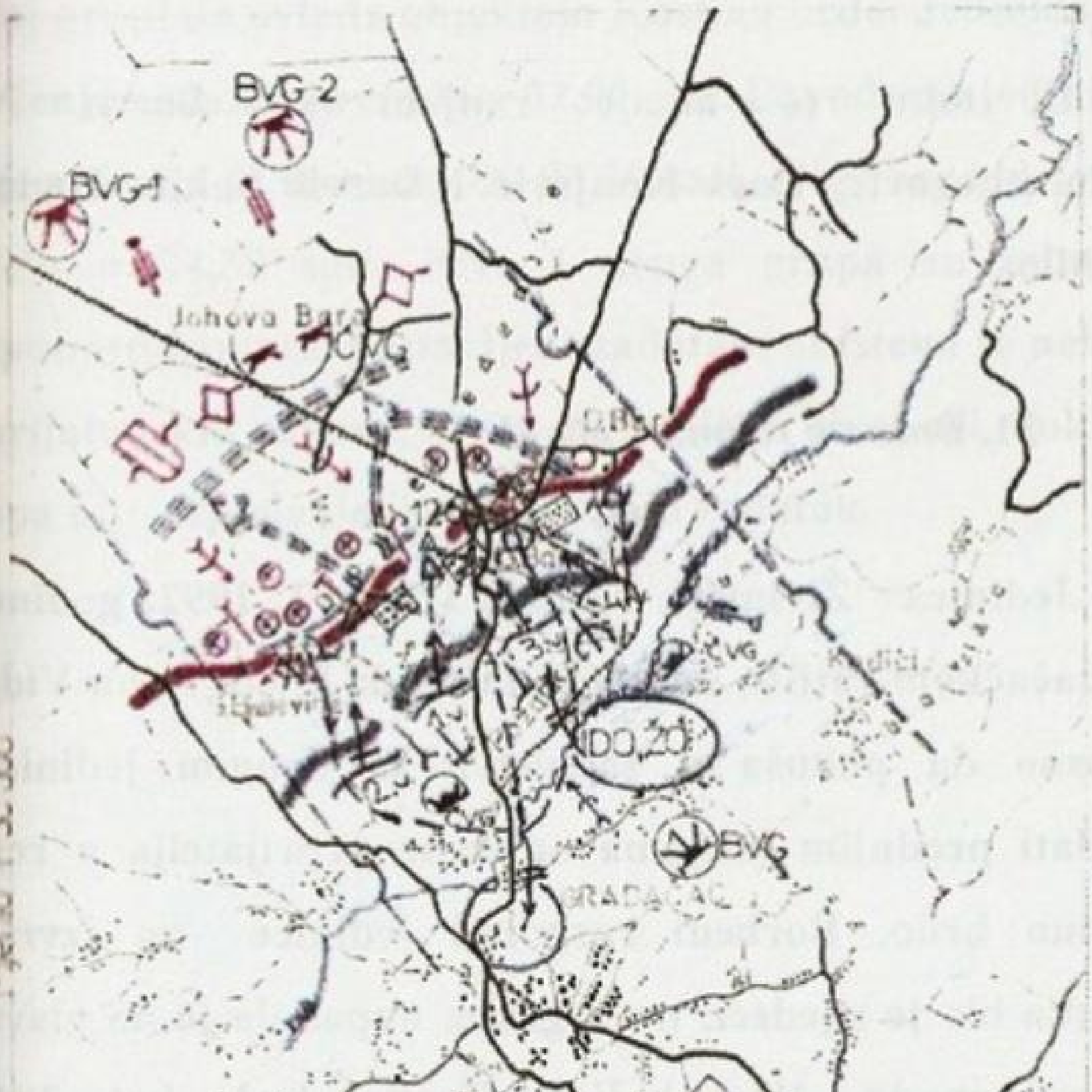
"Živiničke ose" su dugo vremena, kao jedna o najelitnijih izviđačko-diverzantskih jedinica u zon odgovornosti 2. korpusa , tokom 1992. godine u više navrat upućivana na Gradačačko ratište, koje je bilo izložen stalnim neprijateljskim aktivnostima. Uvijek nako artiljerijske pripreme, agresor je pokušavao da izvrši pješadijski proboj linije odbrane i da zauzme strateški važa objekat - grad Gradačac. Gradačac je, međutim, bi sinonim odbrane sjeveroistočne Bosne. Branioci Gradačca s upješno odolijevali svim napadima. Na Gradačačkom ratišt ratovale su mnoge jedinice iz opština sjeveroistočne Bosn ne dozvoljavajući da agresor okupira Gradačac i ostva svoje ciljeve.

Tako su i "Živiničke ose", 11. 12. 1992. godine, ka izviđačko-diverzantska jedinica, dobile zadatak da u rejon Požarika pomognu jedinicama u odbrani na prostor Požarika. Potom je jedinica dobila i konkretan zadatak d izvrši izviđanje prednjeg kraja neprijateljskih linija napadnim dejstvima da nanese gubitke u živoj sili, da stvo

paniku i nesigurnost u neprijateljskim redovima. Komandant "Osa", Mevludin Mahmutbegović je dobio zadatak da sa svojom jedinicom ovlada kotom tt. 126 na pravcu Požarike - Donje Ledenice. Po prijemu zadatka komandant je odredio borbene pravce jedinice: prvi vod je napadao na glavnom pravcu napada Požarike - tt. 126, sa zadatkom da ovlada tom kotom, a zatim da nastavi borbu za pomjeranje linije odbrane prema željezničkoj komunikaciji iza benzinske pumpe i stvori pretpostavke drugom i trećem vodu za ovladavanje prednjim krajem odbrane u rejonu Gornje Bare i Gornje Bijeljevine. Treći i četvrti vod dobili su zadatak da napadnu na desnom krilu i da obuhvatom zdesna ovladaju prednjim krajem odbrane agresora u rejonu Gornje Bare. Na lijevoj strani glavnog pravca napada, borbena dejstva je izvodio drugi vod sa zadatkom da ovlada isturenim neprijateljskim borbenim osiguranjem u rejonu Gornje Bijeljevine i time da stvori pretpostavke jedinici na glavnom pravcu za izvršenje zadatka.

Pripreme su uspješno obavljene i jedinica je krenula na izvršenje zadatka u 11,15 sati. Dovođenje jedinice do linije razvoja za borbu u rejon Požarika, uspješno je izvršeno. Prilikom nastupanja jedinice ka prednjem kraju

neprijatelja, posebno prvog voda koji je napadao na glavni pravac napada, jedinica je, međutim, bila otkrivena, a potom je uslijedila žestoka vatra iz minobacača 60 mm, što je znatno usporilo njeno dalje napredovanje. Nešto kasnije, otkriveni su treći i četvrti vod od strane neprijatelja. Uslijedila je žestoka borba, odnosno jaka pješadijska dejstva na prvi, treći i četvrti vod. U izvršenju zadatka sporije je nastupao drugi vod, koji je također bio pod stalnim dejstvom neprijateljske artiljerije, ali je ipak uspio da ovlada borbenim osiguranjem neprijatelja u rejonu Gornje Bijeljevine i da se "uklini" u prednji kraj neprijateljske odbrane. To je omogućilo prvom, trećem i četvrtom vodu da unište nekoliko neprijateljskih minskih polja, nanesu mu gubitke u živoj sili.

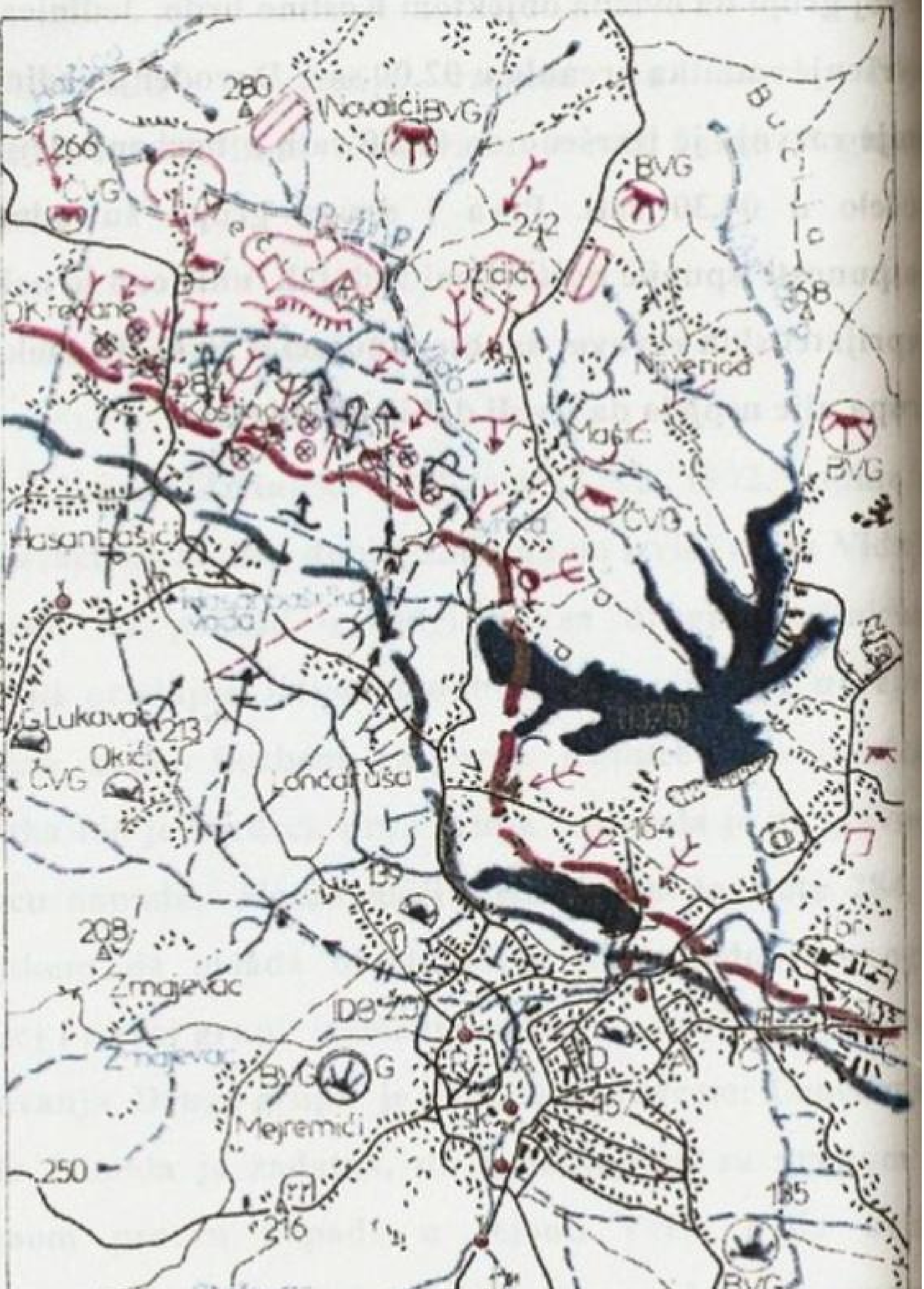
(Šema 14: Izviđačko-diverzantska akcija u rejonu Požarika)

U toku te akcije ranjeni su borci: Nij[...] Mahmutbegović, Enes Konjević i Derviš Sakić. Poginul[...] nije bilo.

21. *Borbe u rejonu Vida II*

Jedinica "Živiničke ose" je i 13. 12. 1992. godine [...] Gradačačkom ratištu dobila zadatak da izvidi rejon Vida I[...] odnosno da pokuša u sadejstvu sa drugim jedinica[...] ovladati prednjim linijama odbrane neprijatelja u rejo[...] Kostino brdo. Borbeni raspored jedinice za izvrše[...] zadatka bio je sljedeći: prva grupa napadala je na glavno[...] pravcu napada, Hasanbašići - Kostino brdo, kota 284, [...] zadatkom da ovlada objektom Kostino brdo i omogu[...] drugoj i trećoj grupi izvršenje zadatka na njihovom prav[...] djelovanja. Druga grupa je napadala pravcem: Lončaruš[...] Vrela i imala je zadatak, da u sadjejstvu sa grupom [...] glavnom pravcu napada u rejonu Vrela i da ovla[...] prednjom linijom neprijateljske odbrane. I treća grupa [...] napadala na lijevoj strani pravcem, Hasanbašići - Do[...] Krečane, sa zadatkom da jednovremenim dejstvom omog[...]

prvoj grupi da ovlada objektom Kostino brdo. Jedinica je na izvršenje zadatka krenula u 02,00 sati. Dovođenje jedinice do linije razvoja je izvršeno do 03,30 sati, a borbeno dejstvo je počelo u 04,30 sati. Prva i druga grupa su odmah u potpunosti ispunile postavljeni zadatak, uništeno je nekoliko neprijateljskih rovova, naneseni gubici u živoj sili, dok treća grupa nije uspjela da izvrši dobijeni zadatak.

(Šema 15: Vida II,neprijatelju su naneseni gubici)

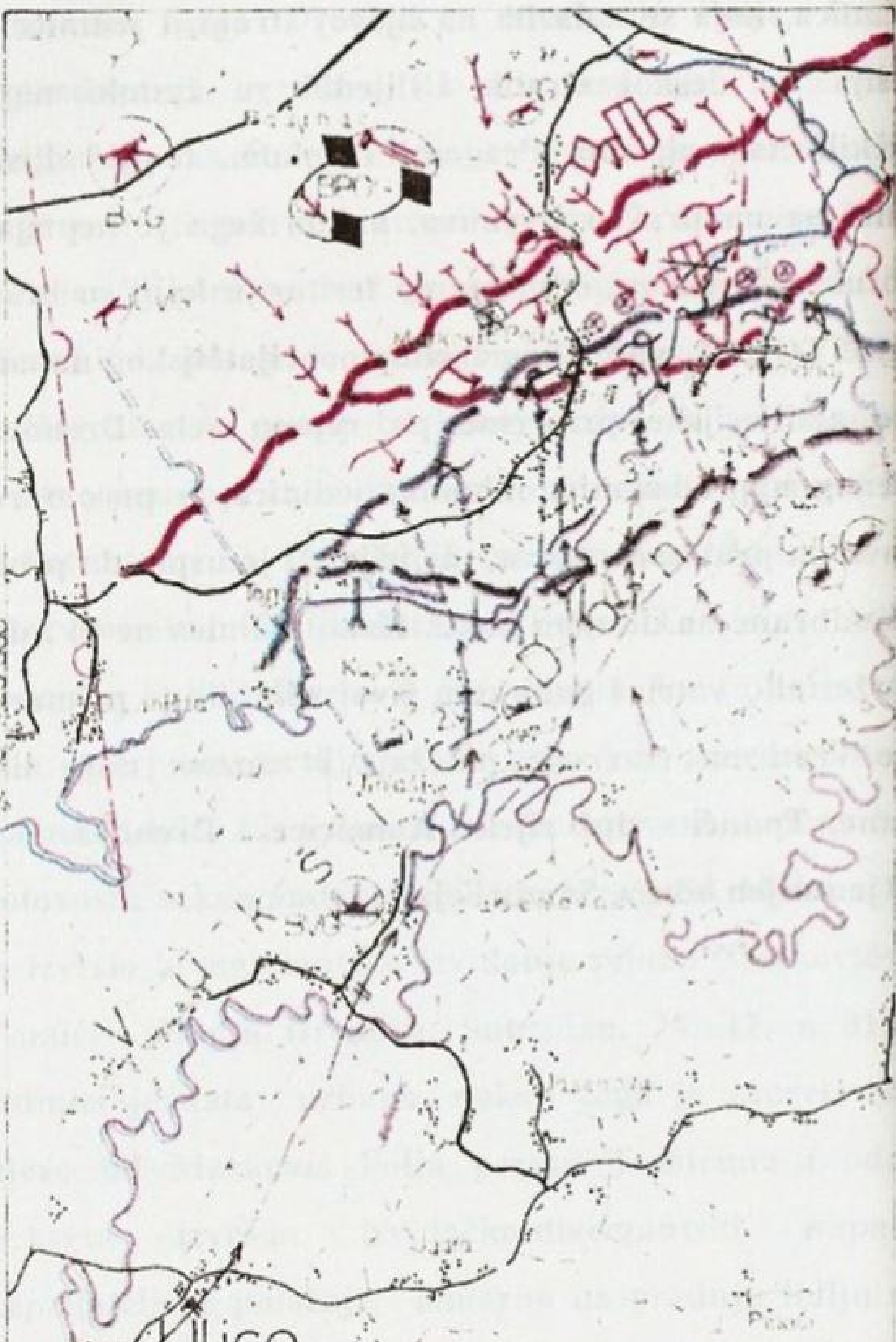
Po izvršenju zadatka jedinica se povukla na početne položaje u Donju Zelinju.

22. *Brčansko ratište - Marković Polje*

Krajem 1992. i početkom 1993. godine Brčansko ratište je bilo poprište žestokih borbi sa obje strane. To je bila prava artiljerijska borba, gdje je dnevno ispaljivano po nekoliko hiljada artiljerijskih granata, svih profila i iz svih oruđa. Praktično, tu se vodila borba na život i smrt. Iz Srbije su neprestano na Brčansko ratište dovoženi i ljudstvo i tehnika, jer je agresor po svaku cijenu nastojao da održi, pa čak i da proširi koridor Brčko - Banja Luka. Uporedo sa dovoženjem tehnike, dovođene su i svježe snage u ljudstvu sa krajiških i podrinjskih ratišta. Ovakav razvoj situacije bio je direktna posljedica ranijeg dogovora Tuđman-Milošević oko podjele Bosne i Hercegovine, jer su pretpostavljali da će 1993. godina biti godina pregovora i da će te pregovore diktirati dostignute linije jedinica na terenu. Tako je i na pravcu Krepšić - Marković Polje -Vukšić agresor uspio privremeno zaposjesti položaje u rejonu Marković Polja i

izbiti na liniju Drenova - Marković Polje. Da bi
napredovanje agresora što više usporilo, komandant
korpusa je na Brčansko ratište upućivao jedinice iz zo
odgovornosti svih operativnih grupa 2. korpusa. Tako je
jedinica "Živiničke ose" ponovo upućena na ratište 20. 12.
15 sati i smještena je u Ulicama. Jedinica se 21. 12. nalazi
u Rogozinu u punoj borbenoj gotovosti, sa mogućnoš
intervenisanja u svim pravcima, po odluci komandtanta O
1. Sutradan, 22. 12. u 12,30 sati jedinica "Živiničke ose" j
intervenisala na liniji Marković Polje - Tomići, sa zadatko
da ojača linije odbrane u tom rejonu, jer je linija odbra
bila pod jakim artiljerijskim napadom agresorskih snag
Također, i 23. 12. jedinica je bila u prvom stepenu borbe
gotovosti, a komandant jedinice, Mevludin Mahmutbegov
je izvršio komandantsko izviđanje rejona Marković Polje
Tomići - Donja Drenova. Sutradan, 24. 12. u 01,30 sa
jedinici je data uzbuna, nakon čega je zauzela položa
lijevo od Marković Polja prema Tomićima i odmah
pokreta izvršila izviđačko-diverzantski napad n
neprijateljske položaje, odnosno na prednju liniju njihov
odbrane u rejonu Marković Polja i Tomića. Cilj napada
bio uspostavljanje linije odbrane između jedinice T

Gračanica, koja se nalazila na lijevoj strani, i jedinice TO Kalesija na desnoj strani. Uslijedili su žestoki napadi četničkih snaga ojačani "Pragom" i tenkom, te pješadijskim jedinicama na pravcu Drenova, nakon čega je neprijatelj uspio ući u Drenovu, odnosno na teritoriju koju su branile jedinice TO Lukavac. Zbog žestine neprijateljskog napada i stalne artiljerijske pripreme po rejonu sela Drenova i borbenog napredovanja oklopnih jedinica, u prvom redu tenkova na pravcu Drenova, neprijatelj je uspio da probije liniju odbrane na desnom boku. Kako jedinica ne bi i dalje trpila žestoku vatru i gubitke u živoj sili, bila je primorana da se vrati na rezervne položaje i zauzme nove linije odbrane, Tomići - duž rijeke Komarice - Drenova. U toj borbi je ranjen borac, Samir Fejzić.

(Šema 16: Borba za Marković Polje i Drenovu)

Narednog dana, 25. 12. "Ose" su nastavile pripreme za izvođenje izviđačko-diverzantskih akcija na prednju liniju neprijateljskih rovova u rejonu sela Donji Rahić. Poslije uspješno izvršenog izviđanja, jedinica je krenula na izvršenje zadatka 26. 12. u 04,30 sati, sa ciljem da u rejonu Donjeg Rahića uništi neprijateljske bunkere i mitraljeska gnijezda, te da ovlada prednjim krajem odbrane neprijatelja i da se omogući susjednim jedinicama za ostvarenje postavljenih zadataka. Za izvršenje zadatka formirane su tri grupe. Prva grupa je imala zadatak da obezbijedi lijevi bok glavnini snaga od puta i farme, te od stadiona, i da spriječi moguću intervenciju neprijatelja iz pravca sela Todorovići. Druga i treća grupa su uspjele neotkriveno izaći na polaznu liniju, u spremnosti da izvrše glavni zadatak jednice i ovladaju navedenim objektima.

Druga grupa je ušla u selo Simiće, duž puta prema Rahiću i bila je spremna da izvrši zadatak i ovlada kućama pored puta, te da sliva uđe u Donji Rahić, započne čišćenje ka desnoj strani sela i napravi spoj sa prvom grupom u blizini stadiona. Time bi se pridružili trećoj grupi, radi konačnog izvršenja zadatka. Treća grupa je imala zadatak

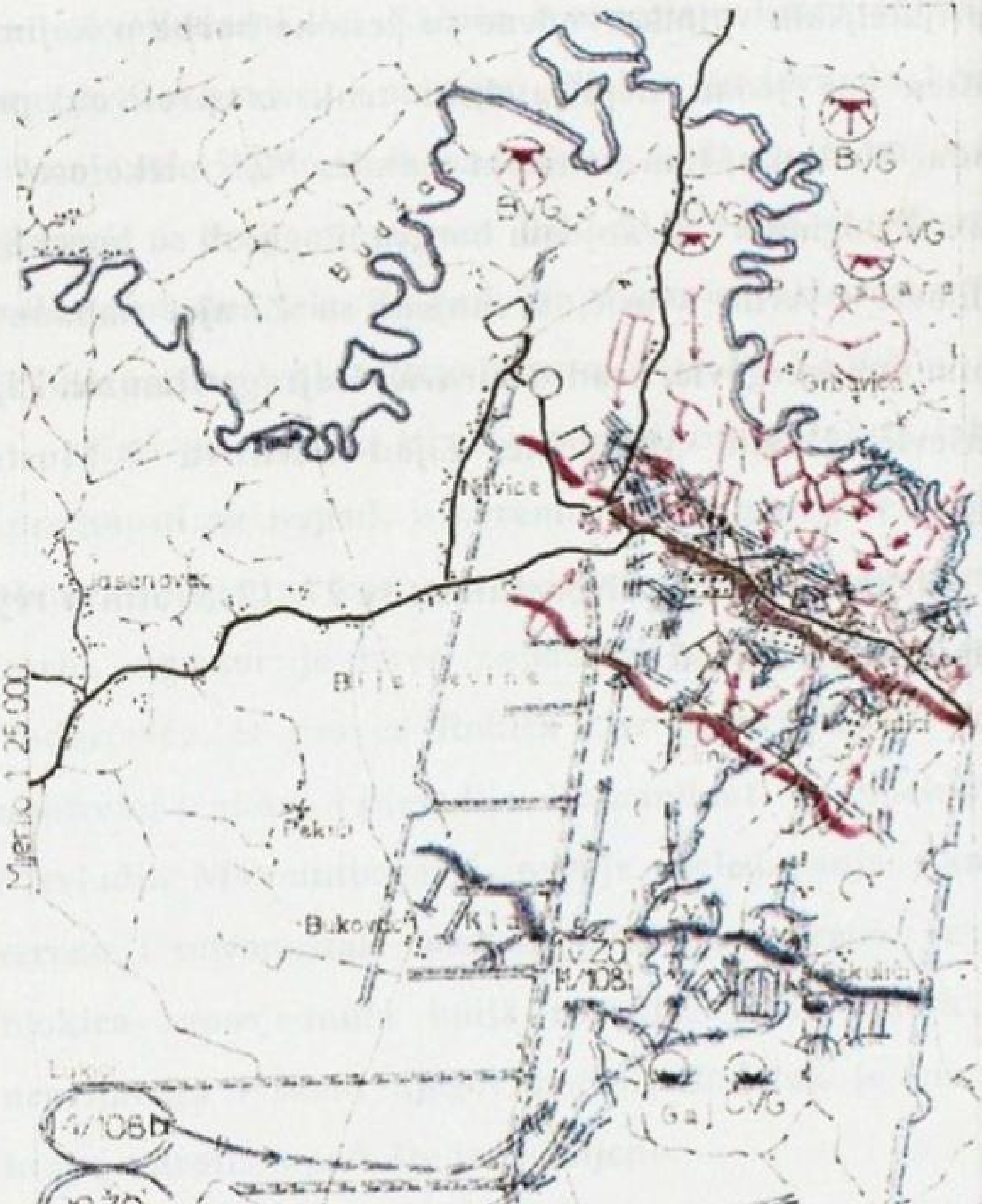
da osvoji desni dio Rahića i uspostavi liniju odbrane iz pravca Grabovice, a manjim dijelom sastava da krene u čišćenje sela Rahić sa desna u lijevo, te da na taj način izvrši spajanje sa drugom grupom. Tako bi bila uspostavljena veza svih grupa duž sela. Za podršku u izvršenju zadatka "Ose" su imale jedan tenk, oklopni transporter, PAT i BsT.

Kad je jedinica izlazila na polazne položaje i bila u spremnosti za napad, istovremeno je i neprijatelj također planirao napadna borbena dejstva, te je došlo do žestokih borbi. Agresor je izveo napad iz tri pravca: iz pravca Todorovića, iz pravca Rahića i iz pravca Grabovice, uz upotrebu tenkova i pješadije. Komandant "Živiničkih osa", Mevludin Mahmutbegović, poslije sagledavanja stanja na terenu i novonastale borbene situacije, naredio je da se blokira zaposjednuta linija razvoja, pruži žestok otpor neprijatelju i slomi njegov napad. Zadatak je bio da se krene u protivnapad, što je i učinjeno.

Pored pješadije, u borbi je upotrijebljen i tenk, zatim oklopni transporter, PAT, a jedinica je imala i artiljerijsku podršku. Poslije dejstva naših boraca onesposobljen je jedan neprijateljski tenk. Oštećeni tenk su agresorski vojnici pokušali izvući. U cilju sprječavanja izvlačenja tenka i

neprijateljskih vojnika vođene su žestoke borbe u kojim je uništen još jedan neprijateljski tenk iz protivoklopnog oruđa. Međutim, tom prilikom jedinica "Živiničke ose" je imala 2 poginula i 8 ranjenih boraca. Poginuli su borci Said Halilović i Avdo Musić, a ranjeni su Zirajet Šabanović, Fehim Omerbegović, Sead Bećirović, Hajraga Hamzić, Zijad Čaušević, Hamid Mladičkić, Zijad Bećirović i Mustafa Musić.

Hrabri živinički diverzanti su se 27. 12. vratili u rejon razmještaja u Živinice.

(Šema 17: Borba u Donjem Rahiću)

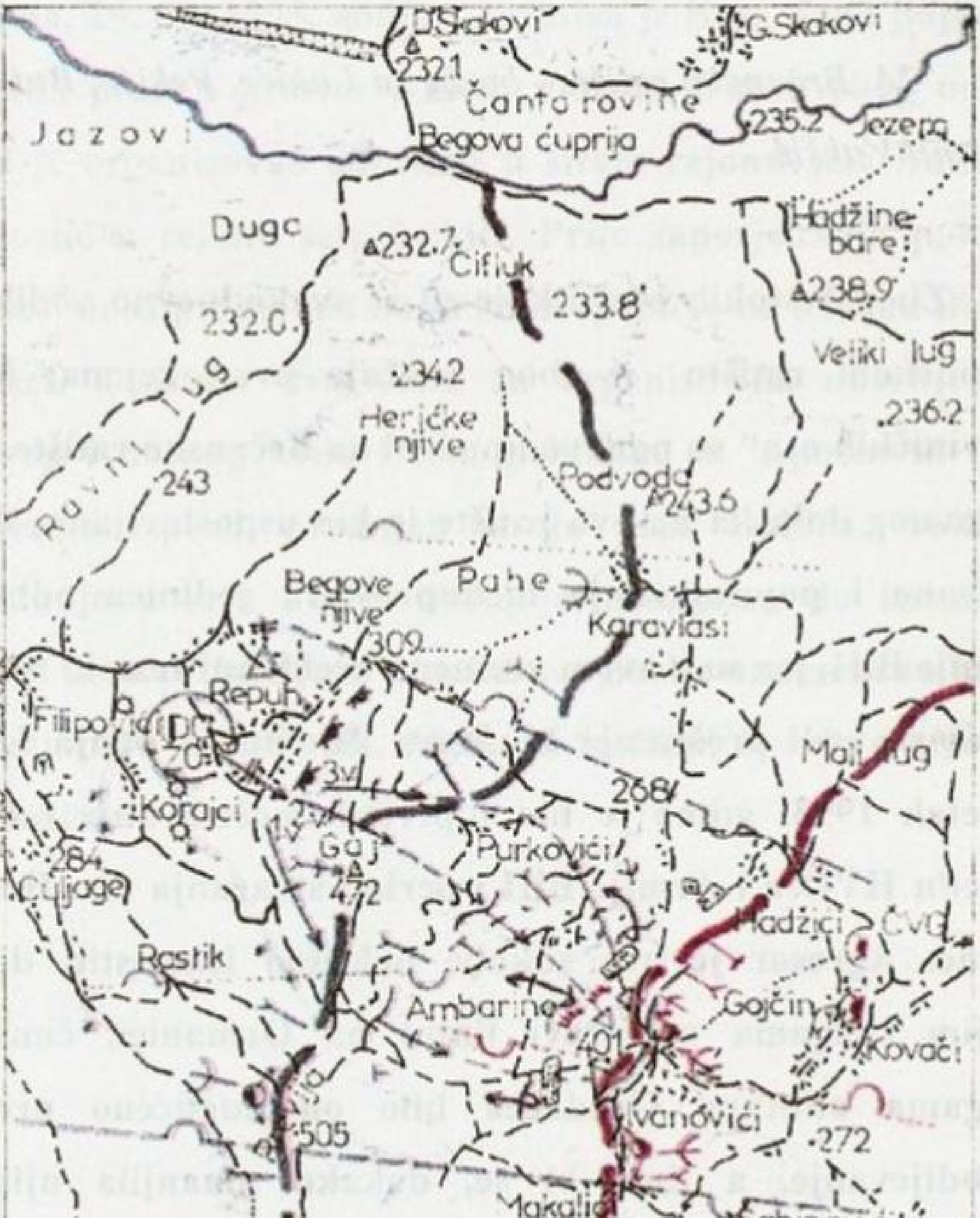
23. *Živiničko ratište - borbe za Repuh, Purkoviće i Lipu*

Po povratku sa Brčanskog ratišta, poslije kraćeg odmora, odred "Živiničke ose" u više navrata bio je upotrijebljen u svrhu izviđanja prednjih neprijateljskih linija u rejonu Banovića i Živinica. Jedna od tih akcija je izvedena 5. januara 1993. godine u rejonu sela Hadžići, u banovićkoj opštini. Zadatak te akcije je bio izviđanje rejona Ribnica-Vozuća i preduzimanje mjera radi onemogućavanja neprijatelja da ovlada komunikacijom Tuzla - Banovići - Ribnica - Vareš.

Prve konkretnije borbene aktivnosti u 1993.-oj godini borci "Živiničkih osa" su izveli u rejonu sela Repuh, u živiničkoj opštini, sa zadatkom izvođenja izviđačko-diverzantskog napada na pravcu Repuh - Purkovići - Hadžići - Lipa. Na pomenutom pravcu trebalo se ovladati prednjim krajem odbrane neprijatelja, nanijeti mu gubitke u živoj sili i tehnici, zatim ovladati objektom Lipa i stvoriti pretpostavke za dalje napredovanje i oslobađanje sela Gojčin i Jelovo Brdo, čime bi se stvorile uslove kalesijskim jedinicama za ovladavanje strateški važnim objektom Vis.

Sa polaznih položaja u Repuhu, jedinica je u izvršenje zadatka krenula u 01 sat iz tri pravca. Prvi vod je nastupao pravcem Repuh - Ambarine, drugi vod pravcem Repuh - Gaj tt. 472 - Lipa k. 401. Treći vod je nastupao pravcem Repuh - Purkovići - Lipa. Artiljerijsku podršku vršilo je odjeljenje MB - 80 mm, sa ciljem sprječavanja dovođenja svježih neprijateljskih snaga.

U toku dolaska na liniju razvoja i daljeg napredovanja ka neprijatelju, prvi vod je naišao na minsko polje na oko 100 metara ispred prednje linije neprijateljskih rovova. I drugi vod je također naišao na minsko polje na oko 150 metara od neprijateljskih rovova. Treći vod je, međutim, naišao na dva isturena neprijateljska rova koja nisu bila otkrivena tokom komandirskog izviđanja. Zbog smanjene vidljivosti i lošeg vremena prilikom izvođenja akcije, bila je noć bez mjesečine, nije se moglo pristupiti razminiranju neprijateljskih minskih polja. Pošto prvi i drugi vod nisu bili u mogućnosti da djejstvuju, odlučeno je da se sva tri voda vrate na početni položaj, ali je ovom prilikom jedinica izviđanjem otkrila položaje neprijatelja i raspored njegovih minskih polja, što će u narednoj akciji poslužiti živiničkim jedinicama da realizaciju predviđene borbene zadatke.

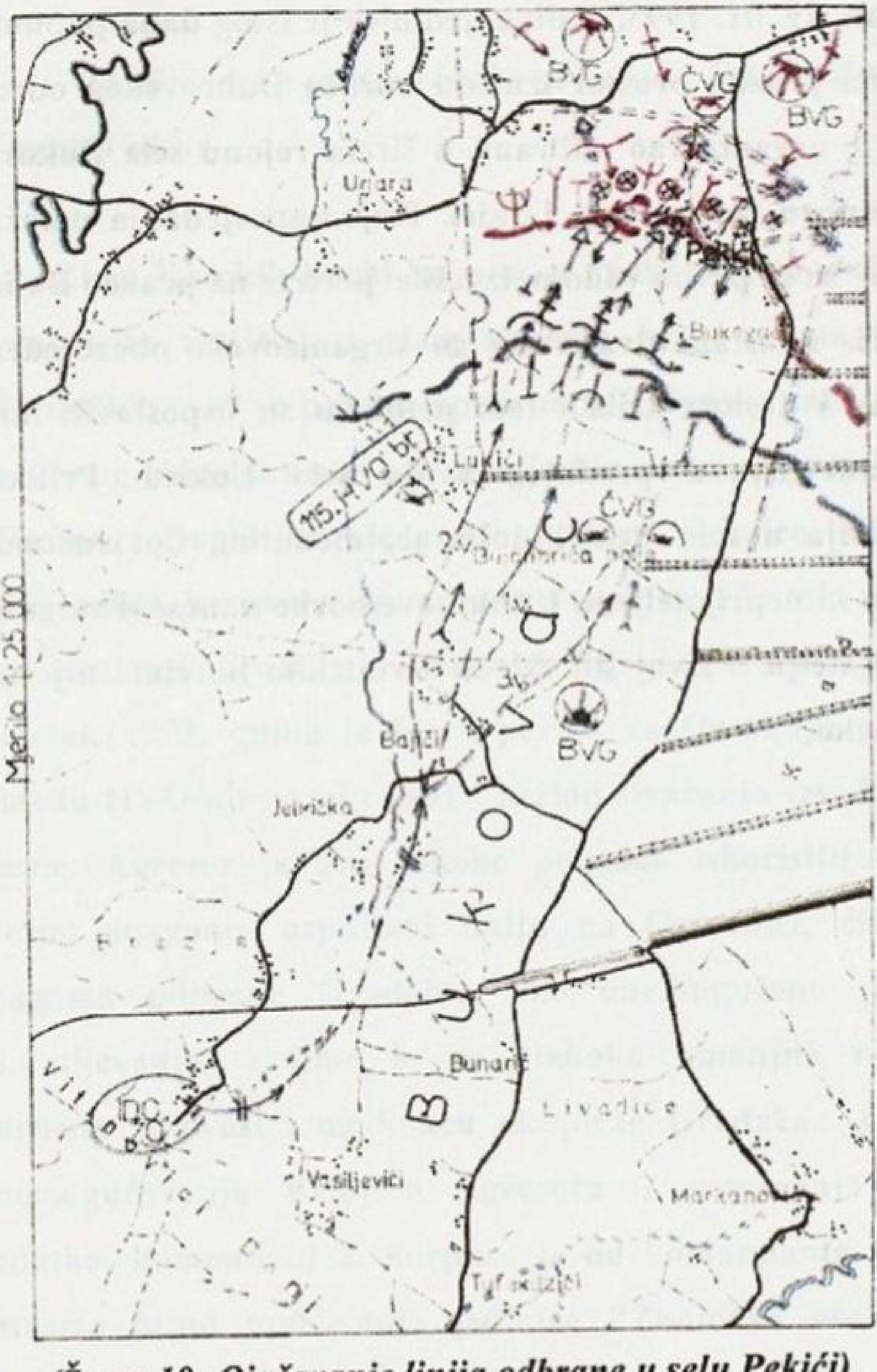

(Šema 18: Izviđanje u rejonu Purkovići -Lipa)

24. *Brčansko ratište - borbe za Lukiće, Pekiće, Bukovac i Gornji Vukšić*

Zbog žestokih borbi koje su se svakodnevno vodile na Brčanskom ratištu i zbog značaja ovog rejona, borci "Živiničkih osa" su ponovo upućeni na Brčansko ratište. Cilj ponovnog dolaska na ovo ratište je bio uspostavljanje linija odbrane i popunjavanje međuprostora jedinica odbrane Armije BiH, jer su u ovom vremenu očekivani žestoki napadi agresora radi proširenja koridora Bijeljina - Banja Luka. Početak 1993. gdine je bio i period zaoštravanja odnosa između HVO-a i Armije BiH i period stvaranja tzv. Herceg Bosne. Agresor je ove sukobe pokušao iskoristiti da sa svojim snagama uspostavi liniju na Ormanici, čime bi snagama odbrane Gradačca bilo onemugućeno uredno snabdijevanje, a time bi se, dakako umanjila njihova borbena gotovost i na koncu okupirao Gradačac. U cilju onemogućavanja namjera agresora i ostvarenja ovog zadatka, komandant 2. korpusa je od komandanta OG 6, zatražio hitno upućivanje jedinice "Živiničke ose" na Brčansko ratište. Po dolasku na zadatak u ranim jutarnjim

satima, 29. 01. 1993. godine, jedinica je istog dana popumila dotada prazan prostor između boraca Dubravskog odreda koji je organizovao odbranu u širem rejonu sela Bukovac, odnosno u rejonu sela Lukići. Prije zaposjedanja položaja "Ose" su sa prvim vodom izvršile pretres na pravcu Bajići - Pekići, a ostala dva voda su organizovala obezbjeđenje lijevog i desnog krila i tom prilikom su uspostavili liniju odbrane ispred prednjeg kraja sela Lukića. Prilikom izviđanja u selu Pekići došlo je, međutim, do iznenadne borbe sa neprijateljem. U toku ove borbe naneseni su gubici neprijatelju u živoj sili. Među živiničkim borcima nije bilo gubitaka.

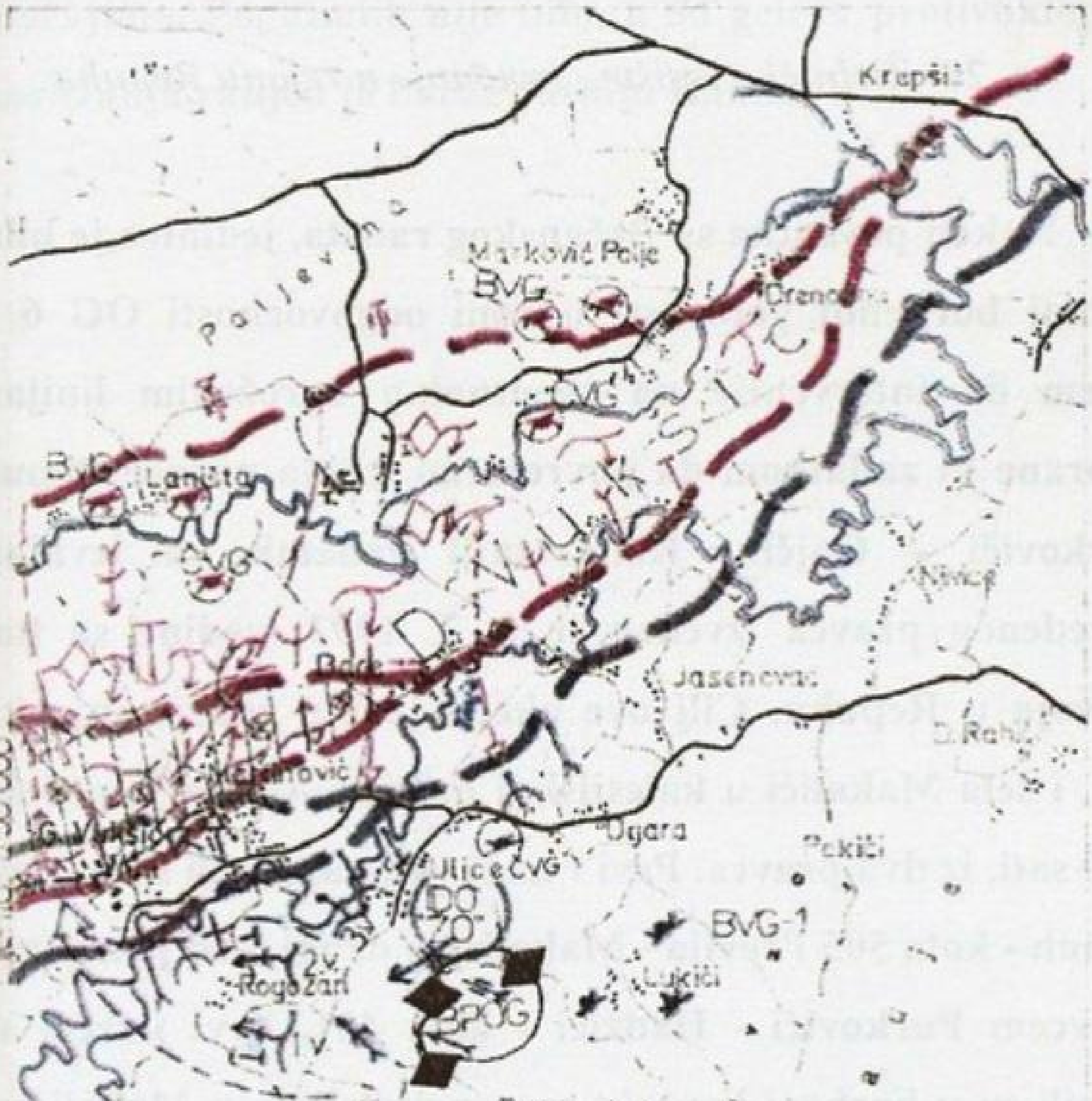
(Šema 19: Ojačavanje linija odbrane u selu Pekići)

25. *Borbe za Vukšić*

Na uzavrelom Brčanskom ratištu i dalje su se vodile žestoke borbe, jer je agresor nastojao osvojiti što više teritorije i proširiti tkzv. brčanski koridor. Žestoke borbe vodile su se oko sela Gornji i Donji Vukšić, zatim oko Drenove i Marković Polja. U cilju daljeg sprječavanja neprijatelja, jedinica "Živiničke ose" je 1. 2. 1992. godine u 6,30 sati bila upotrijebljena za oslobađanje sela Gornji Vukšić. Jedinica je u ranim jutarnjim satima ubačena u Gornji Vukšić, u tri pravca po vodovima. Borbeni kontakt sa neprijateljem je otpočeo u 8 sati. Prvi vod se kretao lijevom stranom naseljenog mjesta, pravcem Rogozan - Gornji Vukšić. Drugi vod je upotrijebljen desno od asfaltnog puta, pravcem Rogozan - Gornji Vukšić, a treći vod se nalazio u blokadi na desnom krilu na pravcu Ulice - Martinovići.

U ovom borbenom zadatku borci "Osa" su uspjeli potisnuti neprijatelja iz sela Gornji Vukšić - Martinovići, i neprijatelj je bio primoran da se povuče na rezervni položaj Bare. Borbe su vođene do 17,30 sati. Jedinica je uspješno izvršila zadatak, oslobodila je od agresora sela Gornji Vukšić

i Martinoviće i tako omogućila drugim jedinicma da uspješno organizuju odbranu na dostignutoj liniji. U toku borbi neprijatelj je imao gubitke u živoj sili. U "Živiničkim osama" nije bilo poginulih, a ranjeni su borci: Tufik Fočić, Ramiz Mandalović, Ekrem Poljić, Muhamed Mujezinović i Asim Čaušević. U toku izvršenja zadatka zaplijenjene su i znatne količine naoružanja i municije: 2 automatske, 3 lovačke puške, 1 snajper, više mina usmjerenog dejstva, veće količine pješadijske municije i mina za protivoklopnu borbu.

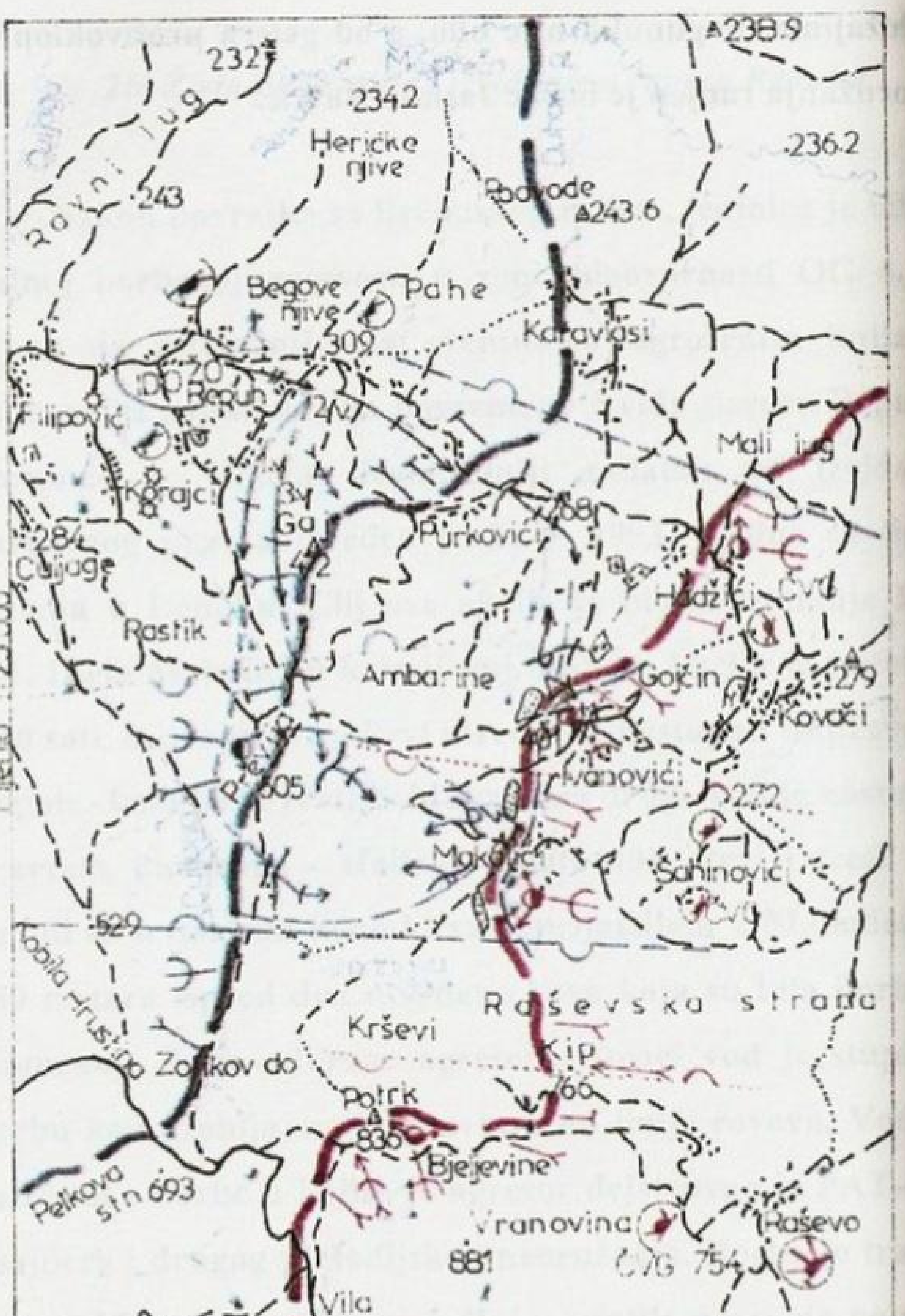

(Šema 20: Oslobađanje sela Gornji Vukšić)

26. *Živiničko ratište - izviđanje u rejonu Repuha*

Nakon povratka sa Brčanskog ratišta, jedinica je bila u stalnoj borbenoj gotovosti u zoni odgovornosti OG 6, sa ciljem da interveniše na eventualno ugroženim linijama odbrane sa zadatkom da povremeno izviđa prvace Repuh - Purkovići - Gojčin. Konkretniji zadatak za izviđanje navedenog pravca izveden je 2. 3. 1993. godine sa linije razvoja u Repuhu. Cilj ove akcije je bio zauzimanje kote 401. i sela Makalići u kalesijskoj opštini. Akcija je počela u 6,30 sati, iz dva pravca. Prvi i treći vod nastupali su pravcem Repuh - kota 505 Previja - Makalići, a drugi vod je nastupao pravcem Purkovići - Hadžići - kota 401. Prvi i treći vod stupili su u borbeni kontakt sa neprijateljem u Makalićima, 150 metara ispred dva utvrđena rova koja su bila borbeno osiguranje linije odbrane agresora. Drugi vod je stupio u borbu kod groblja, na 300 metara od linije rovova. Vođene su žestoke borbe u kojim je agresor dejstvovao iz PAT-ova, snajpera i drugog pješadijskog naoružanja. Borba je trajala sve do 15 sati, a potom se jedinica vratila na svoje polazne položaje, i komandantu podnijela izvještaj o neprijateljskim

položajima. Pogunulih nije bilo, a od gelera protivoklopnog naoružanja ranjen je borac Jasmin Ramić.

(Šema 21: Izviđačko-diverzantska akcija u rejonu Gojčina)

27. *"Živiničke ose" na Teočanskom ratištu*

I Teočansko ratište je bilo od izuzetnog značaja za odbranu i onemogućavanje agresora da ostvari svoje zamišljene ciljeve etničkog čišćenja teritorije, 20 kilometara po dubini od rijeke Drine. Teočanski borci su dugo odolijevali stalnim nasrtajima srpske agresorske vojske, potpomognute jedinicama iz Srbije.

Agresor je stalno nastojao da presiječe snabdijevanje jedinica Armije BiH i stanovništva životnim i drugim namirnicama iz pravca Tuzle, preko Kalesije, Sapne i Teočaka. Prekid snabdijevanja je uvijek pokušavao izvršiti preko kote Stolice 915 m, Vis tt. 450 Kalesija, i sa druge strane, iz pravca Visoka glavica - Goduš. Te akcije su izvođene sinhronizovano, razvlačeći tako snage Prve muslimanske brigade "Hajrudin Mešić". Međutim, u odbarni Teočaka veliki doprinos su dale i jedinice Armije BiH iz susjednih opština, Sapne, Kalesije i Tuzle i uvijek su u tim ključnim trenucima, po naređenju komandanta 2. korpusa izvođena borbena dejstva u zonama odgovornosti jedinica navedenih opština, sa ciljem da se oslabi pritisak

agresora na Teočak. U trenucima žestokih napada na Teočak, komandant 2. korpusa je upućivao elitne jedinice iz susjednih i drugih opština da, zajedno sa borcima Teočaka, odbrane istočni bedem Bosne. Često je tada u borbama oko Teočaka bila upotrijebljavana i elitna jedinica "Živiničke ose".

Tako je bilo i 24. 3. 1993. godine. Jedinica je iz rejona razmještaja u Živinicama upućena na Teočansko ratište u 01 sat, dobivši zadatak da u sadejstvu sa teočanskim jedinicama, zaustavi napredovanje agresora koji je uspio okupirati selo Bilaliće i da spriječi izvršenje njegovog cilja etničkog čišćenja i odbacivanja snaga odbrane na udaljenosti 20 km od Drine. Po dolasku u Teočak jedinica je iz pokreta upotrijebljena u selu Bilalići, sa zadatkom pretresa ovog sela i uspostavljanja je linije odbrane. Raspored jedinica za izvršenje zadatka je bio sljedeći: prvi vod je trebao izvršiti pretres sela Bilalići i uspostaviti liniju odbrane Bilalići - Uzunovići - Kamenjar. Drugi vod je djelovao na pravcu Bilalići - Kučine - Veliki greben, a treći vod je djelovao na pravcu Bilalići - Bešići - Gradina. U ranim jutarnjim satima izvršen je munjevit napad iz navedenih pravaca, izvršen je pretres sela Bilalići i uz žestoke borbe, iz njega su istjerane

neprijateljske snage. U tim borbama borci "Osa" su zarobili veću količinu hrane i vojne opreme i uspostavili liniju odbrane Musli bunar - Veliki greben tt. 499 - Gradina. Borbe su vođene tokom cijelog dana, a u 21 sat jedinicu je, poslije izuzetno uspješno izvedene akcije, zamijenila druga jedinica. Tokom akcije nije bilo poginulih, a ranjeni su borci: Osman Žugić, Šahbaz Kadrić, Azemina Beganović, Began Halilović, Ramiz Mešanović i Hariz Mahmutović.

I narednog dana, 25. 3., u Gornjem Teočaku, gdje je jedinica bila smještena, pristupilo se pripremama za naredne zadatke na ovom ratištu. Nakon izvedenog komandirskog izviđanja šireg rejona sela Bilalići, Bešići, Kamenjar i Prisjeke, pristupilo se izvršenju narednog borbenog zadatka. Cilj je bio da se sa prvim vodom jačine 26 boraca izvrši ubacivanje jedinice pravcem Gornji Teočak - Bilalići - Bešići - Greben - Grebenski potok, sa zadatkom blokade komunikacije Teočak - Prosjeka - Gajići i da se onemogući eventualni dovoz pojačanja neprijatelju koji se nalazio na Grebenskom potoku i Musli bunaru. Drugi vod jačine 36 boraca djelovao je pravcem Stari Teočak - Bilalići - raskršće puteva Greben - Malinjak, a imao je zadatak da izvrši napad na položaje neprijatelja u širem rejonu Musli bunara. Treći

vod jačine 31 borca ubacuje se pravcem selo Gornji Teočak - Bešići - Bilalići - Grebenska kosa (Malinjak), sa zadatkom da obuhvatom slijeva izađe na Malinjak i izvrši neutralisanje prve neprijateljske linije, a potom da se spoji sa drugim vodom. Gotovost za ubacivanje jedinice bila je u 01 sati, a gotovost za dejstvo u 05 sati. Tog dana vođene su i borbe oko navedenih objekata, izvršeno je detaljno izviđanje terena, sagledan stvarni raspored i jačina neprijatelja, čime su izvršene pripreme za izvršenje zadatka.

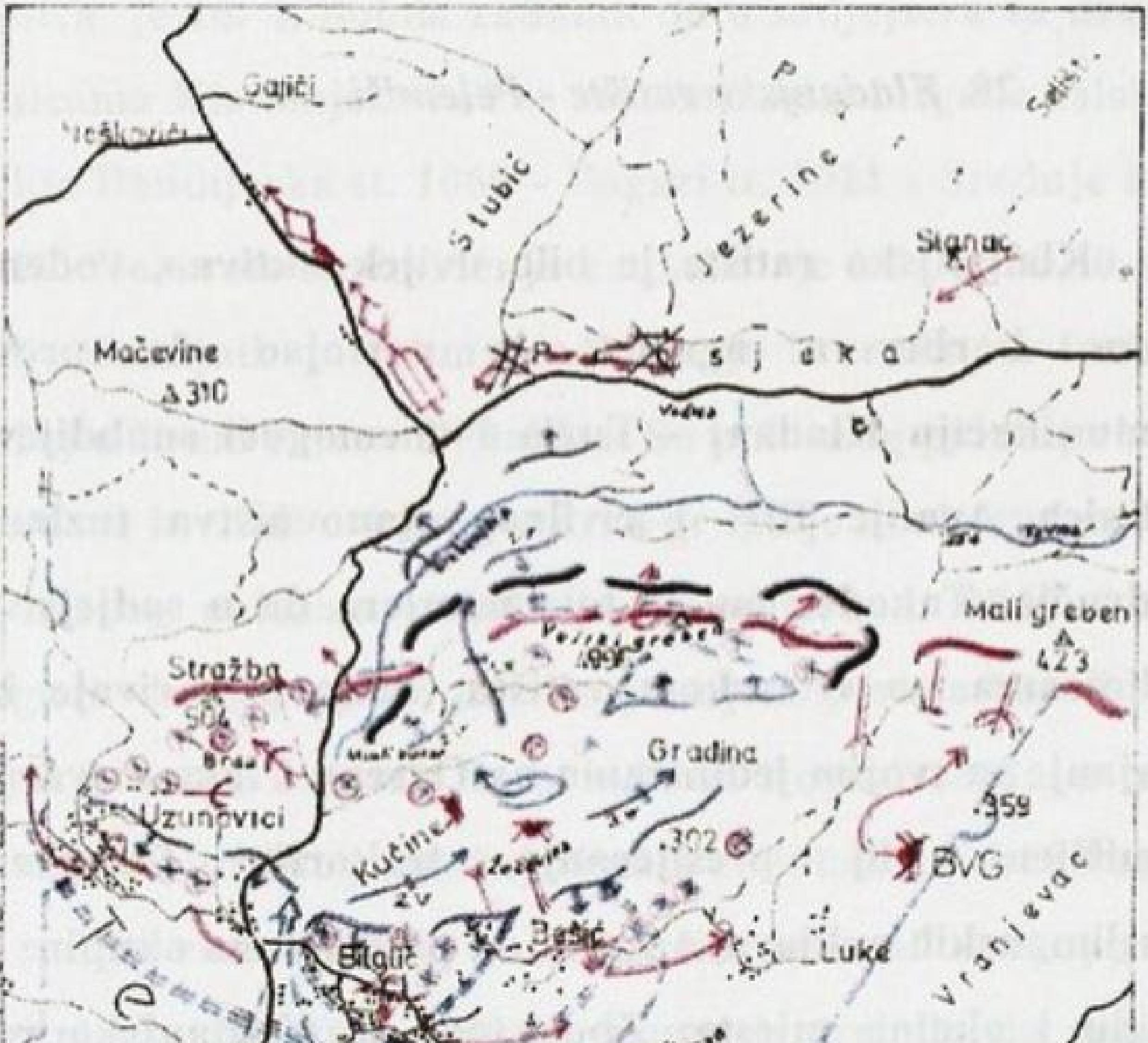
Poslije izvršene pripreme prethodnog dana, borci "Osa" su sljedećeg dana, 26. 3. izveli diverzantsko dejstvo na neprijateljsku prednju liniju odbrane. Ubacivanje grupe živiničkih boraca je počelo u 1,30 sati. Cilj zadatka je bio osvajanje kote tt. 499, odnosno oslobađanje privremeno zauzete teritorije koju je neprijatelj prethodnih dana zauzeo. Koristeći prirodne i vještačke zaklone, zatim povoljne meteorološke uslove, grupe su na jurišni položaj stigle neprimjećene od strane neprijatelja. Jakom koncentrisanom vatrom stvoren je stepen iznenađenja i panike kod neprijatelja koji u tom momentu nije uspio konsolidovati svoje redove i faktički se našao u okruženju. Dejstvo je počelo u 6,30 sati, istovremenom vatrom svih snaga i svim

sredstvima. U toku napada jedinica koja se nalazila u blokadi komunikacije puta Teočak - Prosjeka - Gajići spriječila je dotur svježih neprijateljskih snaga. Na tom pravcu pojavila su se tri tenka, "Praga" i kamion. Jedan tenk je ostao oštećen u širem rejonu Prosjeke kao i kamion koji je transportovao naftu, dok su se ostala dva tenka i "Praga" izvukli u pravcu sela Gajići. Treći vod je izašao u širi rejon Malinjaka i otpočeo je čišćenje 18 neprijateljskih rovova u pravcu Musli bunara. U toku izvođenja dejstava, odnosno u toku čišćenja rovova, došlo je do spajanja prvog i trećeg voda. Napredovanjem prvog i trećeg voda, neprijateljske snage sabijene su u rejonu Musli bunara. Potom je izvršeno spajanje sa drugim vodom, gdje je neutralisana neprijateljska živa sila, a onda uspostavljena linija odbrane i izvršeno čišćenje terena. Na novouspostavljenim položajima Greben - Malinajk - komunikacija Teočak - Prosjeka - Gajići, jedinica se nalazila dok nije bila zamijenjena borcima brigade "Hajrudin Mešić".

U toku izvršenja zadatka gubici na strani neprijatelja su bili veliki u ljudstvu i tehnici. U "Živiničkim osama"

poginuo je borac Vahid Lonić, a ranjeni su: Halid Softić, Ekrem Pepić, Mevludin Bekić i Hazir Mahmutović.

Borci "Osa" su na dostignutim linijama oko Teočaka ostali sve do 6. aprila kada su se vratili u rejon razmještaja u Živinicama.

(Šema 22: Oslobađanje Bilalića)

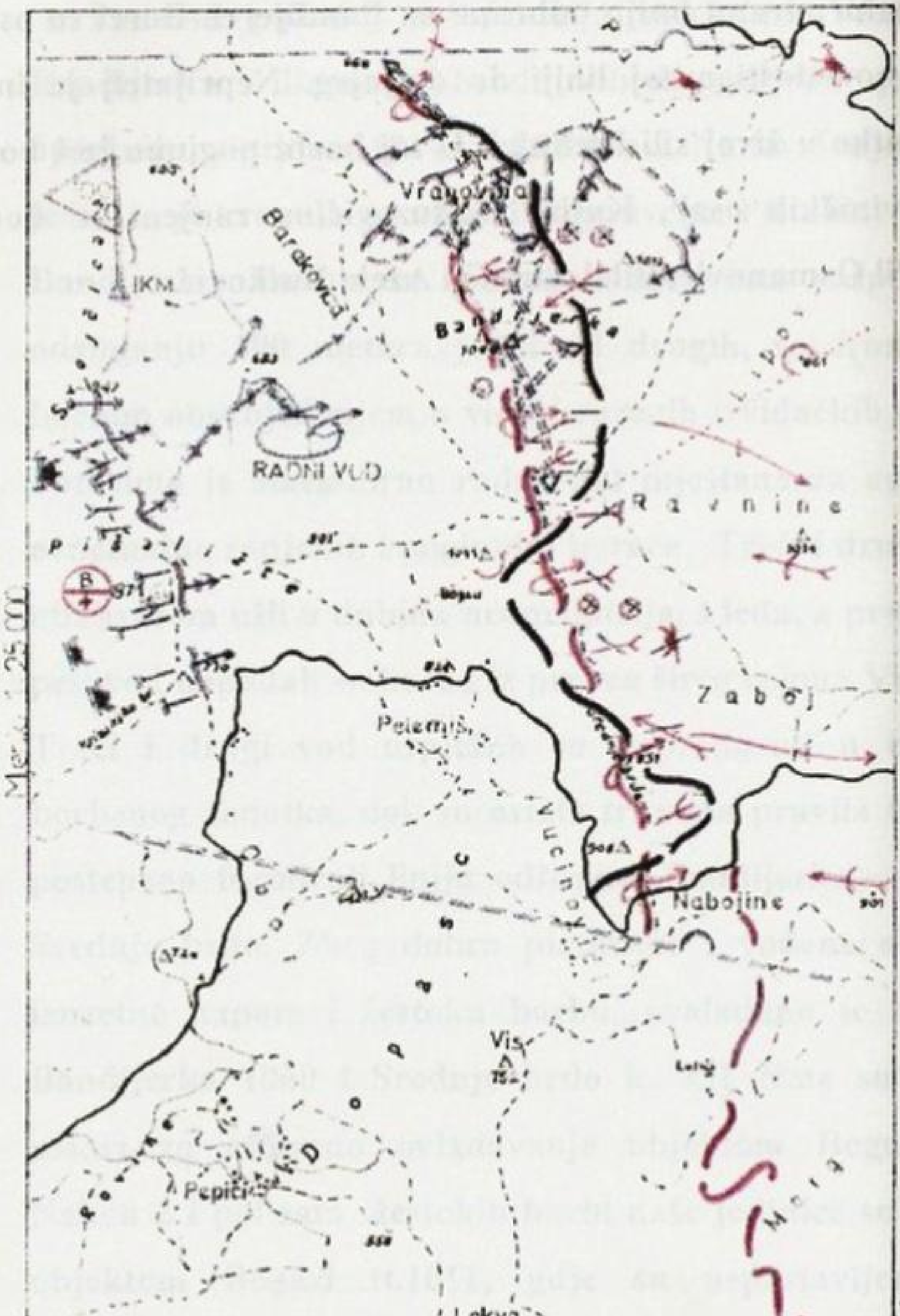
28. *Kladanjsko ratište - Pelemiši*

Kladanjsko ratište je bilo uvijek aktivno, vođene su stalne borbe, a agresor je nastojao da presiječe komunikaciju Kladanj - Tuzla i onemogući snabdijevanje jedinica Armije BiH i civilnog stanovništva tuzlanskog područja. Također mu je bila namjera da u sadjejstvu sa jedinicama na Olovskom ratištu, dolinom Krivaje izvrši spajanje sa svojim jedinicama na Ozrenu i tako ostvari svoj zamišljeni cilj presijecanja teritorije formiranjem muslimanskih enklava, a zatim da po etapama okupira grad Tuzlu i okolna mjesta. Zbog toga je Kladanjsko ratište uvijek bilo aktivno. Da bi se namjere agresora spriječile, komandant 2. korpusa Armije BiH je pravovremeno preduzimao niz radnji i akcija. Tako je 16. 4. 1993. godine na Kladanjsko ratište uputio i jedinicu "Živiničke ose", sa ciljem da u rejonu Bandijerke i Srednjeg brda, u sadejstvu sa ostalim jedinicama Armije BiH zauzme selo Pelemiše sa kojeg je stalno otvrana artiljerijska vatra po komunikaciji Tuzla - Zvornik i na kojoj su često nanošeni gubici, kako našim snagama transporta tako i civilnim konvojima

Jedinica je 16. 4. dobila zadatak da u sadjejstvu sa drugim jedinicama Kladanjske i Prve muslimanske brigade oslobodi objekte Bandijerka tt. 1060 - Bogazi tt. 1011 - Srednje brdo k. 951. Gotovost za izvršenje zadatka je bila u 00,30 sati. Poslije detaljnih priprema jedinica je krenula na borbeni položaj u širem rejonu Pištališta. Sa polaznog položaja borci "Osa" su krenuli u 4 grupe. Prva grupa je imala zadatak da sa jurišnog položaja ovlada tt. Bandijerkom 1060 i time omogući drugoj grupi izvršenje njenog zadatka. Druga grupa je imala zadatak da ovlada tt. Bogazi 1011., a treća grupa je sa jurišnog položaja imala zadatak da drži Bogaze pod stalom vatrom, kako bi omogućila prilazak drugoj grupi za izvršenje zadatka. Četvrta grupa je trebala da spriječi eventualnu intervenciju neprijatelja iz pravca Majdana. Uslijedile su žestoke borbe, otkriveni su vatreni položaji neprijatelja i detaljan izvještaj o rasporedu neprijateljskih snaga dostavljen je u komandu OG 6, radi planiranja narednih borbenih zadataka. Jedinica se poslije borbi, zbog nemogućnosti ostanka na liniji i loših meteoroloških uslova i konfiguracije terena, povukla na ranije linije odbrane u rejonu Križevsko brdo.

Ponovni pokušaj ovladavanja objektima Vranovina Bandijerka - Bogazi - Srednje brdo uslijedio je, nakon opsežnih priprema, 18. 4. u 16,00 sati. Na izvršenje zadatka jedinica je krenula po vodovima pravcem Pištalište - Potok Bandijerka. Vodovi su krenuli u borbenom rasporedu u odstojanju 100 metara jedni od drugih, sa frontalnim bočnim obezbjeđenjem u vidu isturenih izviđačkih grupa. Potocima je stacioniran radni vod mještana za evakuaciju evnetualno ranjenih i poginulih boraca. Treći i drugi vod obuhvatom ušli u dubinu neoprijatelja, s leđa, a prvi, drugi peti vod napadali su bočno iz pravca šireg rejona Vranovina Treći i drugi vod uspješno su napredovali u izvođenju borbenog zadatka, dok su ostala tri voda pravila blokadu postepeno formirali liniju odbrane, Bandijerka - Bogazi Srednje brdo. Zbog dobro planirane i vođene akcije, izuzetne napore i žestoku borbu, ovaladano je objekto Bandijerka 1060 i Srednje brdo k. 951 čime su stvore uslovi za efikasno ovladavanje objektom Bogazi 10 Nakon 2 i pol sata žestokih borbi naše jedinice su ovlad objektom Bogazi tt.1011, gdje su uspostavljene lin odbrane. Četvrti vod je kasnio na izvršenje borben zadatka, te je naknadno uveden kao pojačanje

novoformiranu liniju odbrane na Bandijerci. Borci su ostali na novodostignutoj liniji do daljnjeg. Neprijatelj je imao gubitke u živoj sili i tehnici. U toj borbi poginuo je i borac "Živiničkih osa", Kasim Kuduzović, a ranjeni su borci: Fadil Osmanović, Bilal Ahmić i Azem Butković.

(Šema 23: Borba za Bandijerku, Bogaze i Srednje brdo)

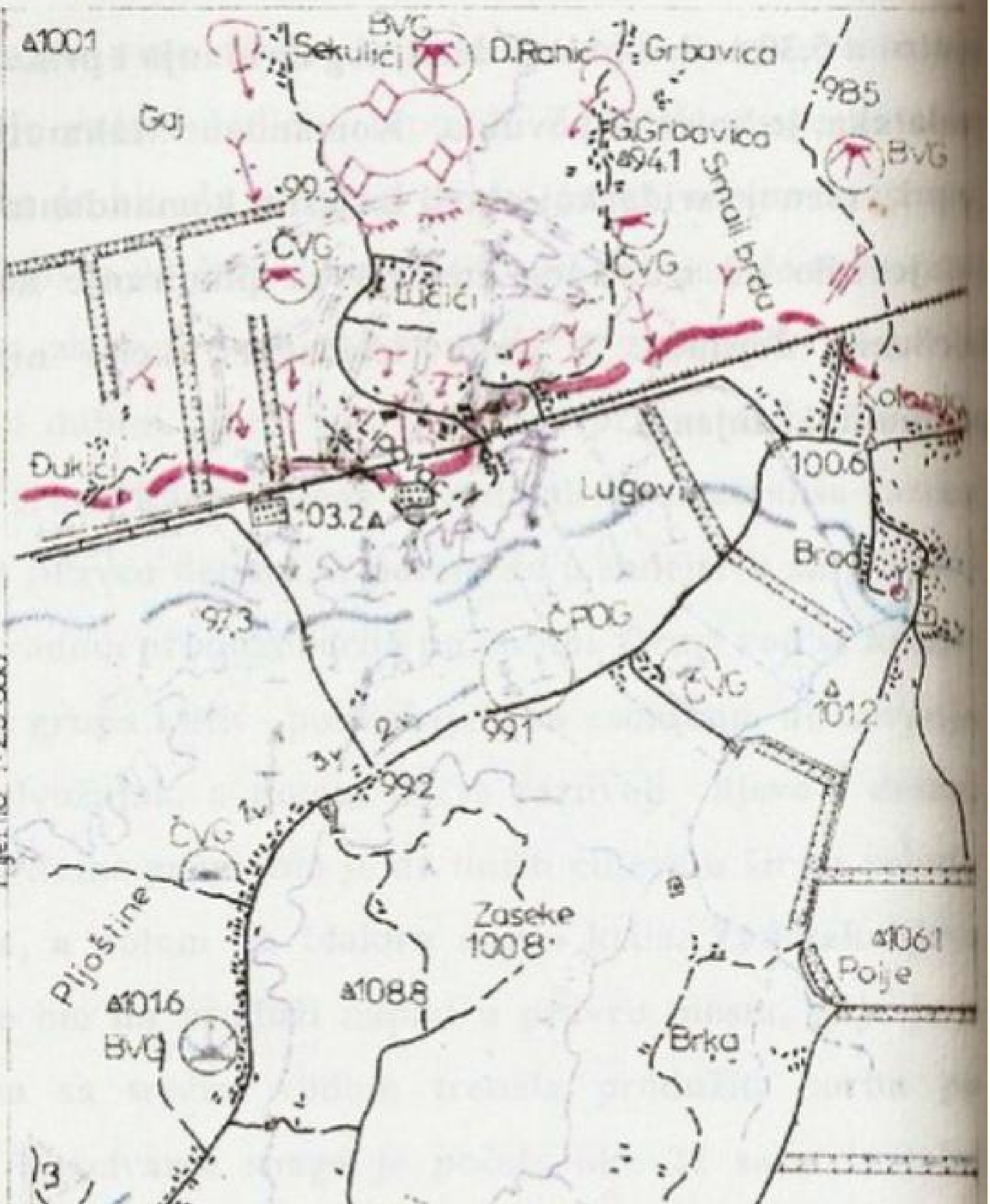
29. *Brčansko ratište - borbe na Lipovcu*

Poslije borbi vođenih za oslobađanje Pelemiša i zasluženog odmora, borci "Živiničkih osa" su 7. 5. 1993. godine od svog komandanta Mevludina Mahmutbegovića dobili naredbu da izvrše pripreme za novi odlazak na pakleno Brčansko ratište. Na ovom ratištu neprijatelj je svakodnevnim borbenim aktivnostima i napadima nastojao proširiti okupiranu teritoriju, posebno je pokušavao ovladati prostorom oko pruge Brčko - Bukvik. Živinički borci su krenuli na Brčansko ratište 7. 5. oko 22 sata, a na cilj su stigli iza ponoći.

Narednog dana, 8. 5. odmah se pristupilo komandirskom izviđanju šireg rejona sela Lipovac, a potom su izvršene sve pripreme za uspješno izvršenje borbenog zadatka. Za izvršenje zadatka jedinica je raspoređena po borbenim vodovima. Prvi vod je imao zadatak da izvrši ubacivanje do pruge sa kompletnim ljudstvom, a da potom izvrši razdvajanje snaga lijevo i desno. Grupa koja je išla lijevo imala je zadatak da pod vatrom drži dva mitraljeska gnijezda koja su se nalazila na pravcu dejstva, a prilikom

ovladavanja prve linije trebala je biti u gotovosti za blokiranje puta Sekulići - Lipovac. Zadatak grupe koja je išla desno je bio da se ubaci preko pruge u pravcu grupe kuća, odnosno da drži te kuće istih pod vatrom, do momenta vezivanja za treći vod, a potom da se zajednički produži borba po dubini. Treći vod se kretao pravcem, željeznička pruga - grupa kuća, a imao je zadatak da neutrališe vatrne tačke na pravcu dejstva, a potom da u sadejstvu sa prvim i drugim vodom produži borbu po dubini. Drugi vod se kretao pravcem grupa kuća - podvožnjak, sa zadatkom ubacivanja kroz podvožnjak, a potom da se razdvoji lijevo i desno. Zadatak desne grupe bio je da uništi ciljeve u širem rejonu Rašljana, a potom da blokira desno krilo. Zadatak lijeve grupe je bio da produži napad u pravcu mosta, gdje je u sadejstvu sa trećim vodom trebala produžiti borbu po dubini. Ubacivanje snaga je počelo oko 22 sata. U toku samog ubacivanja, međutim, došlo je do dejstva neprijateljske artiljerije i pješadije. Prilikom dolaska na prednji kraj odbrane neprijatelja drugi vod je naišao na minsko polje, tako da nije bilo mogućnosti bezbjednog razminiranja i prolaza kroz minsko polje. Izviđanje prednjeg kraja neprijatelja nastavljeno je i sljedećeg dana,

ujutro u 5,30 sati, a nakon detaljnog izviđanja i prikupljanja podataka, jedinica se povukla. Komandant Mahmutbegović je o izvršenoj izviđačkoj akciji izvjestio komandanta OG 1, što je bilo od izuzetnog značaja za planiranje narednih borbenih dejstava. U toku izviđačke akcije nije bilo poginulih i ranjenih.

(Šema 24: Izviđanje u rejonu sela Lipovac)

30. *Izviđačko-diverzantske akcije "Osa" na Omerbegovači*

Jedinica "Živiničke ose" je na Brčanskom ratištu ostala još nekoliko dana, sa zadatkom izviđanja i povremenog preduzimanja diverzantskih akcija u zoni odgovornosti OG 1 Posavina. Tako je i 13. 5. ova živinička jedinica dobila zadatak da ojača prednji kraj odbrane i da stvori uslove za izvođenje kontranapada u rejonu Omerbegovače. U ranim jutarnjim satima, u 01,15, komandant Mahmutbegović je primio naređenje od komandanta 2. korpusa str. pov. 01/61 - 1, od 12. 5. 1993. godine koje se odnosi na angažovanje jedinice u zoni odgovornosti 108. brčanske brigade. Po prijemu naređenja oko 1,20 sati upućena su dva kurira sa dva motorna vozila da izvrše okupljanje ljudstva na mobilizacijskom zborištu do 6 sati. Poslije izvršenog okupljanja, ljudstvo je autobusom dovezeno u kasarnu gdje su izvršene pripreme, a zatim je formirana kolona motornih vozila. Oko 7 sati jedinica se uputila pravcem Suha - Ljubače - Srebrenik - Brka. Oko 9,20 sati jedinica je stigla na mjesto, gdje se odmah pristupilo izviđanju šireg rejona sela Vitanovića. Međutim, po dolasku na mjesto izviđanja iz

komande 108. brčanske brigade naređeno je da se prekin

izviđanjem i jedinica upotrijebi u zahvatu komunik

Begovača - Omerbegovača, sa zadatkom da ojača pre

kraj odbrane i izvrši kontranapad. Na dati pravac uved

su dva voda kao glavne snage, dok se treći vod nalazio

300 metara u rezervi. Jedinica je nastupala u zahv

komunikacije sa lijeve strane. U toku izvođenja borb

dejstava neprijatelj je zaustavljen u širem rejonu kote 10

i u rejonu Barica - artiljerijski kanal. Kada je

poslijepodnevnim satima zaustavljen napad agres

stvoreni su uslovi za kontranapad u zoni odgovorn

jedinice. U toku akcije jedinica nije imala sadjejstvuju

snaga, pa je komandant "Živiničkih osa", Mevlu

Mahmutbegović, uz detaljnu procjenu ubacio i rezerv

treći vod, i upotrijebio je sa desne strane komunikacij

toku izvršenja kontranapada jedinica je ušla u veći

naseljenog mjesta Omerbegovača, a potom je na dostign

liniji u večernjim satima zauzela novodostignutu lin

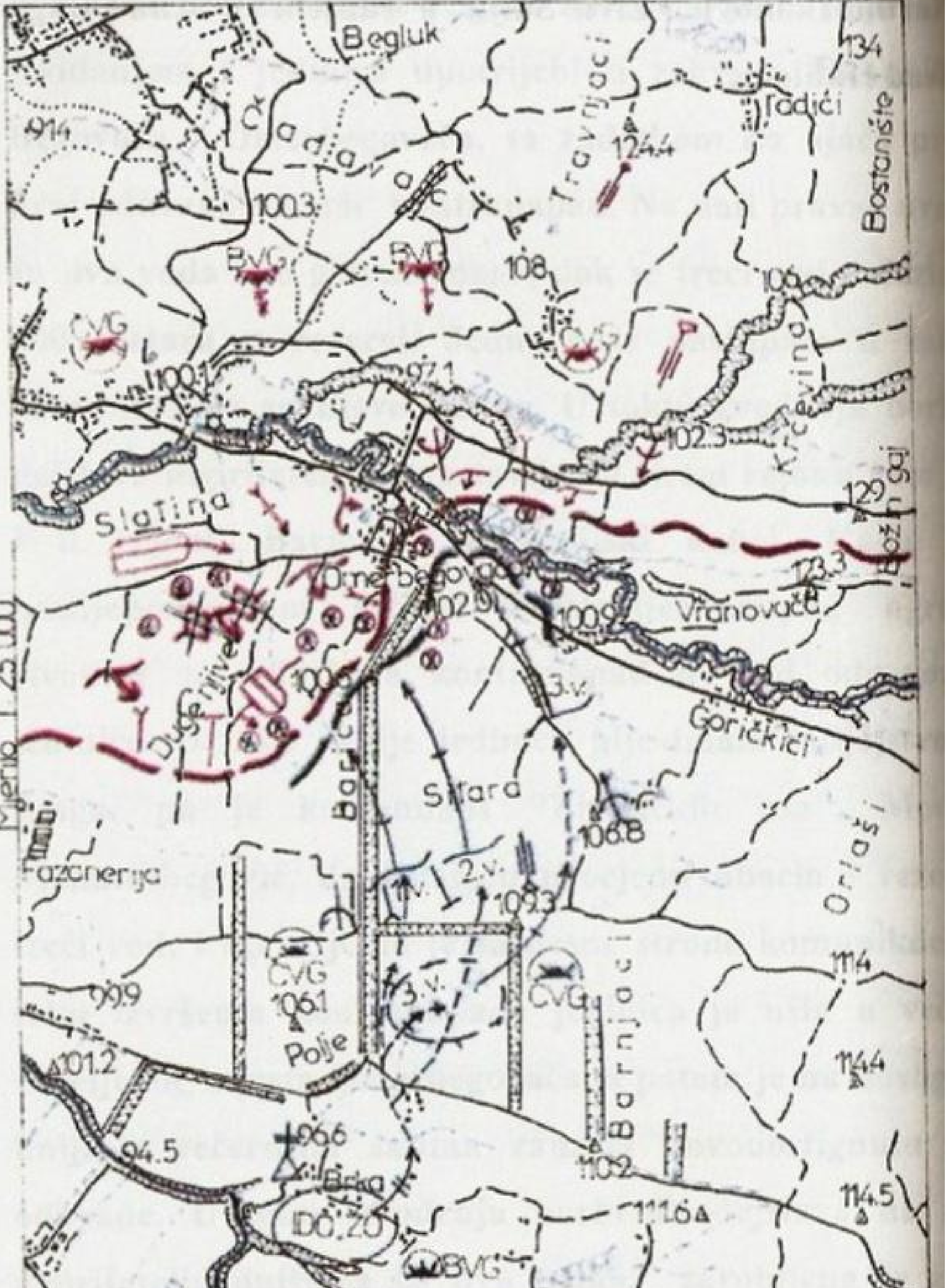
odbrane. U toku izvođenja borbenih dejstava na str

neprijatelja uništena su dva tenka, zarobljena je zna

količina municije i naoružanja i naneseni znatni gubi

živoj sili. U toku izvođenja akcije poginuli su boraci "O

Nurdin Ikanović i Elvir Suljić, a ranjeni su Senad Lugavić i Sead Halilović.

(Šema 25: Oslobađanje Omerbegovače)

31. *Banovićko ratište - borbe za Bradinj*

Po povratku sa Brčanskog ratišta i zasluženog odmora, komandant 2. korpusa je preduzeo opsežne akcije da se agresor otjera sa dominantnih utvrđenih objekata u širem rejonu Ribnice, sa ciljem da se obezbijdi nesmetan saobraćaj i transport komunikcijom Banovići - Ribnica - Careva ćuprija - Vareš, čime bi se izbjegla vrlo nepovoljna i opasna putna komunikacija od Kladnja preko Milankovića za Vareš. Da bi se ostvario ovaj cilj, komandant 2. korpusa je preuzeo mjere radi oslobađanja dominantnih objekata Bradinj tt. 656 i utvrđene visoravni Prisjeka, sa kojih je agresor kontrolisao navedenu komunikaciju. Za izvršenje ove akcije komandant je upotrijebio više jedinica u zoni odgovornosti OG 6, a nerijetko je upotrebljavao i jedinice iz zone odgovornsoti OG Gračanica i zone odgovornosti OG 5 Tuzla. U tom cilju komandantu OG 6, izdao je naredbu da združenim jedinicama iz sastava ove operativne grupe izvrši navedeni zadatak. Za izvršenje zadatka upotrijebljena je jedinica "Živiničke ose", dio jedinice 119. banovićke brigade, zatim dio jedinica iz zona odgovornosti Kladanjske i

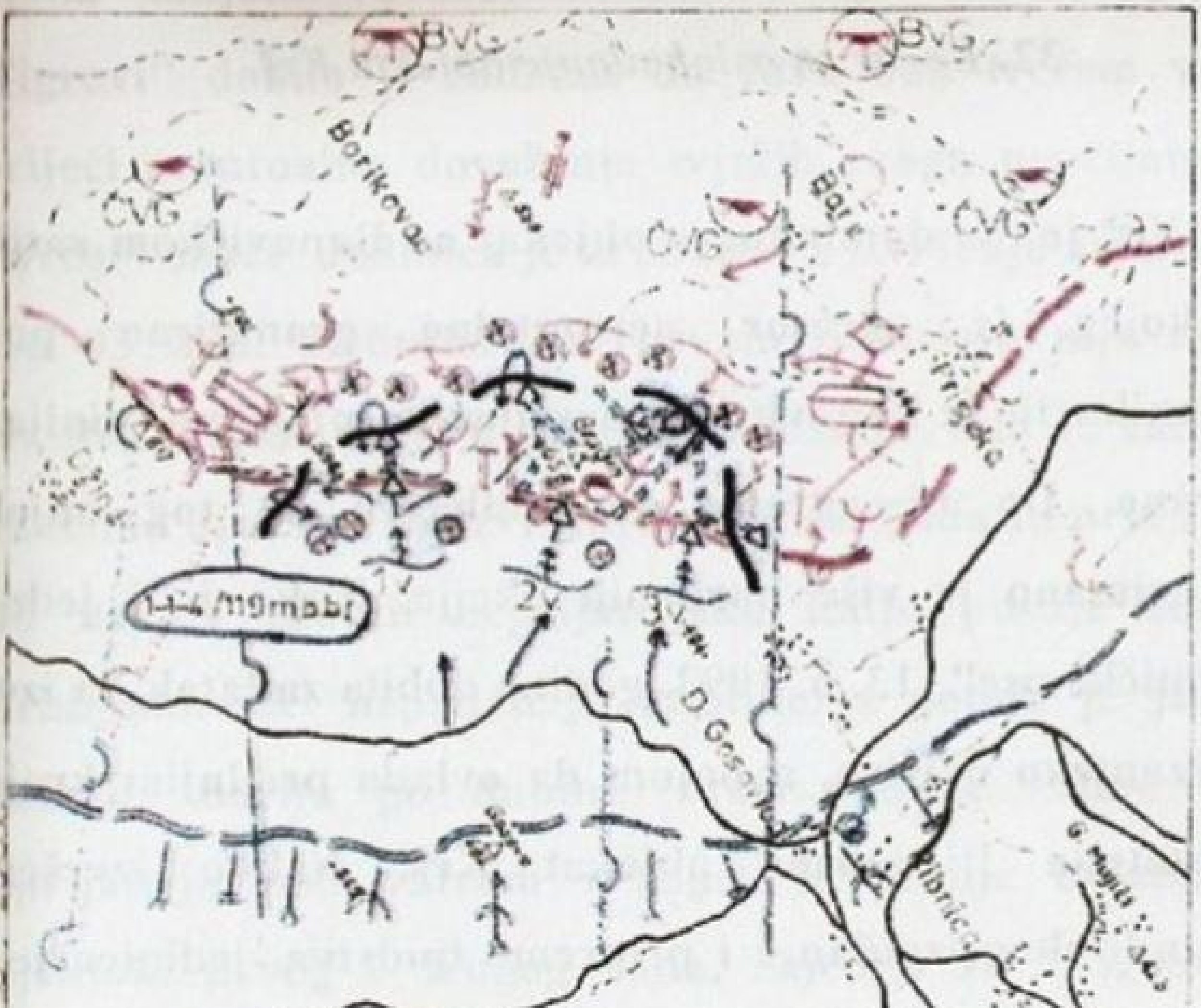
1. muslimanske podrinjske brigade. Komandant "Osa" je 2. 6. u 00,50 sati dobio borbeni zadatak da izvrši diverzantska dejstva na prednji kraj neprijateljske odbrane u rejonu utvrđenih objekata: Meteriz - Krst - Borikovac - Carine - Papratanj - Bradinj. Nakon kraćih priprema u širem rejonu Meteriza, odnosno sa polaznog položaja jedinica je krenula na izvršenje zadatka na 5 pravaca, sa 5 grupa, odnosno vodova. Po dolasku u širi rejon Krsta, prva grupa je bila primjećena od strane neprijatelja i bila je primorana da prihvati borbu, što je spriječilo ubacivanje ostalih grupa u dubinu, odnosno širi rejon Borikovca, što je bio osnovni preduslov za izvršenje zadatka, odnosno za osvajanje dominantnih objekata Bradinja i Papratnja. U toku dejstva na pravcu napada, prva grupa je uništila par utvrđenih objekata, a potom se povukla na polazni položaj. Ovo je bio preduslov za naredna borbena dejstva koja će se izvoditi za oslobađanje objekta Bradinja. U ovoj akciji nije bilo gubitaka.

Narednog dana su nastavljena borbena dejstva za oslobađanje pomenutih objekata. "Ose" su dobile zadatak da izvše diverzantska dejstva na prednji kraj odbrane neprijatelja na objektu Bradinj. Nakon izvršenih priprema

ljudstva i opreme, jedinica je iz rejona razmještaja u Predražićima upućena na zadatak pravcem Predražići - Bradinj. Sa polaznog položaja jedinica je nastupala u 3 grupe. Za razliku od prethodnih dana, kada je jedinica sadejstvovala sa 4. bataljonom Banovićke brigade, ovaj put "Osama" su bili pridodati samo vodiči, dok su se 23 borca nalazila u rezervi u širem rejonu Nišana. Prva grupa jačine 15 boraca nastupala je lijevo od Bradinja, sa zadatkom da ovlada grupom kuća i zaštiti lijevi bok. Druga grupa sa 14 boraca nastupala je frontalno prema Bradinju tt. 656, sa zadatkom držanja neprijatelja pod stalnom vatrom do ovladavanja prednjim krajem odbrane neprijatelja od strane prve i treće grupe. Treća grupa jačine 13 boraca nastupala je obuhvatom sa desna, sa zadatkom ovladavanja zadnjeg nagiba Bradinja, a zatim da osvoji objekat Bradinj i nastavi borbu po dubini. U prvom naletu prvi vod je uspio ovladati usamljenom kućom, a potom je započeo borbu po dubini. U izvršenju ovog zadatka jedinica je naišla na minsko polje i imala je gubitke. Druga grupa je ovladala objektom Bradinj tt. 656, a potom je nastavila borbu po dubini, gdje su u zanosu borbe stradala 4 borca. Treća grupa je izvršila postavljeni zadatak. Po izvršenju zadatka,

odnosno nakon osvajanja objekta Bradinj, jedinica je organizovala kružnu odbranu, odbijajući kombinovane artiljerijsko-pješadijske napade neprijatelja. Uz velike napore jedinica je uspjela održati objekat do vremena kada su uvedene jedinice iz rezerve za zaposjedanje i uređenje novodostignute linije na objektu Bradinj.

U toku izvođenja borbenih dejstava neprijatelju su naneseni veliki gubici u živoj sili i materijalno-tehničkim sredstvima, a zarobljena je i velika količina naoružanja i municije. U ovim borbama je poginuo borac, Sulejman Duraković, a ranjeni su: Dževad Tučić, Emin Nukić, Almir Omerbegović i Ramiz Salkić. Akcijom je komandovao komandant "Živiničkih osa", Mevludin Mahmutbegović, za što je od strane komande OG 6 dobio priznanje.

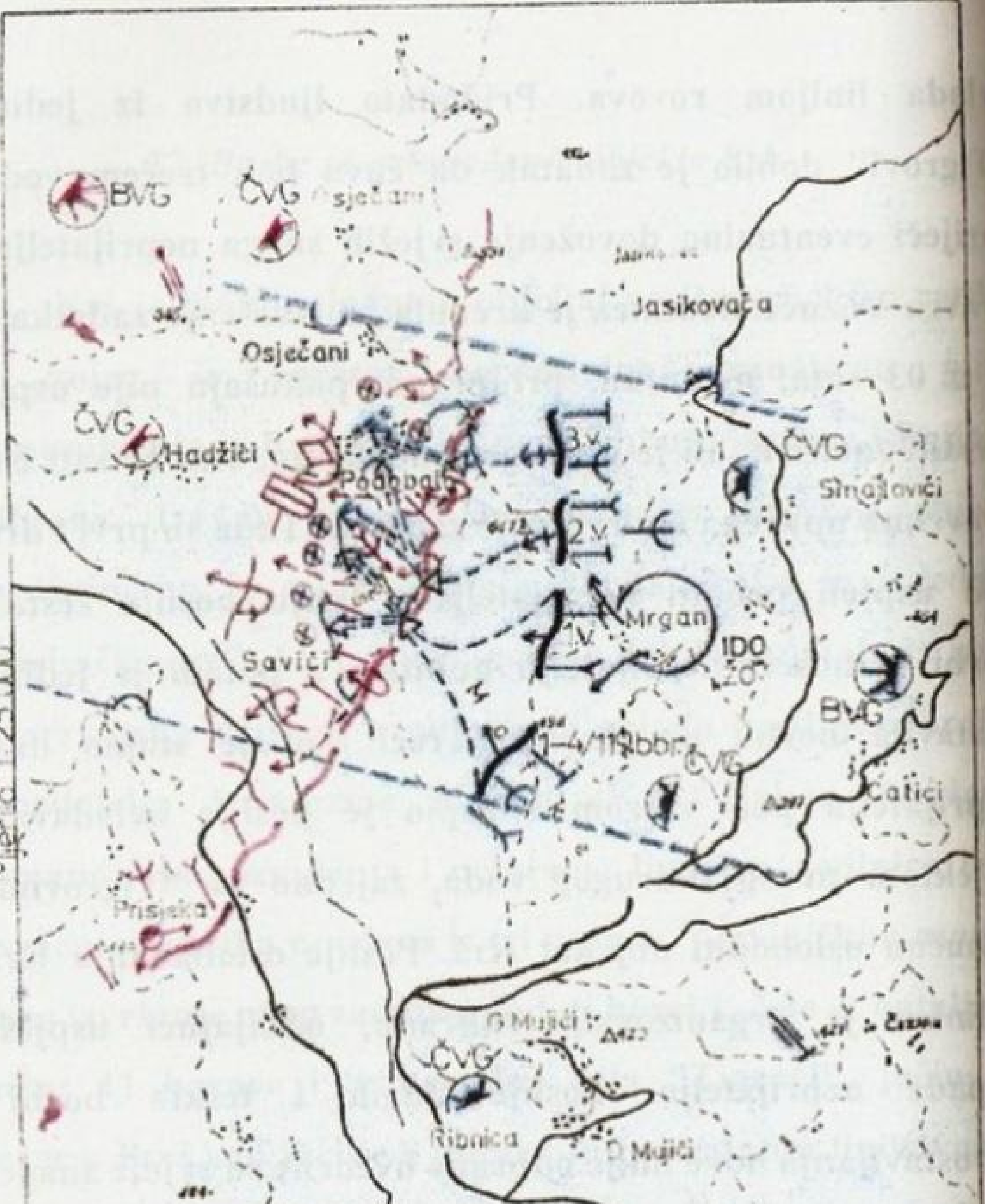

(*Šema 26: Oslobađanje objekta Bradinj*)

32. *Borbe za oslobađanje objekta Krš*

Krš je bio dominantan objekat na Banovićkom ratištu, sa kojeg je agresor neprestalno granatirao putne komunikacije iz Banovića ka naseljenim mjestima i linijama odbrane. Da bi agresor bio odbačen sa tog objekta preduzimano je više borbenih akcija. Tako je i jedinica "Živiničke ose" 13. 6. 1993. godine dobila zadatak da izvrši diverzantsko dejstvo, a potom da ovlada prednjim krajem neprijatelja i zauzme objekat Krš. Nakon izvršenog komandirskog izviđanja i pripreme ljudstva, jedinica je za izvršenje zadatka upućena iz tri pravca. "Živiničkim osama" su za izvršenje ovog zadatka dodati borci 1. čete 4. bataljona, jačine 11 boraca i Samostalna četa "Tigrovi", jačine 1[illegible] boraca. Prvi vod jačine 8 boraca sa pridodatim ljudstvom 1. čete 4. bataljona dobio je zadatak da obuhvatom s lijeve strane ovlada prednjom linijom neprijateljskih rovova, a zatim da borbom po dubini uspostavi liniju odbrane. Drugi vod jačine 11 boraca imao je zadatak da ovlada objektom Krš, a potom da nastavi borbu. Treći vod je imao zadatak da obuhvatom s desne strane uđe u bok neprijateljske odbrane

ovlada linijom rovova. Pridodato ljudstvo iz jedinice "Tigrovi" dobilo je zadatak da čuva bok trećem vodu i spriječi eventualno dovoženje svježih snaga neprijatelja iz pravca Vozuće. Jedinica je krenula na izvršenje zadatka 13. 6. u 03 sata, međutim, pri prvom pokušaju nije uspjela izvršiti zadatak, ali je u drugom pokušaju, oko 12 sati istim pravcima upućena na izvršenje zadatka. Tada su prvi i drugi vod uspjeli probiti neprijateljsku liniju poslije žestokih borbi, nanoseći neprijatelju gubitke, a potom je jedinica nastavila borbu po dubini. Treći vod je stalno držao neprijatelja pod vatrom i uspio je poslije ovladavanja objektom prvog i drugog voda, zajedno sa "Tigrovima" konačno osloboditi objekat Krš. Poslije oslobađanja Krša, jedinica je organizovala odbranu, odbijajući uspješno napade neprijatelja. Poslije dugih i teških borbi i uspostavljanja nove linije odbrane uvedene su svježe snage iz rezerve, a jedinica "Živiničke ose" se vratila u rejon razmještaja, na zasluženi odmor. U jedinici nije bilo poginulih, niti ranjenih.

(Šema 27: Oslobađanje objekta Krš)

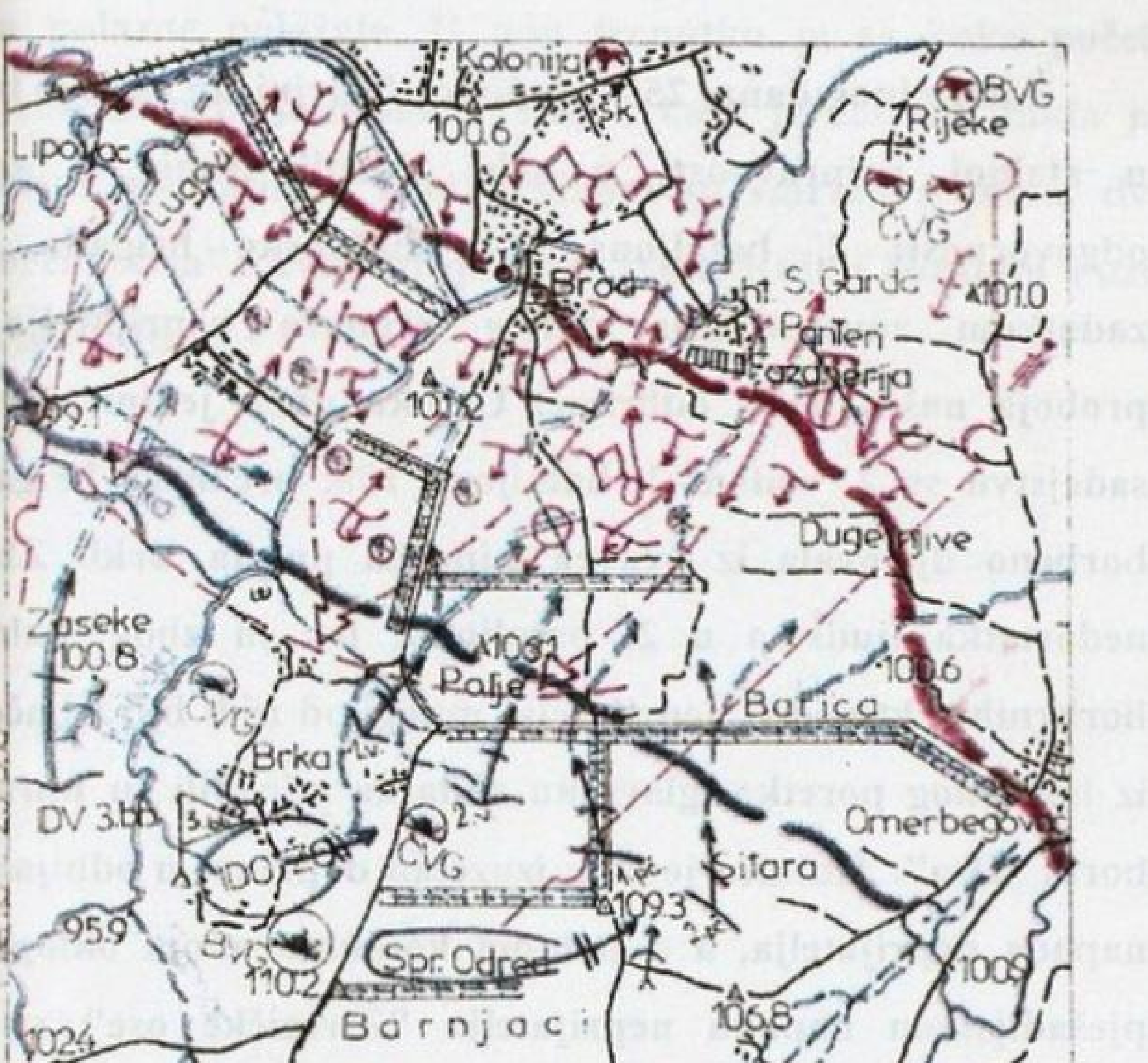
33. *Izviđačko-diverzantska dejstva na Banovićkom ratištu*

Krajem juna i početkom jula 1993. godine na Banovićkom ratištu preduzimano je više borbenih aktivnosti, radi proširenja slobodne teritorije. Na ovim zadacima angažovane su i jedinice izvan zone odgovornosti OG 6, a u više navrata borbene aktivnosti je izvodila i jedinica "Živiničke ose", koja je prvenstveno izvodila izviđačke i diverzantske akcije. Među tim borbama posebno su bitne borbe za Veliku glavicu, zatim za Prisjeku i Papratanj. Nakon nekoliko pokušaja oslobođanje ovih objekata je bilo bezuspješno. U tim akcijama ranjeni su borci "Osa", Zahid Tahirović, Abdulah Salihović i Salko Tursunović.

34. *"Ose" na Brčanskom ratištu - Donja Brka, Gornji Rahić*

Borci "Živiničkih osa" su 23. 7. 1993. godine ponovo upućeni na Brčansko ratište, u zonu odgovornosti 108. brigade. Zadatak jedinice je bio da bude u pripravnosti, jer se očekivao napad agresora na prednji kraj odbrane naših

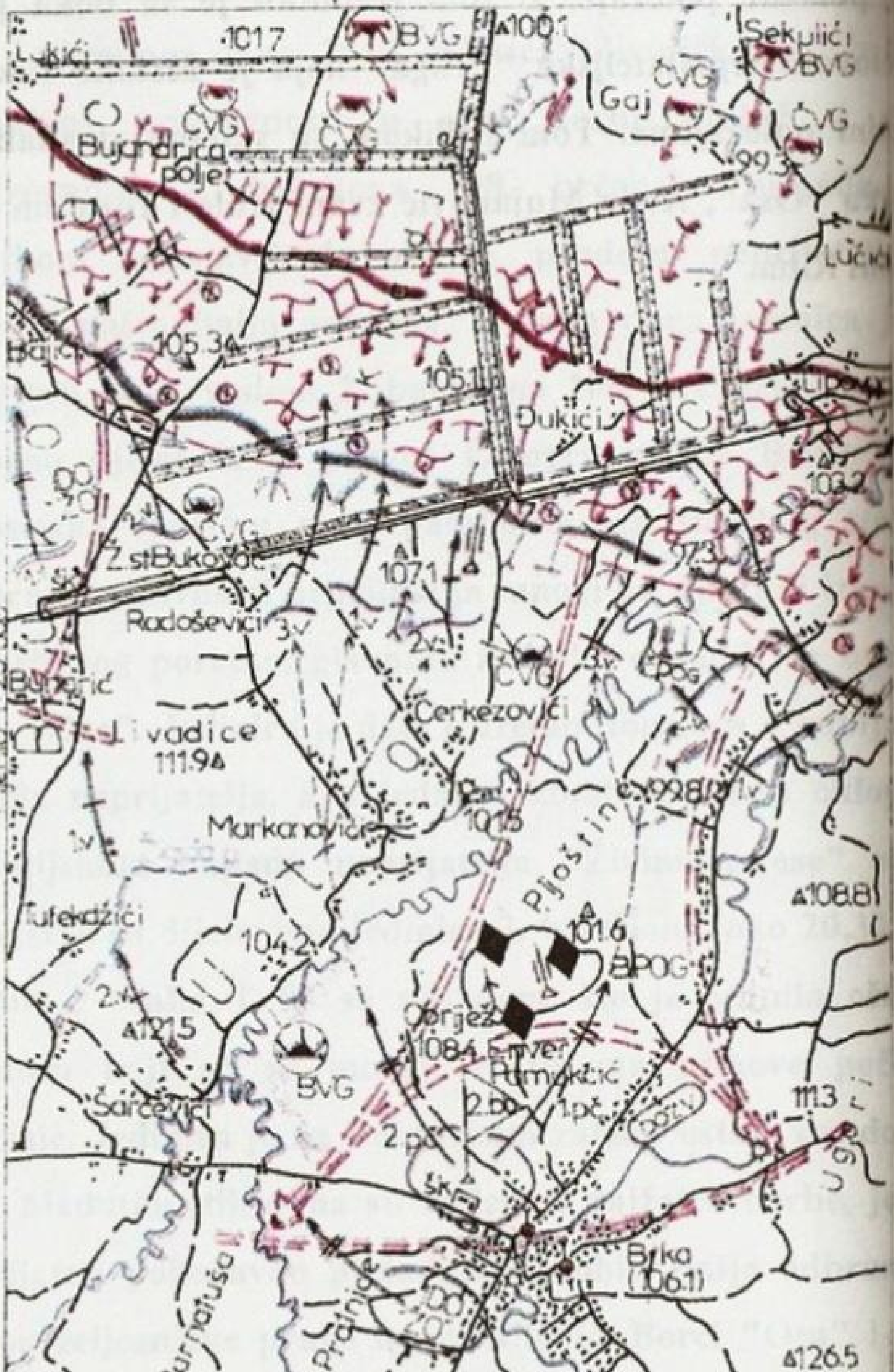
snaga u rejonu Donje Brke. Jedinica je zadatak dobila 24. 7. i nalazila se u pripravnosti do 13 sati, kada je dobila naređenje da iz rejona razmještaja krene u zonu odgovornosti 3. bataljona 108. brigade u rejonu sela Donja Brka. Prvi borbeni zadatak izvršila je u rejonu Donje Brke i učestvovala je u odbijanju neprijateljskog napada iz pravca Fazanerije. U toj žestokoj borbi jedinica je imala izuzetno dobar uspjeh, uništivši PAT 30/2 mm "Pragu". Poslije odbijanja nekoliko jakih neprijateljskih napada, uspostavljena je linija odbrane u rejonu Donje Brke, a "Ose" su na položaju zamijenili borci iz sastava 3. bataljona 108. brigade. U toku izvođenja borbenih dejstava ranjeni su živinički borci: Šaban Duraković, Sead Mulavdić i Mušan Duraković.

(Šema 28: Donja Brka - odbijanje neprijateljskog napada)

I narednog dana, 25. 7. jedinica "Živiničke ose" je bila u stalnoj pripravnosti u selu Gornji Rahić u zoni odgovornosti 2. bataljona 108. brčanske brigade, sa zadatkom zaustavljanja daljeg prodora neprijatelja i proboja naših linija odbrane. U toku dana jedinica je u sadejstvu sa 2. vodom 2. bataljona 108. brčanske brigade borbeno djelovala iz pravca Lipovca prema Brki. Zbog nedostatka ljudstva u 2. bataljonu, jer su zbog stalnih borbrnih aktivnosti neprijatelja mnogi od njih bili izbačeni iz borbenog poretka, glavninu zadatka odradili su upravo borci "Osa". Jedinica je dala izuzetan doprinos u odbijanju napada neprijatelja, a u jednom kombinovanom oklopno-pješadijskom napadu neprijatelja "Živiničke ose" su u sadjejstvu sa dijelovima jedinica 2. bataljona, oko 20,30 sati uništile 2 tenka T 55 sa posadom, što je otupilo oštricu agresora koji su se morali vratiti na njihove početne položaje. Jedinica je na Brčanskom ratištu ostala sve do 30. jula. Međutim, tih dana su vođene i najžešće borbe, jer je neprijatelj pokušavao pješadijski probiti linije odbrane u rejonu željezničke pruge u selu Ulović. Borci "Osa" i 108. brčanske brigade odbili su taj napad i neprijatelj je vraćen

na polazne položaje. U tom trenutku je sa boka počela djelovati neprijateljska "Praga" koja je žestoko tukla po našim položajima. Tom prilikom su smrtno stradala dva borca "Osa", Avdo Mujanović zvani Kule i Ibrahim Puzić zvani Riba.

(Šema 29: Borbe oko Lipovca)

Pošto je agresor preusmjerio napade sa Brčanskog ratišta na Čelić i okolinu, po naredbi komandanta 2. korpusa, komandant "Živiničkih osa", Mevludin Mahmutbegović je održao kraći sastanak sa borcima gdje je ukazao na značaj odbrane Čelića, a potom je jedinica prebačena u Čelić, odnsono u selo Vražiće. To je bio prvi put da ova jedinica učestvuje u zoni odgovornosti 208. čelićke brigade. Jedinica je bila u stalnoj pripravnosti, povremeno su vršene izviđačke akcije, ali je 4. 8. 1993. godine komandant Mevludin Mahmutbegović postrojio borce i saopštio im da se zbog potpisanog jedomjesečnog primirja sve borbene aktivnosti odlažu do daljnjeg. Jedinica je u tom periodu izvodila razne taktičke obuke i pripreme za protivdivrzantsko djelovanje. Borci "Osa" su se 10. 8. vratili na svoje odredište u kasarnu Višća.

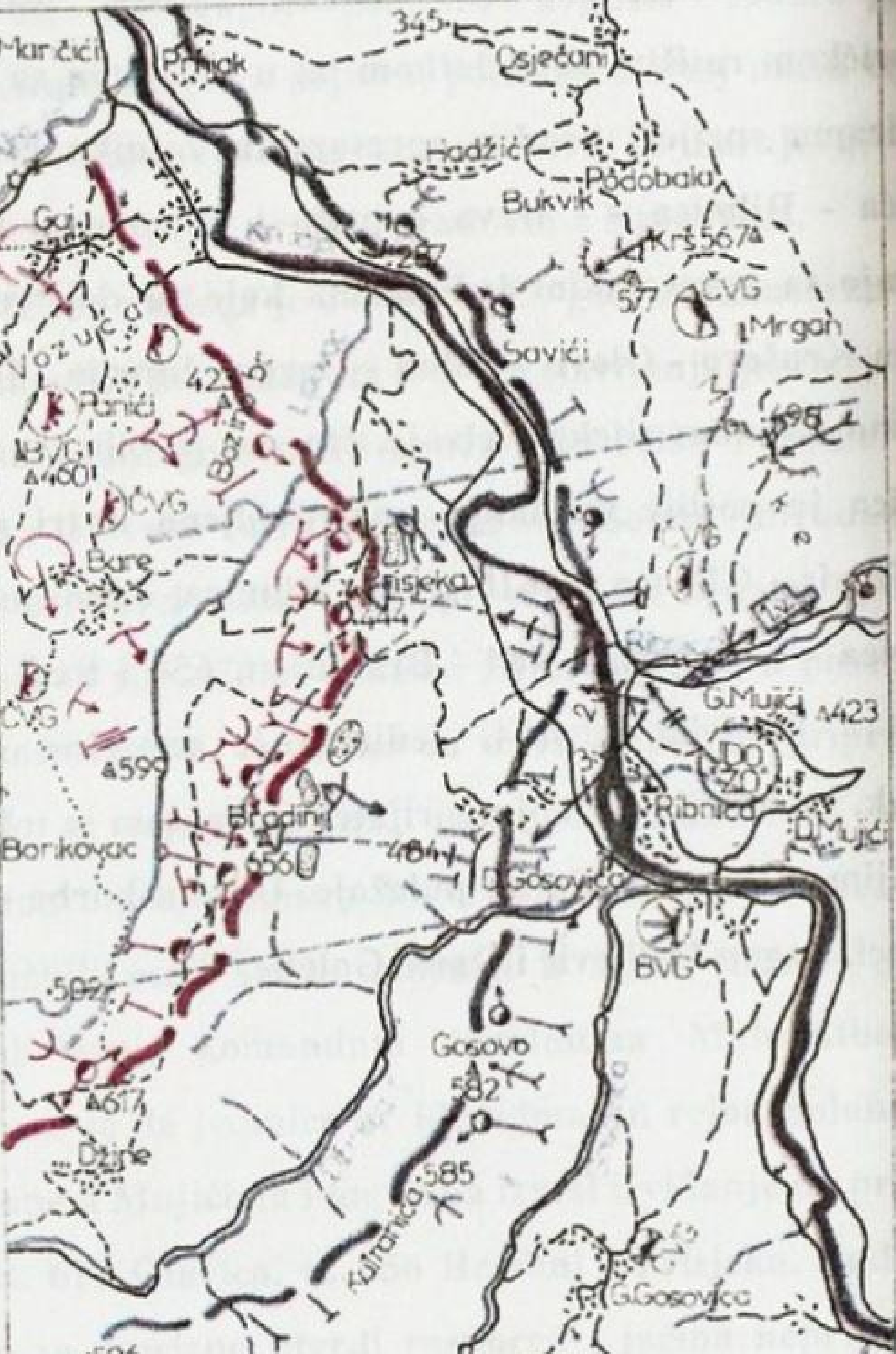
35. "Živiničke ose" na Olovsko-banovićkom ratištu

Naredni zadatak borci "Živiničkih osa" nisu dugo čekali. I pored potpisivanja primirja i pokušaja međunarodne zajednice da se to primirje i održi, agresorske

snage su u drugoj polovini avgusta 1993. godine, intenzivirale borbena dejstva, prkoseći na taj način cijelom svijetu. Svakodnevno su ubijani civili u Sarajevu, Tuzli, Jablanici, Konjicu i drugim gradovima širom BiH.

Iz tog razloga je 24. 08. 1993. godine u kasarnu Više stigla naredba komandanta OG 6 o stavljanju jedinice u prvi stepen borbene gotovosti i upućivanju "Osa", već narednog dana, na Olovsko ratište, u rejon sela Solun. Sutradan su se okupili svi borci "Osa", u stoprocentnom sastavu i pošto su upoznati sa situacijom u Bosni i Hercegovini, a posebno na Olovskom ratištu, tog dana su izvršili opsežne pripreme za odlazak u rejon Soluna, gdje se autobusima krenulo narednog dana, odnosno 26. 8. Na putu do Soluna, borci "Živiničkih osa" su se zadržali u selu Mujići, gdje su sačekali svog komandnta Mevludina Mahmutbegovića. Naređeno je da jedinica ne ide odmah u rejon Soluna, nego da ostane u Mujićima i tog dana izvrši izviđanje na pravcima kota tt. 610 Glavica, tt. 656 Bradinj i Prisjeka. Zadatak je bio da se precizno utvrdi raspored i jačina neprijateljskih snaga na ovom prostoru. Također, došlo se do podataka da je u rejon Vozuće ubačena jedna neprijateljska diverzantska jedinica jačine 300 agresorskih vojnika. U tom cilju jedinica

je, umjesto odlaska na Olovsko ratište, ostala na Banovićkom ratištu, sa zadatkom da u sadejstvu sa ostalim jedinicama spriječi prodor agresorskih vojnika iz pravca Vozuća - Ribnica - Careva ćuprija i onemogući njegovo spajanje sa agresorskim jedinicama koje su dejstvovale iz pravca Kruševo - Olovo - Solun - Careva ćuprija - Ribnica, odnosno dolinom rijeke Krivaje, što mu je bila i namjera. Jedinica je poslije izviđanja upotrijebljena u tri pravca: Tripića vis - Glavica tt. 610, zatim Ribnica, odnosno Donja Gosovica - Gosovica k. 484 - Bradinj tt. 656 i treći pravac Mujići - Prisjeka k. 444. Jedinica je uspješno izvršila zadatak, zaustavila proboj neprijatelja, a potom se u kasnim večernjim satima vratila na položaje. U toku borbe ranjeni su borci, Began Halilović i Omer Goletić.

(Šema 30 : Zaustavljanje neprijateljskih snaga u rejonu Ribnice)

Borci "Živiničkih osa" su se na Olovsko-banovićkom ratištu nalazili do 9. 9. 1993. godine i bili su u stalnoj borbenoj pripravnosti, sa mogućnošću intervencije zbog eventualnog napada agresora na naprijed navedenim pravcima. U tom vremenu jedinica je pored stalne borbene pripravnosti preduzela i više borbenih radnji. Organizovala je logorski život i patroliranja, zatim je izviđala na pravcima: Meteriz - Radovan jelika tt. 1290 - Bijelo bučje - Lipeta tt. 1211 i Kamen - Kabun k. 1131. Povremeno su na ovim pravcima vršena i diverzantska dejstva sa ciljem stalnog uznemiravanja neprijatelja.

36. *Posjeta zamjenika komandanta VŠ OS RBiH, Jovana Divjaka "Živiničkim osama"*

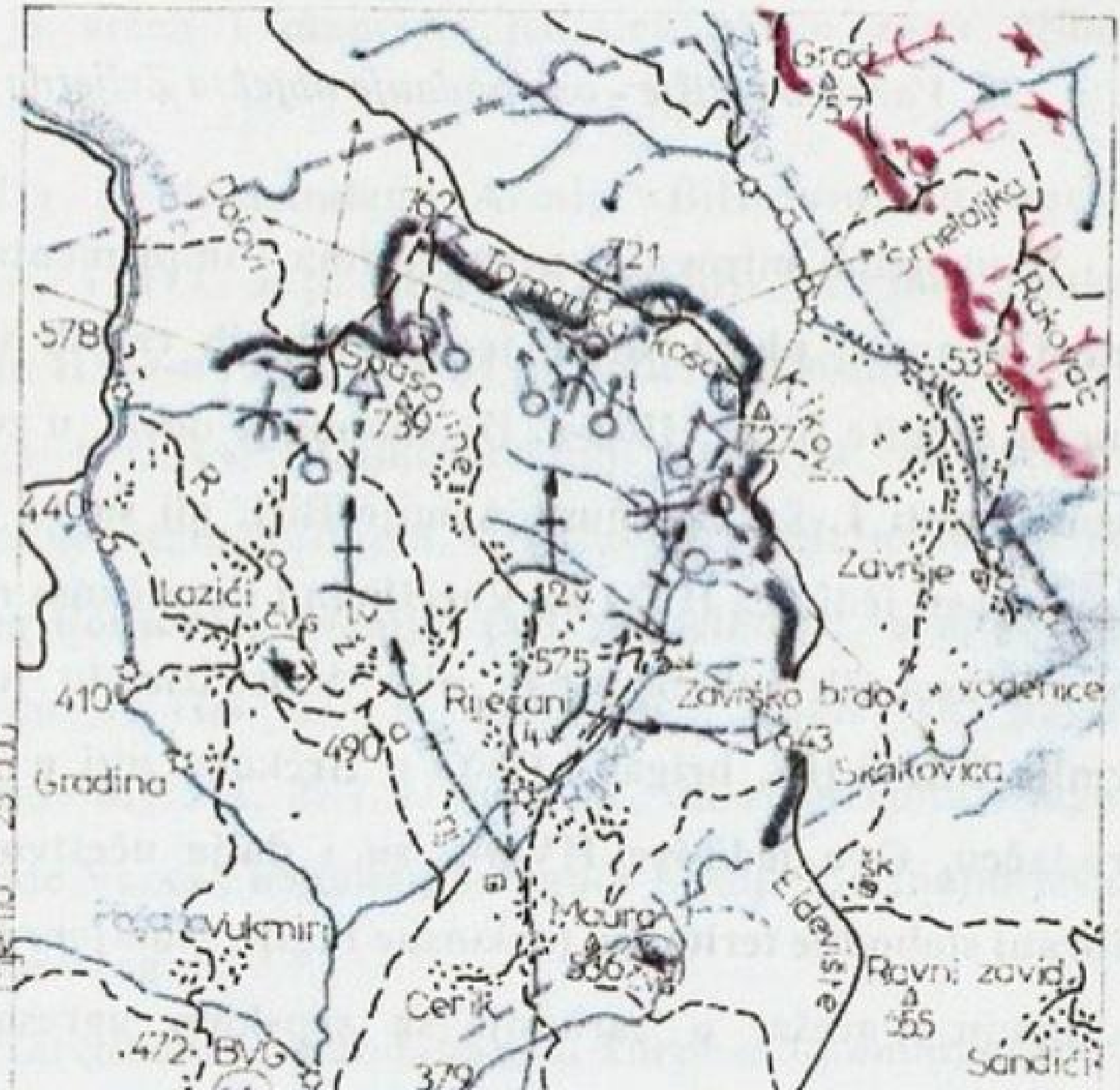
Zbog izuzetnih uspjeha na svim ratištima na kojima je bila upućivana, jedinica "Živiničke ose" je stekla izuzetnu ratnu reputaciju, ne samo u rejonu svoje operativne grupe, nego i znatno šire. O uspjesima ove jedinice bili su upoznati i u Komandi Vrhovnog štaba. Stoga je, u vrijeme potpisanog primirja, dok su borci "Osa" vršili obuku na poligonu, organizovali logorovanja na terenu i predavanja o političkoj

nadgradnji, 15. 9. 1993. godine, jedinicu je posjetio zamjenik komandanta Vrhovnog štaba OS BiH, general Jovan Divjak. Sa generalom Divjakom, u posjeti jedinici bili su i zamjenik komandanta 2. korpusa, Ramiz Šuvalić i komandant OG 6, Hasan Muratović. Visoka vojna delegacija je izvršila smotru borbene jedinice, a general Divjak se obratio borcima prigodnim riječima i odao im priznanje za veliki doprinos u borbi za odbranu Bosne i Hercegovine. Potom je zamjenik komandanta Vrhovnog štaba, general Jovan Divjak održao sastanak sa komandantom "Osa", Mevludinom Mahmutbegovićem. U svom izlaganju Divjak se osvrnuo na događaje u Sarajevu i oko Sarajeva i prisutne je detaljnije obavijestio o neprijateljskim zločinima počinjenim u glavnom gradu, zatim o situaciji u drugim gradovima u Bosni i Hercegovini. Komandant Mahmutbegović je visokog gosta upoznao o dotadašnjem ratnom putu svoje jedinice. U večernjim satima održan je prigodan kulturno-zabavni program.

37. *Zvorničko ratište - borbe za Spasovine, Tomanića kosu i Kikove*

Zbog duboko uklinjenih snaga Armije BiH na udaljenosti samo 5 km od Drine, neprijatelj je stalno preduzimao kombinovane artiljerijsko-pješadijske napade, sa ciljem zauzimanja slobodne teritorije Sapne. Neprijatelj je također stalno pokušavao presjeći koridor preko Sapne za Teočak. Da bi se spriječila neprijateljska nastojanja, a na osnovu naređenja pretpostavljene komande, jedinica "Živiničke ose" je od 12. 10, pa do 31. 10. 1993. godine bila upotrebljivana na Zvorničkom ratištu, u zoni odgovornosti 206. brdske brigade Zvornik. Odmah po dolasku, uspostavljena je linija odbrane na objektima Spasovine tt. 739, Tomanića kosa tt. 721 i na koti tt. 762. Sa te linije su povremeno preduzimane izviđačke i diverzantske akcije na prednji kraj linije odbrane neprijatelja u rejonu Grad tt. 575, zatim u rejonu Šmetaljka - Rakovac k. 535. Cijeli period do 31. 10. borci "Osa" su držali linije na pomenutim objektima, s tim što je u periodu od 24. do 31. 10. jedan dio jedinice upotrijebljen u širem rejonu sela Sandić, zatim sela Romani i tt. 587 u selu Rastošnica, sa ciljem pretresanja

pomenutog terena od eventualnog ubacivanja neprijateljskih snaga. U ovom periodu, tokom izvođenja odbrambenih borbenih dejstva jedinica nije imala gubitaka.

(Šema 31: Čuvanje linija odbrane u rejonu Spasovina, Tomanića kose i Kikova)

38. *Vareško ratište - oslobađanje objekta Zvijezda*

Neuspjelim mirovnim pregovorima i implementacijom Vens-Ovenovog plana, došlo je do žestokih ratnih sukoba između Armije BiH i HVO-a. Do sukoba je došlo u zonama odgovornosti 1. i 2. korpusa Armije BiH, ali samo u zoni odgvornosti jedinica HVO na Vareškom i Fojničkom ratištu. Do međusobnih sukoba, ipak nije došlo između jedinica Armije BiH i 108. brigade HVO u Brčkom, niti u Tuzli i Gradačcu. Ove jedinive HVO-a su i dalje učestvovale u odbrani slobodne teritorije tuzlanske regije. Namjere HVO-a u rejonu Vareša, u saradnji sa srpskom agresorskom armijom su bile da zajedničkim akcijama onemoguće snabdijevanje tuzlanske regije, komunikacijom Breza - Vareš - Olovo - Kladanj - Tuzla, koja je bila jedini put snabdijevanja ove regije. U pitanju su bili samo dani da HVO, u saradnji sa agresorom ostvari ovaj cilj. To su potvrđivale i činjenice da su u ovom periodu preduzimane i druge akcije na Sarajevskom ratištu, kada su zajednički agresori međusobno sarađivali u borbenim akcijama, u trgovini naftom, vojnom opremom i sredstvima i hranom.

Čak je vršen i manevar jedinica preko zona njihovih odgornosti.

Da bi komandant Armije BiH osujetio namjere agresora i HVO-a, preduzeo je niz aktivnosti da do sukoba između HVO-a i Armije BiH ne dođe. Međutim, iz političkih razloga i ciljeva, zaokruživanja teritorija sa većinskim hrvatskim stanovništvom i ojačavanja "državnosti" tkzv. Herceg Bosne, i u kasnijoj fazi, podjele BiH, ovaj se sukob nije mogao izbjeći. U tom cilju izdate su naredbe komandantima 1. 2. i 3. korpusa, da združenim snagama oslobode Vareš i napokon omoguće bezbjedno snabdijevanje tuzlanske regije.

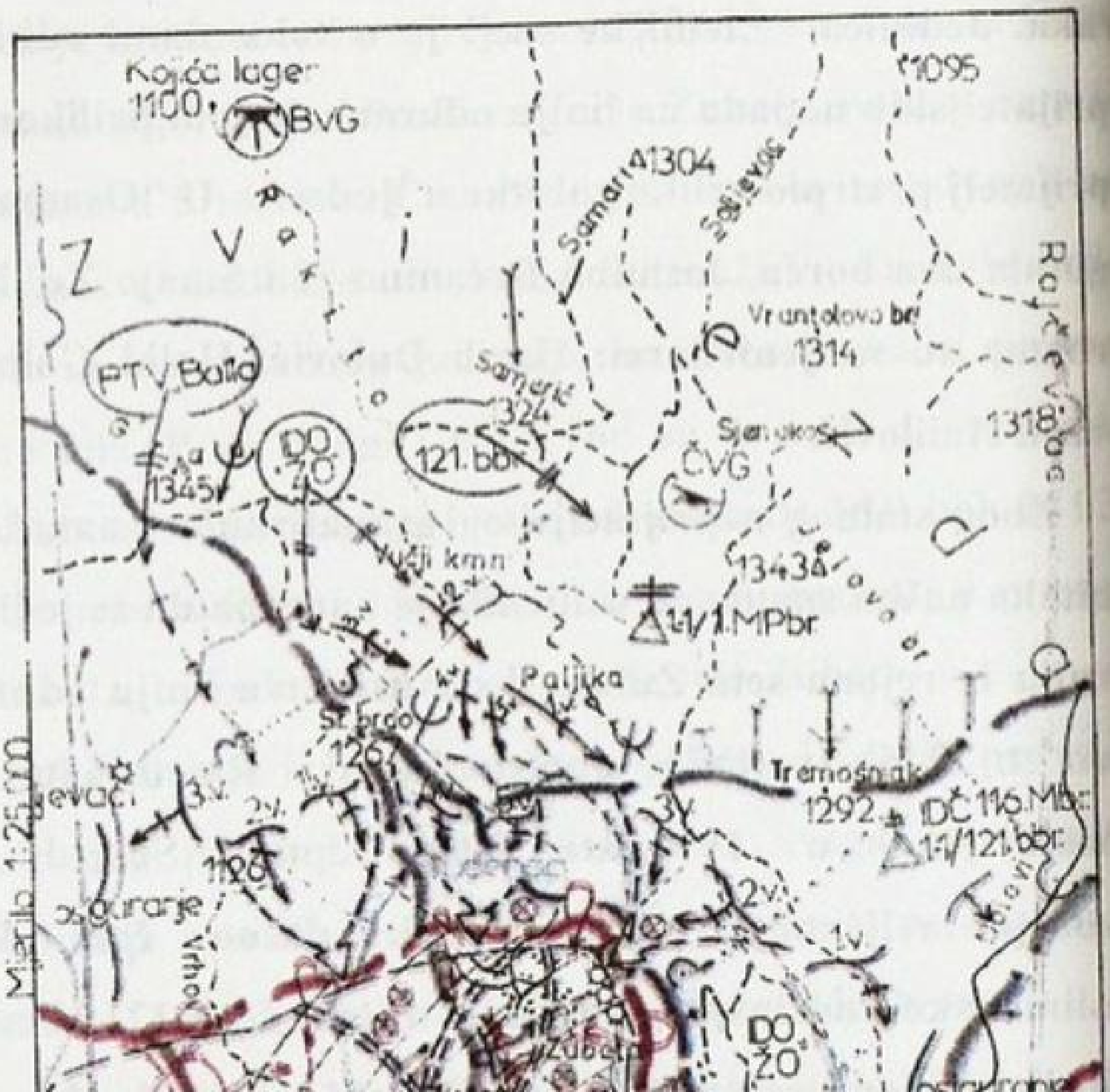
Naredbom komandanata 2. korpusa i komandanta OG 6, jedinica "Živiničke ose" je upućena na Vareško ratište, gdje je borbene aktivnosti izvodila od 8. 11. do 22. 11. 1993. godine. Jedinica je 9. 11. dobila zadatak da izvede ofanzivna dejstva na pravcu tt. 1267 i tt. 1119 Borak, sa ciljem da razbije snage neprijatelja i da oslobodi navedene kote, te da odbije napade iz pravca Brgula. U izvođenju borbene aktivnosti desni susjed "Osama" je bila jedinica Vojne policije "Balta" iz Tuzle, a lijevi susjed jedna četa 121. brdske brigade iz Vareša. U ranim jutarnjim satima 9. 11.

jedinica je krenula iz šireg rejona tt. 1345. pravcem k. Grad - komunikacijom puta Ponikve - selo Zubeta, nakon čega je podijeljena u 5 vodova. Četvrti i peti vod su se odvojili na dijelu puta i obodom šume ispod kote 1267 - Srednje brdo krenuli su do polaznog položaja na ivicu šume u pravcu sredine sela. Prvi, drugi i treći vod su krenuli do raskršća puta Zubeta - Ravne gdje je 1. vod ostao da štiti bok 2. i 3. vodu iz pravca Ravni - Kosići, dok su oni krenuli u pravcu sela Zubeta, sa zadatkom da oslobode selo Zubeta.

Jedinica je izvela ofanzivno dejstvo iz datih pravaca sa polaznog položaja u 8,20 sati i za svega 15 minuta oslobodila je selo Zubeta, a potom je nastavila oslobađanje objekta tt. 1119 Borak. Poslije kraće, ali žestoke borbe u 9,45 borci "Osa" su oslobodili i objekat tt. 1118 Borak. Po izvršenju postavljenog zadatka jedinica se uvezala na desnoj strani sa linijom odbarne na tt. 1340 Grad, a na lijevom boku postavila je blokadu iz pravca Kosići i čekala da četa iz 121. brigade izvrši svoj zadatak i uveže se sa borcima "Živiničkih osa". Jedinica je od tada bila u stalnoj spremnosti da odbije sve kontranapade agresora iz pravca Brgule - Čamovina. Oko 11 sati počeli su kombinovani artiljerijsko-pješadijski napadi koji nisu prestajali sve do

mraka. Jedinica "Živiničke ose" je u toku dana odbila 5 neprijateljskih napada na liniju odbrane, kojom prilikom je neprijatelj pretrpio velike gubitke u ljudstvu. U "Osama" su poginula dva borca, Jasmina Brčaninović i Smajo Zukić. U borbama su ranjeni borci: Hasib Đulović, Halid Goletić i Nevzad Halilović.

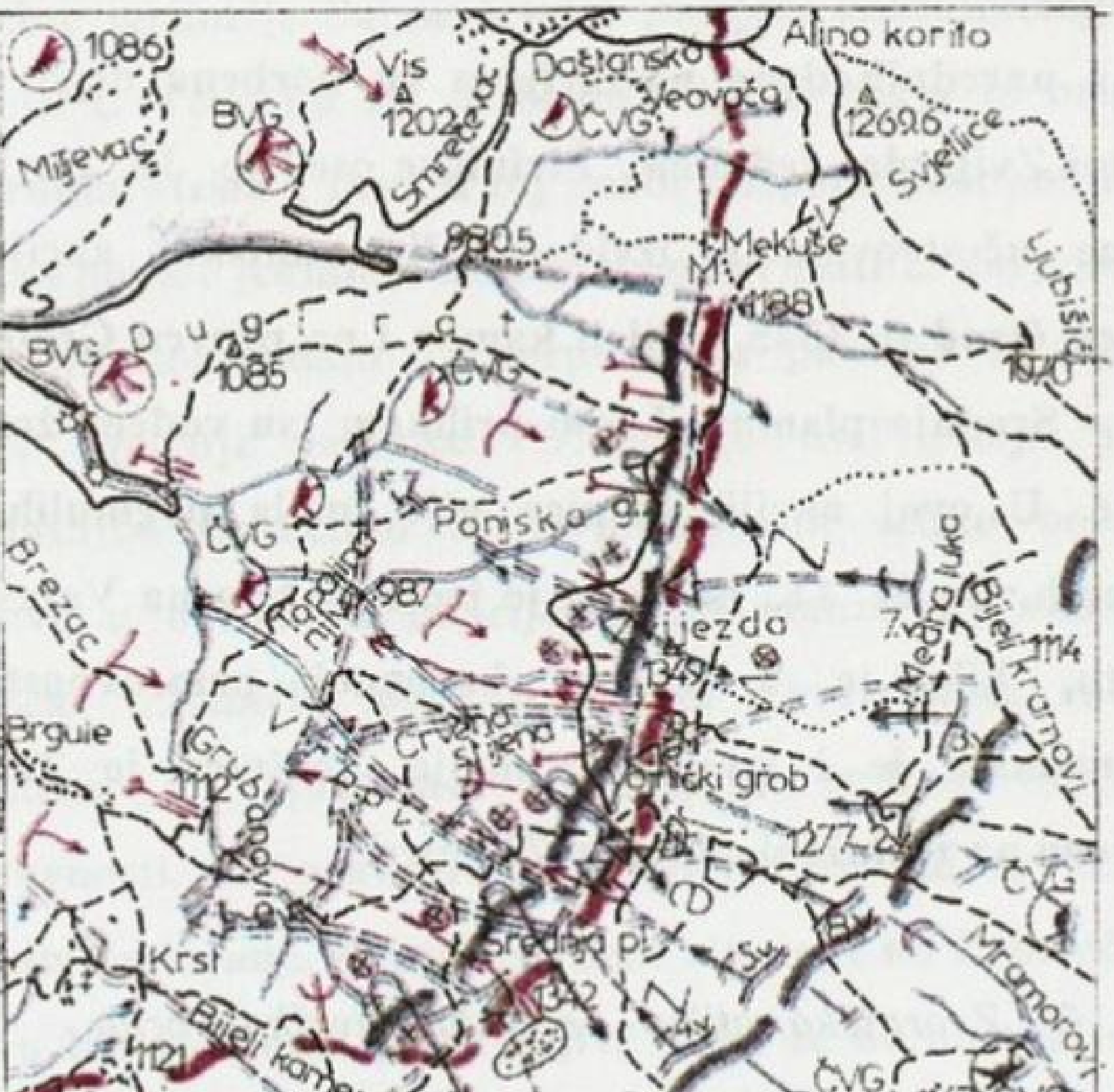
Zbog stalnog neprijateljskog granatiranja i nanošenja gubitaka našim snagama, uslijedila je naredba da se jedinice povuku iz rejona sela Zubeta i da uspostve liniju odbrane Grad tt. 1345 - raskršće puteva Zubeti - Ravni. Linija je uspostavljena u 19 sati istog dana. Susjedi na novouspostavljenoj liniji su bili: desno četa Prve muslimansko-podrinsjke brigade i lijevo četa 121. brdske brigade, ojačana četom 116. muslimanske brigade. Na tom položaju jedinica je ostala sa 4 voda, a ostatak ljudstva je povučen na odmor.

(Šema 32: Borba za Zubete i Ravne na Vareškom ratištu)

Novi borbeni zadatak na Vareškom ratištu "Živiničke ose" su dobile 13. 11. 1993. godine, da oslobode objekat Zvijezda i uspostave liniju odbrane Grad - Male mekuše. Jedinica je poslije izvršenih priprema i izviđačkih akcija krenula na izvršenje zadatka i izvodila je borbena dejstva na širem rejonu Zvijezde tt. 1349, lijevo tt. 1342 Srednja planina i desno Male mekuše. Za izvršenje zadatka jedinica je nastupala u 3 pravca: putem Ponikve - Zubeti do polozanog položaja. Prvi i šesti vod su napadali sa polaznog položaja tt. 1345 Grad, prema tt. 1342 Srednja planina, sa ciljem da sa lijeve strane unište par fortifakcijskih objekata i zaustave dovođenje svježih snaga iz Brgula. Na jurišni položaj ispod tt. 1342 Srednja planina stigli su u 13,45 sati u borbenoj gotovosti za dalje napredovanje. Ostali vodovi su krenuli sa polaznog polažaja Kojića-lager do jurišnog položaja tt. 1345 Grad. Treći, četvrti, peti, sedmi i osmi vod krenuli su u oslobađanje objekta tt. 1277 Vojnički grob. Na 150 metara od prednje linije neprijateljske odbrane naišli su na minsko polje koje su uspješno savladali. Prilazeći prvim rovovima, iz granate RPG uništili su rov i nekoliko neprijateljskih vojnika, a potom frontalno ušli i zauzeli

neprijateljsku liniju. Drugi, treći i sedmi vod krenuli su obuhvatom sdesna i jednim dijelom s leđa i sa boka, nastavili su čišćenje rovova. U neprijateljskim redovima nastala je panika, pa su se neprijateljski vojnici u bijegu povlačili lijevo u pravcu Srednje planine i prema selu Brgule. Poslije duge i teške rovovske borbe, neprijatelj je imao gubitke u živoj sili. Borci "Osa" su ovladali linijom rovova na objektu Zvijezda do Male Mekuše, gdje su bili zaustavljeni jakom sređenom vatrom od neprijatelja. Na dostignutoj liniji vođene su žestoke borbe. Neprijatelj je preduzimao više protivnapada u kojim su i "Živiničke ose" pretrpjele gubitke u živoj sili. Jedinica je imala jednog poginulog i više ranjenih boraca. Da jedinica ne bi imala veće gubitke, komandant "Osa" je naredio da se jedinica povuče na polazne položaje, a potom na komandno mjesto u selo Sarić. U toku borbi poginuo je borac Huso Ćehajić, a ranjeni su: Sead Halilović, Abdurahman Džinić, Abdurahman Đulović, Nermin Nukić, Sejfulah Bedić, Mustafa Tulumović, Osman Junuzović, Sead Malkić i Hasmin Smajić.

(Šema 33: Zauzimanje objakta Srednja planina - Vojnčki grob - Zvijezda)

I narednih dana nastavljena su borbena dejstva na planini Zvijezda. Jedinica "Živiničke ose" je 18. 11. 1993. godine učestvovala u izviđačko-diverzantskoj akciji na pravcu Grad tt. 1345 - Bijeli kamen i na pravcu Grad - tt. 1345 - Srednja planina. I tom prilikom su vođene žestoke borbe. U ovoj akciji jedinica nije imala poginulih niti ranjenih. Do 22. 11., do kada je jedinica bila na Vareškom ratištu, bila je u stalnoj borbenoj pripravnosti, a preduzimala je i izviđačke akcije. Jedinica je 22. 11. upućena na zasluženi odmor u Živinice.

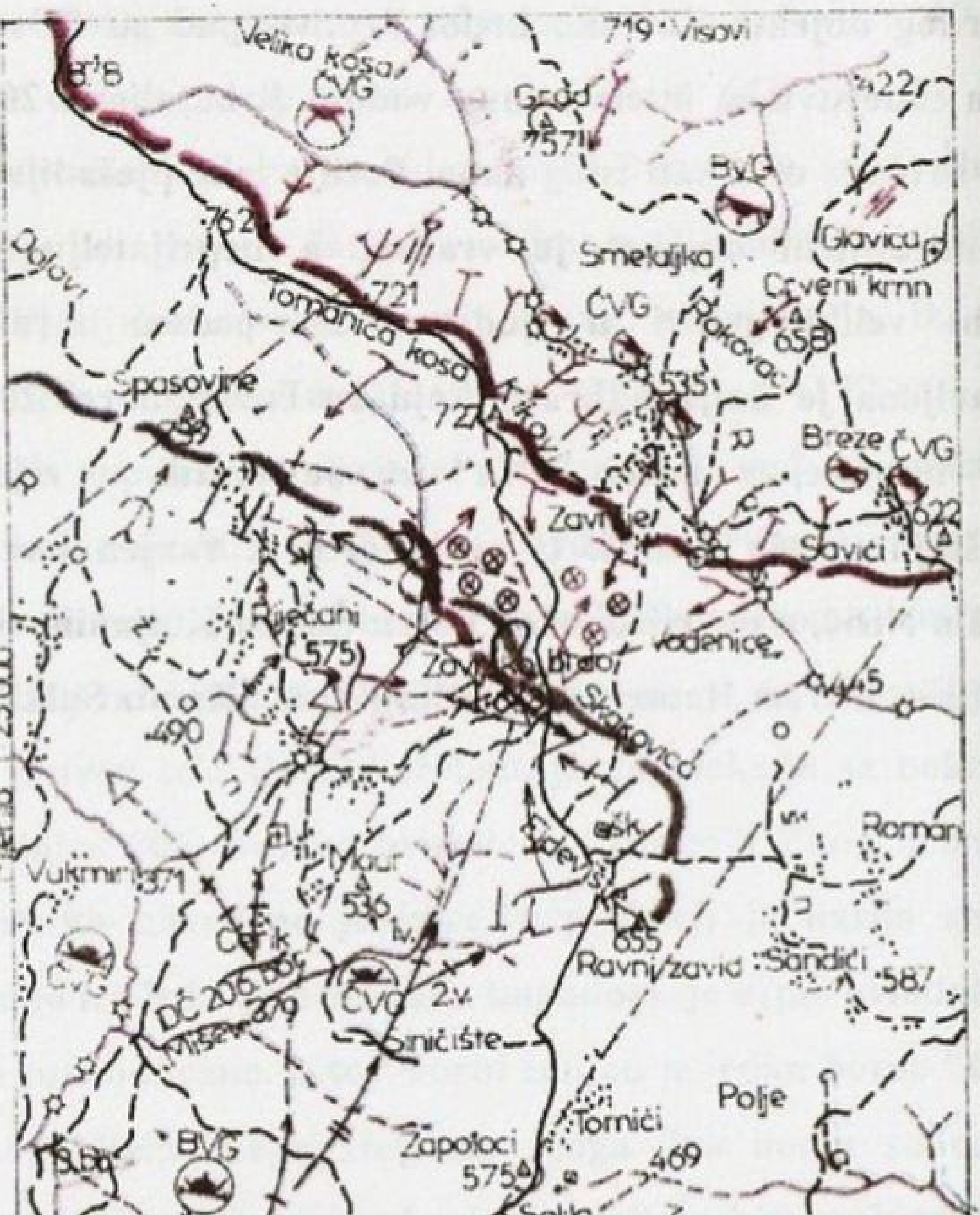
39. *Zvorničko ratište - borbe na Završkom brdu*

Samo sedam dana nakon povratka sa Vareškog ratišta, na kojem su vođene višednevne žestoke borbe, jedinica "Živiničke ose" je 29. 11. 1993. godine, od komandnata 2. korpusa dobila naredbu za upućivanje na Zvorničko ratište. Na ovom ratištu u rejonu Sapne i Teočaka su krajem 1993. godine intenzivirana dejstva agresora. Gotovo svakodnevno su vođene teške artiljerijsko-pješadijske borbe sa neprijateljem, koji je po svaku cijenu nastojao okupirati

slobodne teritorije Sapne i tako presjeći komunikaciju za Teočak. U Teočaku su se hrabro borili borci iz brigade "Hajrudin Mešić". Ipak u toj borbi i otporu neophodna im je bila i pomoć jedinica iz zone odgovornosti 2. korpusa. U tom cilju komandant 2. korpusa na pakleno Zvorničko ratište upućuje jedinicu "Živiničke ose", koja je u dotadašnjim borbenim djejstvima imala veliko borbeno iskustvo u odbijanju neprijateljskih ofanziva. Tako se i jedinica "Živiničke ose" našla na Zvorničkom ratištu, smještena u rejon sela Goduš, u stalnoj borbenoj pripravnosti, da pravovremeno interveniše na ugroženim pravcima odbrane. Razvoj borbene situacije na Zvorničkom ratištu bio je veoma promjenjiv. Došlo se do obavještajnih podataka da neprijatelj priprema napad iz pravca Tomanića kose, Kikova i sela Savići u cilju proboja linija odbrane i prodora u dublju teritroiju Rožanja i Goduša. Odmah je uslijedila naredba za upotrebu jedinice "Živiničke ose". Nakon priprema i dobijanja zadatka od komandanta Mevludina Mahmutbegovića, rano ujutro 1. 12. borci "Osa" su izvršili akciju izviđanja u rejonu Tomanića kose tt. 721, Bundeve, Čičkova i Kikova tt. 727, pošto je bilo indicija da se u tom rejonu grupišu neprijateljske snage.

Poslije izvršenog izviđanja 2. 12 jedinica je u 10 sati sa dva voda upotrijebljena na pravcu tt. 643 Završko brdo - Skakovica - Ravni zavid tt. 655. Dva voda su uvedena na liniju odbrane na datim pravcima pod jakom pješadijskom i artiljerijskom vatrom od strane neprijatelja iz pravca Savića, te iz sela Završje i sa tt. 727 Kikovi. U 12 sati, poslije jakih napada neprijatelja, ubačen je 3. vod da ojača liniju odbrane na tt. 643 Završko brdo. Neprijatelj je iz pravca sela Rožanj u 13,45 napao naše linije odbrane iza leđa i u bliskoj borbi zauzeo liniju odbrane na tt. 643 Završko brdo. U pravcu sela Rožanj trebalo je da blokadu sa boka izvrši jedinica 206. brdske brigade - "Miševi". Zbog neizvršenja zadatka navedene jedinice, neprijatelj je našim snagama došao iza leđa i iznenadnim napadom je uspio ovladati ovom linijom odbrane. U toj borbi ranjen je jedan borac "Osa", a zbog blizine neprijateljskih snaga dva borca su ostala u okruženju, ali su se, uz borbu uspjeli probiti iz okruženja. Po gubitku navedenog objekta, jedinica je zajedno sa borcima 3. bataljona 206. brdske brigade organizovala novu liniju odbrane na objektu Skakovica. Poslije konsolidovanja odbrane na Skakovici komandanti "Živiničkih osa" i 206. brdske brigade su preduzeli protivnapad, sa ciljem vraćanja

izgubljenog objekta Završko brdo. Protivnapad su "Ose" izvele u sadejstvu sa interventnim vodom 3. bataljona 206. brdske brigade u 15 sati istog dana. Poslije jake pješadijske borbe izgubljeni objekat je vraćan, a neprijatelju su naneseni veliki gubici u ljudstvu. Sa padom mraka uspostavljena je linija odbrane koju su čuvali borci 206. brdske brigade, a borci "Osa" su se vratili u rejon razmještaja u selo Goduš. U ovoj borbi je ranjen borac Mevludin Nišić, a povrijeđeni su borci: Šahim Kuljaninović, Adil Džinić, Ekrem Hamzić, Hajrudin Fejzić i Ramiz Salkić.

(Šema 34: Borbe za Završko brdo)

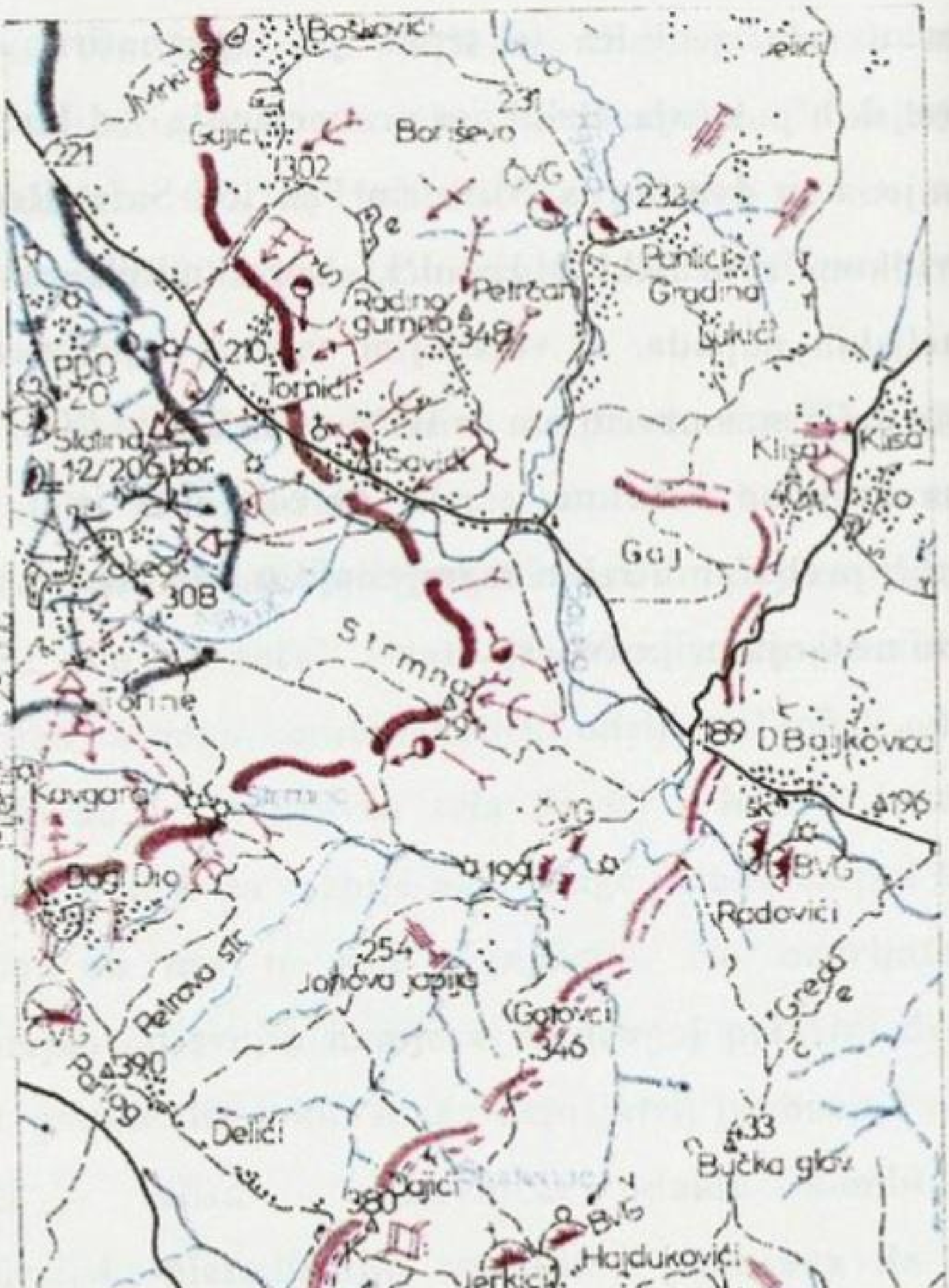
Jedinica "Živiničke ose" se i narednih dana nalazila na Zvorničkom ratištu. Upotrijebljena je u zoni odgovornosti brigade "Hajrudin Mešić" Teočak, a po naredbi komandanta 206. zvorničke brigade. U rano jutro 06. 12. 1993. godine, iz rejona razmještaja, jedinica je upućena na izvršenje borbenog zadatka sa polaznog položaja u selu Čaklovica u rejon tt. 665 Visoka glavica. Dolazeći pred jurišni položaj, izvršena je artiljerijska priprema od strane jedinica iz brigade "Hajrudin Mešić" i 206. brdske brigade Zvornik. Poslije artiljerijske pripreme, jedinica je krenula u osvajanje neprijateljskih položaja u rejonu Tirina voda, u sadjejstvu sa interventnim vodom iz brigade "Hajrudin Mešić" i jedinicom "Džamijski golubovi" iz 206. brigade. Borci "Osa" i borci iz brigade "Hajrudin Mešić" su uspjeli ući duboko u neprijateljsku teritoriju i iz pozadine ovladati linijom odbrane neprijatelja. Uz više pokušaja protivnapada za vraćanje izgubljene linije odbrane i stalnog granatiranja položaja jedinice "Živiničke ose" i brigade "Hajrudin Mešić", a da se ne bi trpili dalji gibici u ljudstvu, jer je 206. brigada imala 2 poginula borca, stigla je naredba da se jedinice povuku na polazne položaje. Gubitaka u "Osama" nije bilo. Jedinica se sa Zvorničko-teočanskog ratišta u

Živinice vratila 08. 12. Međutim, zbog složene situacije na ovom ratištu, po naredbi komandanta 2. korpusa i komandanta OG 6, jedinica se ponovo vraća u zonu odgovornosti 206. brdske brigade, već 20. decembra 1993. godine.

Neprijateljska ofanziva na prostorima Teočaka nije prestajala ni narednih dana, naprotiv bila je sve jača. Posebno su bili jaki artiljerijski napadi. Cilj neprijatelja je bio da uđe u Teočak i zato je svkodnevno pokušavao da udarima sa boka komunikacijski odsiječe Teočak od Tuzle. Pokušavao je iz pravca sela Savići i Kikovi i iz prvca Tomaniće kose da razbije naše snage i izađe na put Goduš - Sapna, ali mu to nije uspijevalo. No neprijatelj nije odustajao od svojih namjera. U drugoj polovini decembra 1993. godine dio jakih snaga neprijatelj prebacuje na potez Šetići - Klisa - Kitovnica, odakle kombinovanim artiljerijsko-pješadijskim napadima pokušava da probije linije odbrane boraca Sapne i Teočaka na pravcu Zaseok - Nezuk - Baljkovica.

Jedinica "Živiničke ose" je 20. 12. upućena u zonu odgovornosti 1. čete 2. bataljona 206. brdske brigade Zvornik, koja je borbena dejstva izvodila u selu Zaseok.

Ulaskom u selo, jedinica je trpila jako granatiranje sa neprijateljskih položaja. Prilikom prebacivanja od kuće do kuće ranjena su dva borca, Miralem Fehrić i Safet Redžić. Tom prilikom zvornički i živinički borci odbili su više neprijateljskih napada. U večernjim satima neprijatelj je obustavio dejstva, a naredbom sa IKM-a 1. i 2. vod "Osa" su ostali na linijama odbrane u selu Zaseok, dok je 3. vod tokom noći prebačen u rejon razmještaja u selo Goduš, gdje se nalazio u stanju pripravnosti.

(Šema 35: Borbe na Teočansko-zvorničkom ratištu)

40. *"Živiničke ose" na Zeničkom ratištu*

Zbog borbenih uspjeha, jedinica «Živiničke ose» postala je tražena i od drugih korpusa za izvođenje i najsloženijih borbenih djejstava. Dolazak «Osa» u zone odgovornosti drugih jedinica podizao je borbeni moral boraca tih jedinica i uspjesi su skoro uvijek bili zagarantovani. Tako je komandant 3. korpusa zahtjevom za napad str. pov. broj: 44-585-01-93, od 20. 12. 1993. godine tražio od komandanta 2. korpusa da se jedinica «Živiničke ose» uputi na Zeničko ratište, jer su tamo vođene žestoke borbe između jedinica HVO-a i jedinica Armije BiH. U zahjevu se obrazlaže - citat: "U zoni odgovornosti «Osa» brane se hrvatski ekstremisti, najvjerovatnije jačine jedne ojačane satnije (100 bojovnika) na liniji odbrane lijevo - Brezovača tt. 472 - desno Grabovica brdo tt. 523 na l/o se nalazi polovina ljudstva, ostalo ljudstvo je smješteno po kućama u neposrednoj blizini l/o. U rejonu Jardola: kuća Kolak Joze, odmah ispod barikade za Bukve i u kući Taraba Dragana, ispod Krištinog brda, a u rejonu Grbavica u kući Varupa Fahrudina (na putu lijevo od Grbavice) i u kući Jukić Joze, naselje Ivišići, s lijeve strane rijeke Bile.

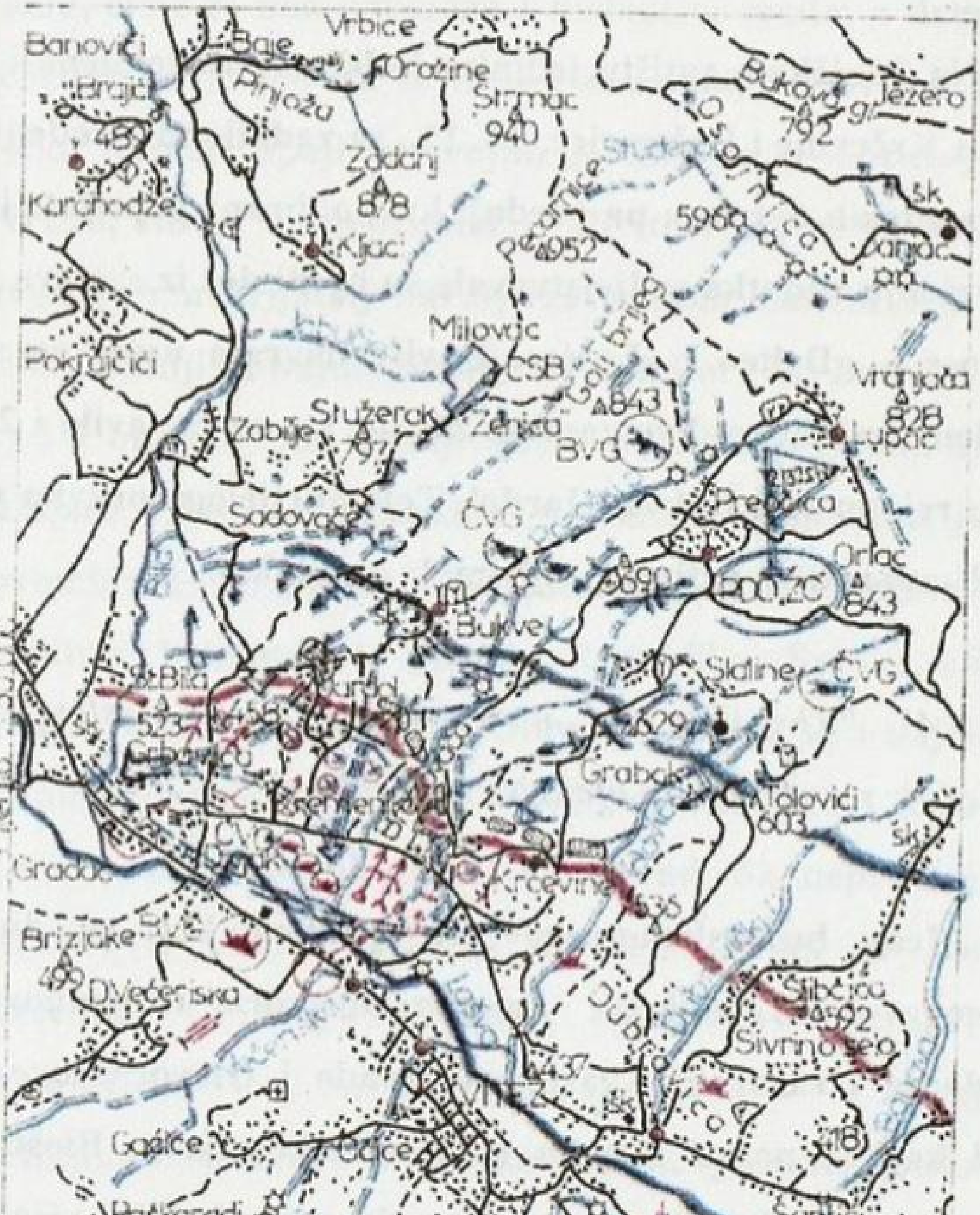
Interevntni vod jačine oko 20 bojovnika su razmješteni u Matinom dolu, s desne strane tt. 472 i na Grabovici u upravi GP «Bosna» i u OŠ Bila."

Dalje se u zahtjevu za napad komandanta 3. korpusa detaljno opisuju rasporedi i položaji borbenih jednica i snaga za podršku HVO-a. U zahtjevu se također kaže: "TG "Ose" sa odredom specijalne namjene CSB Zenica, jednim vodom 2/325 (ljudstvo Grabovice) i snagama u dodiru 1. i 2. čete 2/325 izvodi napadna dejstva na rejonu lijevo s. Jardol isključno tt. 742 deseno: rijeka Bila uključno brdo Grabovica tt. 523 sa zadatkom: u prvoj etapi ovladati l/o HVO-a u rejonu s. Jardol, a zatim obuhvatom slijeva ovladati objektom Grabovica – Krištino brdo i izbiti na komunikaciju Vitez - Nova Bila." Dalje se u zahtjevu iznosi osnovna zamisao komandanta TG «Osa» u kojoj se kaže: "Odlučio sam izvršiti napad snagama u dodiru u rejonu Hrvata, vezati snage HVO-a, prisiliti ih na upotrebu interventnih snaga, a slobodnim snagama uz artiljerijsku podršku izvršiti koncentrični napad grupišući g/s sa pravca Bukve - Husina kuća - Nikolića kuća, obuhvat sa desna na Terezine kuće."

Postupajući po ovom zahtjevu, komandant OG 6, 21. 12., poslije povlačenja «Živiničkih osa» sa Zvorničkog ratišta upućuje borce ove jedinice u zonu odgovornosti 3. korpusa, odnosno u zonu odgovornosti Taktičke grupe «Osa» Zenica. Jedinica je 22. 12. 1993. godine stigla u rejon razmještaja u selo Jardol Grbavica, gdje je istog dana dobila borbeni zadatak - diverzantsko djejstvo na prednji kraj neprijateljske odbrane. Istog dana, 22. 12. oko 02 sata, borci "Osa" su se u zoni odgovornosti 2. bataljona 325. brdske brigade, nakon izvršene popune materijalno-tehničkim sredstvima, u 20,30 sati uputili u pravcu sela Bukve.

Nastupanje jedinice je počelo u 04,00 sati razminirajući neprijateljsko minsko polje na koje je naišla. Raspored jedinice u toku napada je bio sljedeći: dva voda napadala su pravcem Krčevina, sa zadatkom da se jednim vodom obezbijedi lijevo krilo, a ostalim dijelom da se napada u pravcu sela Jardol. Na pravcu Jardol napadala su dva voda, sa zadatkom da oslobode selo, a potom da izvrše razdvajanje snaga lijevo i desno i da omoguće ostalim jedinicama izvršenje napada obuhvatom slijeva, odnosno s desna, a potom da se glavne snage usmjere u pravcu Grbavice. Desno su napadala tri voda CSB Zenica. Sredstva

artiljerijske podrške, kao i jedinice u ulozi snaga u rezervi bili su raspoređeni u širem rejonu sela Bukva. Dejstvo je počelo u 6,15 sati. Oko 6,50 sati izvršeno je zaposjedanje prednjeg kraja neprijateljske odbrane u selu Jardol i izvršeno razdavajanje snaga na lijevom i desnom krilu. Međutim, u zanosu borbe borci «Živiničkih osa» su se duboko uklinili u selo Jarđol. Nakon određenog vremena komandant «Živiničkih osa», Mevludin Mahmutbegović je zbog neizvršenja zadatka drugih jedinica na drugim pravcima, uz saglasnost komandanta OG-a, jedinicu povukao na polazni položaj. Gubitaka među živiničkim borcima nije bilo.

(Šema 36: Borbe za Jardol na Zeničkom ratištu)

Na Zeničkom ratištu jedinica je bila upotrijebljena i u rejonu Krčevine i Dubravice, 24. 12., sa zadatkom izvođenja diverzantskih dejstava na prednji kraj odbrane neprijatelja. U izvršenju zadatka sadjejstvovale su i jedinice iz sastava 1. korpusa – «Delte» i «Laste». U više navrata uspješno su izvedene izviđačko-diverzantske akcije, što se ponovilo i 28. 12., u rejonu sela Bukve i Jardol. Tokom cijelog boravka na Zeničkom ratištu jedinica nije imala gubitaka.

41. *"Živiničke ose" na Olovskom ratištu – slamanje posljednje neprijateljske ofanzive na Kruševu*

Među bosanskohercegovačke gradove koji su dugo vremena trpili najžešće napade agresora i strahovita stradanja i razaranja, zasigurno spada i Olovo. Olovo je grad koji se nalazi između tri planinske rijeke: Bioštice, Stupčanice i Krivaje, i smješten je u podnožju visokih planinskih vrhova, a nalazi se na važnoj putnoj komunikaciji Sarajavo - Tuzla. Neprijatelj je sa okolnih visova, od samog početka rata nastojao okupirati ovaj grad iz dva razloga. Prvo, okupacijom Olova bi prekinuo putnu komunikcaiju za

Tuzlu, čime bi bila ugrožena i tuzlanska regija, a drugi cilj neprijatelja je bio da se nakon zauzimaja Olova, dolinom rijeke Krivaje spoji sa svojim jedinicima u Vozućoj i na Ozrenu, što su za neprijatelja bili strateški važni položaji. Stoga je i neprijatelj navaljivao svakim danom i iz svih, najmodernijih i najubitačnijih oružja i oruđa. Dnevno je na grad i okolinu bilo ispaljivano i po 3.000 granata raznih kalibara. Posebna ofanziva na Olovo započela je još novembra 1993. godine, a pojedinim akcijama rukovodio je direktno komandant Vojske Republike Srpske, Ratko Mladić. U cilju zauzimanja Olova dovođene su i najelitnije jedinice iz cijele Republike Srpske, ali i iz Srbije. Po svaku cijenu nastojao se okupirati ovaj grad. Sa neprijateljskih uporišta iz okoline Olova: sa Išerić brda, sa Ponora, Drecelja, Gornjeg Kruševa, Smrekove strane, iz Krivajevića, Nišića, Duševina, Krajšića, Bjeliša...svakodnevno je agresor žestoko granatirao Olovo, a često su pokušavani i pješadijski proboji, koje su olovski borci, predvođeni legendarnim komandantom, Senahidom Bolićem Bolom – uporno i stalno odbijali. Međutim, zbog stalnih žestokih borbi i iscrpljenosti olovskih boraca neprijatelju je sredinom januara 1994. godine pošlo za

rukom da probije linije odbrane olovskih boraca i da uđe u selo Kruševo. Situacija na Olovskom ratištu u to vrijeme je bila dramatična. Prijetila je opasnost da neprijatelj probije i liniju odbrane na potezu Kruševo - Dolovi i tako izađe na putnu komunikaciju Olovo-Sarajevo, što bi imalo dalekosežne posljedice po ovu regiju, ali i znatno šira slobodna teritorija bi bila ugrožena.

Stoga je pretpostavljena komanda Armije BiH pozvala jedinicu «Živiničke ose», kao elitnu jedinicu, da pomogne u konačnom slamanju neprijateljske ofanzive. Jedinicu u ovoj akciji je predvodio zamjenik komandanta, Hazim Bešlija koji je rođen u olovskom selu Kruševo, upravo tamo gdje je neprijatelj probio liniju odbrane.

Naredbom komandanta 2. korpusa, borci «Osa» su 12. 1. 1994. godine upućeni na uzavrelo Olovsko ratište. U večernjim satima su stigli u rejon sela Dolovi, pokraj Olova. Međutim, i meterološki uslovi su bili nepovoljni, bilo je hladno vrijeme i padao je snijeg. Sutradan, 13. 1. izviđači «Osa» su izvršili izviđanje i utvrdili tačne neprijateljske položaje i sredstva kojima neprijatelj raspolaže.

Napokon, 14. 1. u 3,30 sati, jedinica je upućena na izvršenje borbenih dejstsva u selo Kruševo, sa zadatkom da

zauzme neprijateljske linije odbrane. Na jurišni položaj borci «Osa» su stigli u najvećoj tajnosti u 4,30 sati. Sa jurišnog položaja jedinica je podijeljena u dvije grupe. Prva grupa krenula je u pravcu sela Kruševa, a druga je krenula prema školi. Zbog slabe vidljivosti, borci su se kretali vrlo sporo. Oko 4,45 počela su dejstva prve grupe sa kratkom sređenom vatrom i bez većih teškoća prva grupa je uspjela ovladati dijelom kuća u selu Kruševo. Kretanjem prema drugoj grupi kuća uočena je vatra neprijateljskih vojnika. Uz također lakši otpor, živinički borci su uspjeli ovladati i drugom grupom kuća. Druga grupa boraca, uz sadejstvo sa prvom grupom, kretala se u pravcu osnovne škole u selu Kruševo. U toku uvezivanja grupa, ispred njih su se čule 2 velike detonacije. Prva grupa je oko 5,30 naišla na mješovito minsko polje. Neprijatelj je djestvovao iz pravca škole. Zbog slabe vidljivosti nisu se mogla ukloniti minska polja, te je jedinica morala biti vraćena na polazne položaje u 5,45 sati. Oko 11 sati «Ose» su istog dana ponovo upućene prema selu Kruševo. Ulazeći u rejon borbenih dejstava, od sela Prgoševo prema šumi Bjelici, jedinica je bila pod stalnim artiljerijskim dejstvom. Izlazeći na rub šume Bjelice naišlo se na brisani prostor, pa je na izvršenje zadatka upućen samo jedan vod

prema selu u kojem se vodila žestoka pješadijska borba. Upućivanjem pojačanja od jednog voda neprijatelj je još više navaljivao artiljerijskom i pješadijskom vatrom, što je jedinicu Olovske brigade primoralo na povlačenje iz sela Kruševo. Povlačenje je bilo otežano zbog jakog granatiranja sa Ponora i iz sela Gornje Kruševo. Linije odbrane su bile probijene oko 14 sati, te su se snage odbrane povukle na rub šume Bjelice, a agresor je ovladao selom Gornje Kruševo, gdje je počeo da pali kuće. «Živiničke ose» su formirale novu liniju odbrane na rubu šume Bjelica prema Donjem Kruševu i desnim bokom prema putu koji vodi od Olova do Kruševa. Agresor je haubicom 155 mm i VBR-om iz Krivajevića, neprekidno držao rejon Bjelice pod vatrom, a sa pješadijskim snagama napadao je na desni bok jedinice, prilikom čega su se jedinice odbrane morale povući do sela Đulovića i formirati novu liniju odbrane od Đulovića, preko Vrhova do puta Dolovi - Kruševo. Borbe su padom mraka jenjavale, a jedinica je sa tri voda ostala na položaju, dok su tri voda bila u stalnoj pripavnosti u Krajišnici.

U toku borbe, poginulih u «Osama» nije bilo, a ranjeni su borci: Mehemd Ligić, Enes Mujanović, Almir Omerbegović, Elvis Babić, Zenun Softić i Nedžad Paprikić.

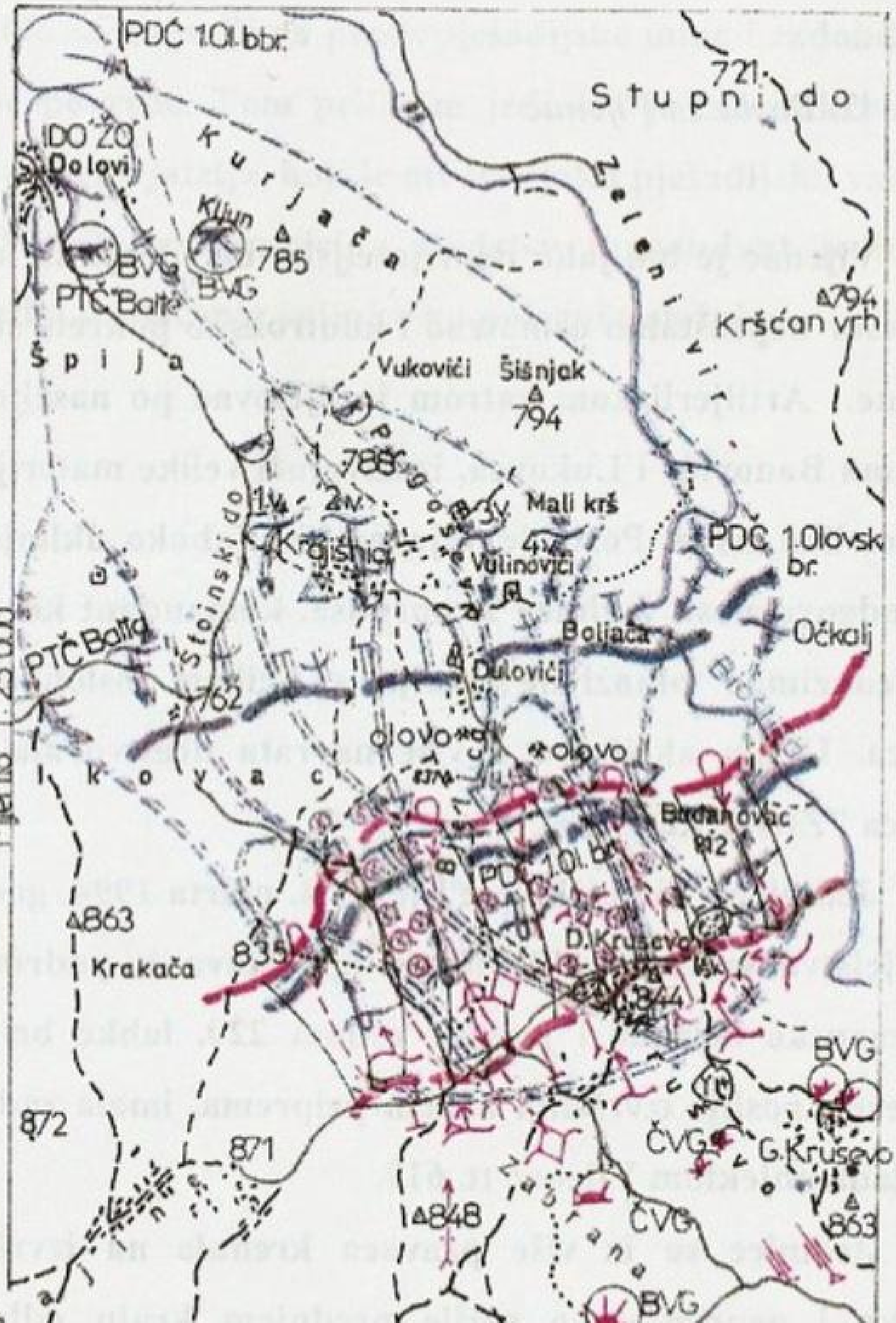
(Šema 37: Borba oko Kruševa)

Borba za Kruševo je, međutim, nastavljena i narednih dana, jer je to bio objekat od strateškog značaja za agresora. Zauzimanjem Kruševa neprijatelj bi stvorio pretpostavke za ostvarivanje ciljeva, a ohrabren uspjehom od 14. 1. 1994. godine, intenzivno je vršio pripreme svojih jedinica da konačno zauzme Dolove, a potom da uđe u grad Olovo. Ne računajući da i na drugoj strani, poslije izgubljenog sela Kruševa, Komanda 2. korpusa preduzima niz radnji u cilju priprema jedinica za vraćanje izgubljenog sela Kruševa. Dan 15. 1. bio je dan priprema jedinica na obje strane. U pitanju je bilo samo vrijeme ko će prije krenuti i ko će prije postići faktor iznenađenja. U tom cilju naredbom komandanta 2. korpusa i komandanta 1. olovske brigade, jedinica «Živiničke ose» je dobila zadatak da 16. 1. izvrši napad na selo Kruševo iz pravca sela Prgoševa. U sadejstvu sa jedinicom «Živiničke ose», učestovala je i jedinica Vojne policije «Balta», zatim jedinice Olovske brigade i Sokolačkog bataljona. Postupajući po naredbi komandanata, jedinica je krenula na izvršenje zadatka u 03 sata, 16. 1. 1994. godine. Jedinica «Ose» je nastupala sa dva voda, sa ciljem da obuhvatom s desna od puta Dolovi - Kruševo ovladaju

neprijateljskim položajima u gornjem dijelu šume Bjelica, a drugi vod da obuhvatom sa lijeva od sela Đulovići, ovlada neprijateljskom linijom odbrane. U toku akcije, ne znajući tačan položaj linije neprijateljske odbrane, dva borca «Osa» su zarobljena oko 7,45 sati. Da bi jedinica oslobodila svoje borce krenula je u žestoki napad. Neprijatelj je pružio jak otpor snagama koje su se nalazile u šumi Bjelica. Jakom sređenom vatrom neprijatelj je istjeran sa prednjeg kraja linije odbrane, ostavivši dva zarobljena borca «Osa», od kojih je jedan bio teško ranjen, a drugi - mrtav. U toku napada poginula su još dva borca, a nekoliko ih je teže i lakše ranjeno. Po zauzimanju neprijateljske linije na novim položajima uspostavljene su linije odbrane naših snaga koju su te večeri zaposjele jedinice Olovske brigade. U toku borbe naneseni su veliki gubici neprijatelju u živoj sili, uništen je jedan tenk, čime je slomljena ofanziva agresora koji više nikada nije pokušao da sa tog pravca zauzme grad Olovo i ostvari svoje ciljeve. U slamanju neprijateljske ofanzive izutan doprinos su dali borci «Živiničkih osa».

U borbama na Olovskom ratištu poginuli su borci «Osa»: Miralem Mušić, Esad Jagodić, Nevres Mujagić, Dževad Fočić i Halid Šehić. Teže ranjeni su: Asim Čaušević,

Hidajet Sulejmanović, Hasan Fehrić, Nijaz Agović, Akif Tahirović, Esed Tursunović, Mirzet Okanović, Fadil Čirak i Osman Okić. U ovim akcijama lakše su ranjeni: Ekrem Hamzić, Abdulah Butković, Amir Bešić, Meho Goletić, Tahir Okanović, Mirsad Pepić, Sead Redžić, Midhat Brčaninović, Mehmed Konjević Ahmo Musić, Hasan Merdanović, Zinet Butković, Azem Butković, i Samir Omerkić.

(Šema 38: Slamanje neprijateljske ofanzive na Kruševu - Olovsko ratište)

42. *Borbe za Vijenac*

Vijenac je bio jako neprijateljsko utvrđenje sa kojeg je agresor neprestalno osmatrao i kontrolisao pokrete snaga odbrane. Artiljerijskom vatrom je djelovao po naseljenim mjestima Banovića i Lukavca, izazivajući velike materijalne štet i civilne žrtve. Pošto je Vijenac bio duboko uklinjen u zonu odgovornosti jedinica 2. korpusa, komandant korpusa je preduzimao ofanzivne akcije sa ciljem oslobađanja Vijenca. U tim akcijama u više navrata učestvovala je i jedinica "Živiničke ose.

Jedinica "Živiničke ose" je 3 i 4. marta 1994. godine, u sadjejstvu sa četom "Janičari" iz sastava 1. podrinjske muslimanske brigade i jednim vodom 220. lahke brigade Đurđevik, poslije izvršenih kraćih priprema, imala zadatak da ovlada objektom Vijenac tt. 619.

Jedinice su iz više pravaca krenule na izvršenje zadatka i neprimjećeno prišle prednjem kraju odbrane neprijatelja. U pokušaju da urade prolaz kroz minska polja borci "Živiničkih osa": Ekrem Begić, Muharem Sinanović, Abdulah Salihović, Safet Halilović, Elvis Babić i Refik

Purdić su nagazili na protivpješadijske mine i zadobili teže i lakše povrede. Tom prilikom jedinica je bila otkrivena od strane neprijatelja, koji je otvorio jaku pješadijsku vatru. Da ne bi bili veći gubici u ljudstvu komandant jedinice je naredio povlačenje jedinice na polazni položaj.

(Šema 39: Borba za Vijenac)

43. *Kladanjsko ratište - Radojić brdo i Morgin gaj*

Tokom agresije na Bosnu i Hercegovinu, putna komunikacija Kladanj - Tuzla je bila pod stalnim dejstvom neprijateljske artiljerije sa objekata: Radojić brdo, Srednje brdo, Bogazi, Bandijerka i Zec, čime je bilo onemogućeno snabdijevanje stanovništva Tuzlanskog okruga sa osnovnim životnim namirnicama. Da bi se obezbjedilo snabdijevanje stanovništva Okruga navedenom komunikacijom bilo je neophodno osloboditi ove strateški izuzetno značajne objekte. U tom cilju komandant 2. korpusa naređuje niz ofanzivnih akcija, uvodeći u borbu i jedinice izvan zone odgovornosti Kladanjske brigade.

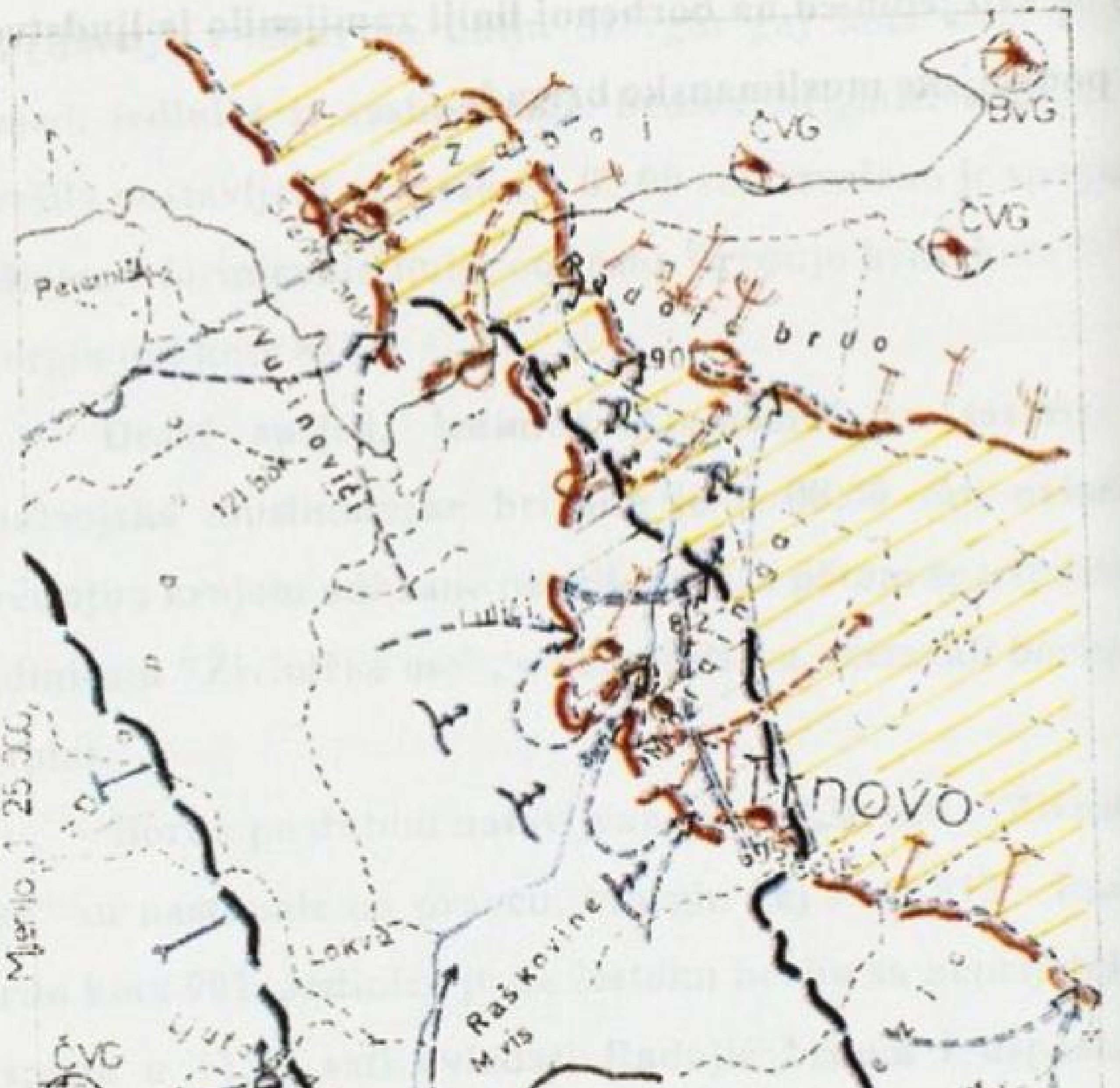
Tako je 30. 3. 1994. godine na Kladanjsko ratište upućena jedinica "Živiničke ose". Jedinica je imala zadatak da u sadjejstvu sa jedinicama 121. brdske brigade i 1. podrinjske muslimanske brigade ovlada objektom Radoić brdo. Uz dobru maskirnu disciplinu, jedinica "Živiničke ose" je uspješno izvršila podilaženje ispred prednjeg kraja odbrane neprijatelja, a potom je frontalnom borbom, bez većeg otpora neprijatelja, uspjela ući u pozadinu

neprijatelja i izbiti na liniju Morgin gaj kota 812. Lijevi susjed, jedinica iz sastava 121. brdske brigade, također je izvršila postavljeni zadatak i u 07,00 sati izvršeno je spajanje jedinica i formiranje linije odbrane Srednje brdo kota 951 - Morgin gaj kota 812.

Desni susjed, jedinica "Janičari" iz sastava 1. podrinjske muslimanske brigade je u 08,00 sati ovladala prednjim krajem odbrane neprijatelja, a potom se uvezala sa jedinicom "Živiničke ose", u gotovosti za nastavak borbe po dubini.

Borba po dubini natavljena je u 08,30 sati. "Živiničke ose" su nastupale na pravcu, Morgin gaj kota 812 - Radoić brdo kota 901. Jedinica je uz žestoku borbu sa neprijateljem uspjela u 11,45 sati ovladati Radojić brdom i uspostaviti liniju odbrane. Međutim, Radoić brdo je za neprijatelja bio izuzetno značajan objekat, te je u tom cilju preduzeo niz akcija za povrat izgubljene teritorije, uvodeći svježe snage. Borbe na vrlo nepreglednom i teškom terenu imale su za posljedicu gubitke u ljudstvu, te su jedinice bile primorane na povlačenje. Po naredbi komandanta OG 6, uspostavljena je nova linija odbrane, s. Čelić - Morgin gaj kota 812, a u

18,00 sati jedinicu na borbenoj liniji zamijenilo je ljudstvo iz 1. podrinjske muslimanske brigade.

(Šema 40: Borbe za Radoić brdo)

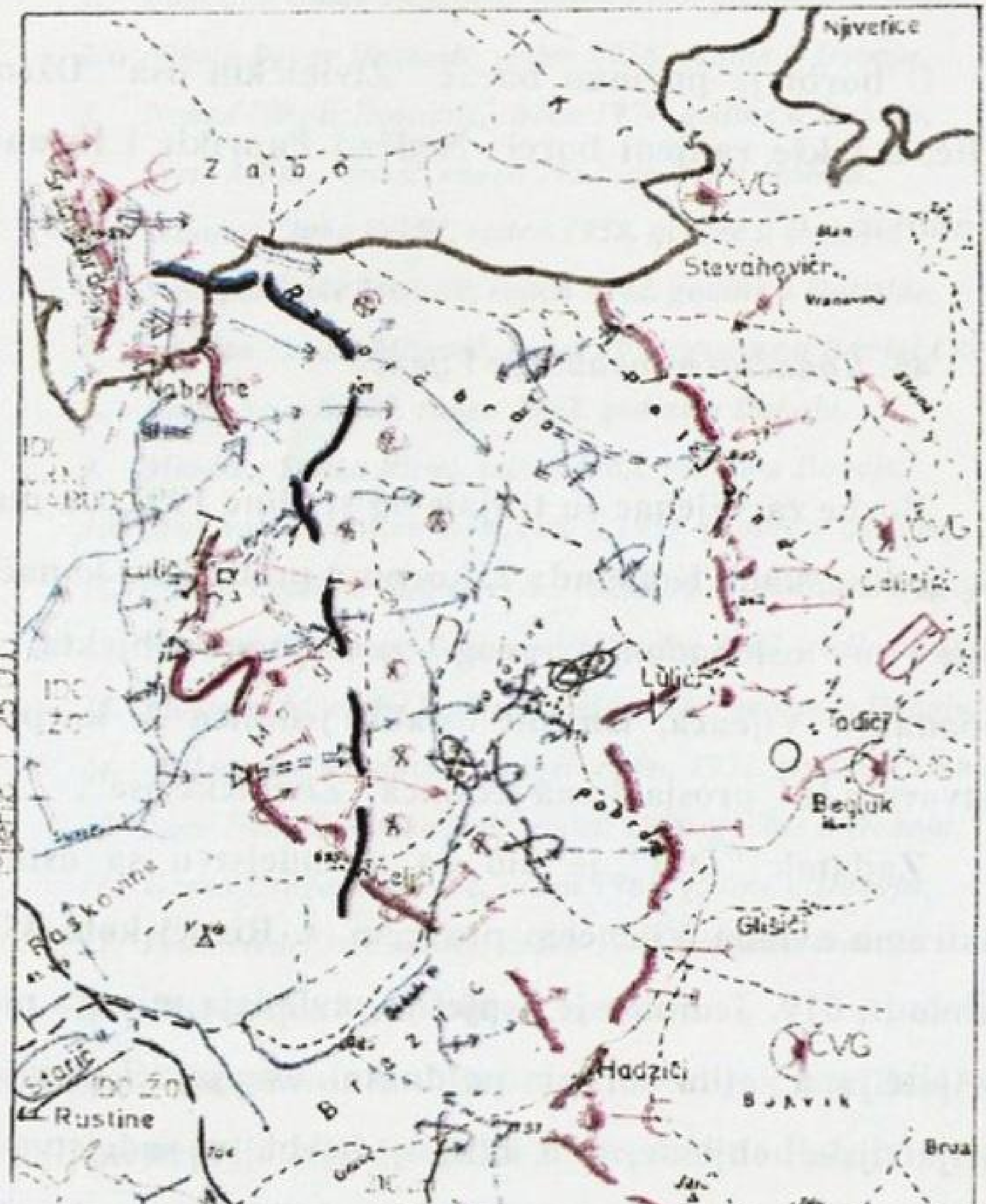
U borbi je poginuo borac "Osa" Asif Hasanović, a povrijeđeni su borci: Senad Nukić i Seid Goletić.

44. *Operacija "Krajina"*

Godina 1994. je bila prekretnica u borbi protiv agresije na Bosnu i Hercegovinu. Iz defanzivnih, prešlo se na ofanzivna borbena djejstva, sa ciljem oslobađanja privremeno zaposjednutih teritorija. U tom kontekstu je državno političko i vojno rukovodstvo preduzimalo konkretne mjere i akcije, formirajući operativne grupe za izvršenje ofanzivnih borbenih zadataka. Tako je formirana i OG "Krajina", sa zadatkom da u svojoj zoni odgovornosti planira i izvede ofanzivno borbeno dejstvo na pravcu Kladanj - Vlasenica - Milići, potom da oslobodi Vlasenicu i izvrši spajanje sa snagama odbrane slobodne teritorije Srebrenice i Žepe.

U sastavu OG "Krajina" aktivno je učestvovala i jedinica "Živiničke ose". Zadatak jedinice je bio da sa pridodatim jedinicama IDČ 2. korpusa i IDČ OG 5 i PTČ "Balte" ovlada Morginim gajom, a zatim borbom po dubini

ovlada Radoić brdom, Okosinama, Poljanama i Pobrđem. Jedinica je uz jake borbe sa neprijateljem uspjela ovladati Morginim gajem, Čelići kota 695, a potom borbom po dubini izbiti na liniju Pobrđe - Poljane kota 883. Međutim, zbog jakog otpora neprijatelja nije uspjela ovladati Pobrđem i Poljanama, te je bila primorana da se povuče na liniju odbrane Radoić brdo - Morgin gaj - Čelići kota 695, gdje je organizovala odbranu.

Šema 41: Borba za Poljane i Pobrđe)

U borbi je poginuo borac "Živiničkih osa" Džemil Hodžić, a lakše ranjeni borci Nedžad Paprikić i Ibrahim Alimanović.

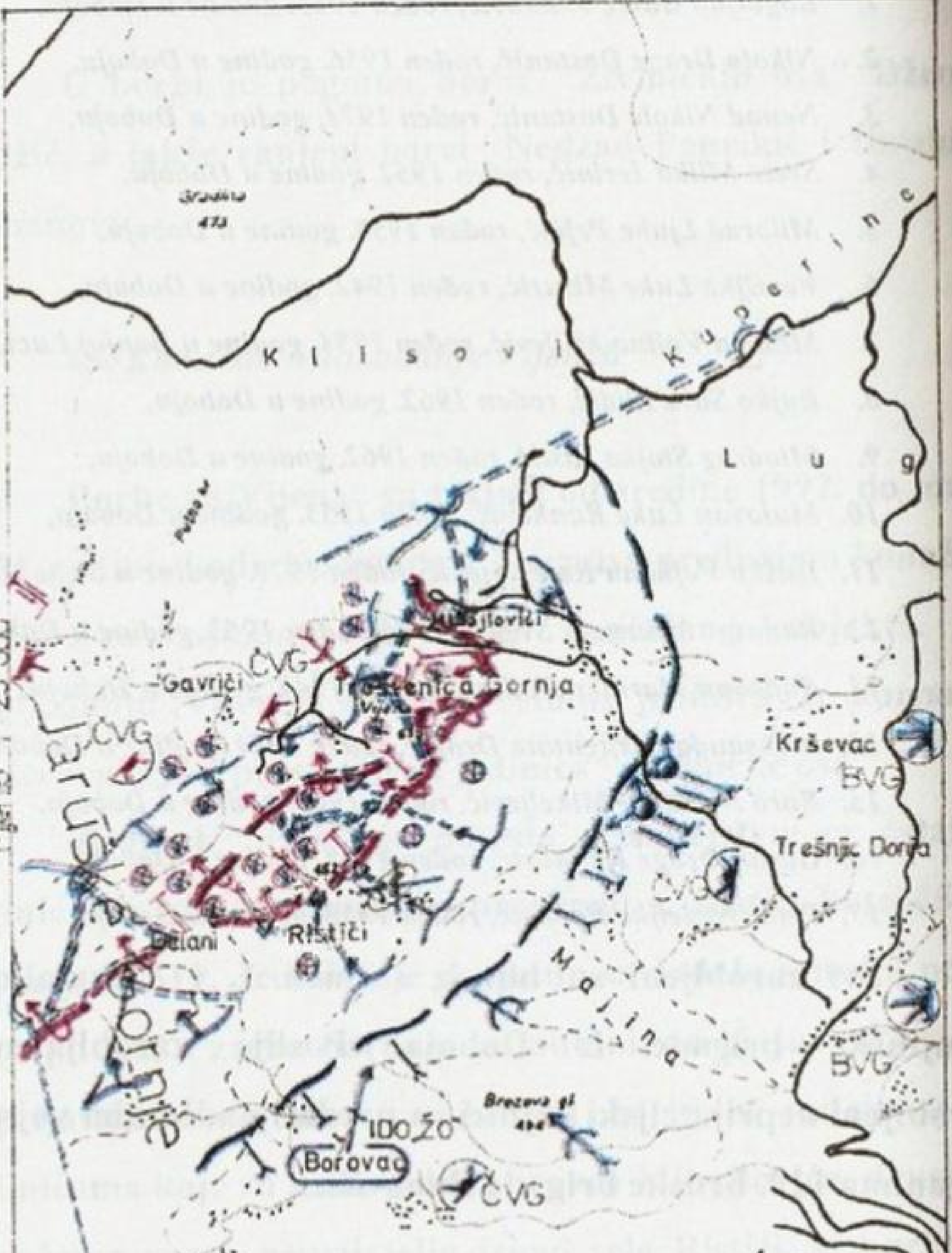
45. *Konačno oslobađanje Vijenca*

Borbe za Vijenac su trajale od sredine 1992. do maja 1994. godine, kada Komanda 2. korpusa preduzima konačnu akciju za oslobađanje ovog značajnog objekta. U oslobađanju Vijenca, između ostalih jedinica 2. korpusa, učestvovala je i proslavljena jedinica "Živiničke ose".

Zadatak "Osa" je bio da u sadejstvu sa ostalim jedinicama ovlada Vijencem pravcem, s. Ristići kota 452 - Vijenac tt. 619. Jedinica je uspješno savladala minska polja neprijatelja, a zatim borbom po dubini, osvajajući utvrđene neprijateljske objekte, i u bliskoj borbi, u sadejstvu sa jedinicama koje su nastupale iz pravca Mihajlovića, dovela u okruženje snage neprijatelja iznad sela Ristići. U borbi za oslobađanje Vijenca jedinica "Živiničke ose" je nanijela velike gubitke neprijatelju u ljudstvu, a tom prilikom je zarobila sljedeće vojnike:

1. *Bogoljub Gavre Janković, rođen 1953. godine u Doboju,*
2. *Nikola Drage Dostanić, rođen 1956. godine u Doboju,*
3. *Nenad Nikole Dostanić, rođen 1974. godine u Doboju,*
4. *Sreto Milka Jerinić, rođen 1952. godine u Doboju,*
5. *Milorad Ljube Pejčić, rođen 1958. godine u Doboju,*
6. *Veseljko Luke Misurić, rođen 1942. godine u Doboju,*
7. *Mladen Vojina Miljević, rođen 1954. godine u Banjoj Luci,*
8. *Rajko Save Radić, rođen 1962. godine u Doboju,*
9. *Miodrag Stojka Ristić, rođen 1962. godine u Doboju,*
10. *Mulovan Luke Ranković, rođen 1953. godine u Doboju,*
11. *Duško Vojkana Ralegenović, rođen 1972. godine u Doboju,*
12. *Radosav Milovana Svetozarević, rođen 1963. godine u Doboju,*
13. *Radovan Marinka Todorić, rođen 1944. godine u Doboju,*
14. *Aleksandar Dragutina Dragić, rođen 1971. godine u Doboju,*
15. *Boro Nedeljka Mikeljević, rođen 1960. godine u Doboju,*
16. *Goran Drage Ranković, rođen 1968. godine u Doboju,*
17. *Petar Nedeljka Popović, rođen 1953. godine u Doboju.*

Svi zarobljeni su bili iz sastava 1. i 3. bataljona Krnjinske brigade iz Doboja. Poslije zarobljavanja zarobljeni neprijateljski vojnici su predati nadležnim vojnim organima 119. brdske brigade Banovići.

(Šema 42: Oslobađanje Vijenca)

U borbi za oslobađanje Vijenca poginuli su sljedeći borci"Osa": Mujo Kulović, Mešan Abadžić i Hazim Dahalić, a ranjeni su Hajrudin Fajić, Ibrahim Rahimić, Osman Okić, Senad Nukić, Hazim Mujić i Muhamed Gazić.

Prilikom oslobađanja Vijenca jedinica je zaplijenila veće količine naoružanja i municije.

VII ŠEHIDI I POGINULI BORCI U JEDINICI "ŽIVINIČKE OSE"

U vremenu od 1992. do 1996. godine u jedinici "Živiničke ose" je poginulo 40 boraca, a 8 boraca je poginulo pod drugim okolnostima ili prirodnom smrću.

1. ABADŽIĆ (Imšir) MEŠAN, rođen 16. 05. 1965. godine u Bašigovcima, pripadnik OS od 17. 06. 1992. godine, poginuo 11. 05. 1994. godine u borbenim dejstvima u rejonu Vijenca – Lukavac.
2. BUTKOVIĆ (Husejn) ZUHDIJA, rođen 17. 02. 1966. godine u Bašigovcima, pripadnik OS od 14. 05. 1992. godine, poginuo 09. 08. 1992. godine u borbenim desjstvima u rejonu Brdo- - Djevojka.
3. BEŠLIJA (Hasan) HAZIM, rođen 16. 03. 1972. godine u Olovu, pripadnik OS od 05. 06. 1992. godine, poginuo 06. 03. 1994. godine u saobraćajnom udesu na putu Strašanj – Živinice.
4. BRČANINOVIĆ (Đula) JASMINA, rođena 15. 04. 1973. godine u Tuzli, pripadnica OS od 22. 07. 1992.

godine, poginula 10. 11. 1993. godine u borbenim dejstvima u rejonu Zubeta – Vareš.

5. ČEHAJIĆ (Meho) HUSO, rođen 20. 06. 1971. godine u Vlasenici, pripadnik OS od 06. 06. 1992. godine, poginuo 13. 11. 1993. godine u borbenim đejstvima u rejonu Zvijezda – Vareš.
6. DAHALIĆ (Haso) HAZIM, rođen 02. 02. 1974. godine u Snagovu, opština Zvornik, pripadnik OS od 10. 06. 1992. godine, poginuo 11. 05. 1994. godine u borbenim dejstvima u rejonu Vijenac – Lukavac.
7. DURAKOVIĆ (Agan) SULEJMAN, rođen 15. 11. 1964. godine u Banovićima, pripadnik OS od 27. 06. 1992. godine, poginuo 03. 06. 1993. godine, u borbenim dejstvima u rejonu Bradinj – Banovići.
8. FOČIĆ (Hasan) DŽEVAD, rođen 16. 11. 1964. godineu Živinicama, pripadnik OS od 28. 11. 1993. godine, poginuo 16. 01. 1994. godine u borbenim dejstvima u rejonu Kruševo – Olovo.
9. FEJZIĆ (Omer) HALIL, rođen 12. 10. 1971. godine u Repuhu, opština Živinice, pripadnik OS od 15. 04. 1992. godine, poginuo 16. 11. 1994. godine u borbenim dejstvima u rejonu Prisjeka, Banovići.

10. FEJZIĆ(Alija) SAMIR, rođen 11. 01. 1969. godine u Doboju, pripadnik OS od 15. 04. 1992. godine, poginuo 30. 12. 1993. godine u saobraćajnoj nesreći u Višći – Živinice.

11. GOLETIĆ (Ahmet) ŠAHIM, rođen 06. 05. 1966. godine u Đurđeviku, pripadnik Os od 11. 06. 1992. godine, poginuo 11. 06. 1993. godine u borbenim dejstvima na Banovićkom ratištu.

12. HALILOVIĆ (Sulejman) NEVZAD, rođen 07. 07. 1963. godine u Ljubiji, opština Prijedor, pripadnik OS od 21. 04. 1992. godine, poginuo 02. 08. 1994. godine nesretnim slučajem u Višći.

13. HASANOVIĆ (Salih) ASIF, rođen 02. 01. 1964. godine u Đurđeviku, pripadnik OS od 10. 12. 1993. godine, poginuo 31. 03. 1994. godine u borbenim dejstvima na Kladanjskom ratištu, u rejonu Starića.

14. HODŽIĆ (Adem) DŽEMIL, rođen 14. 07. 1974. godine u Vlasenici, pripadnik OS od 15. 04. 1992. godine, poginuo 30. 04. 1994. godine u borbenim dejstvima u rejonu Trnova – Šekovići.

15. HALILOVIĆ (Šahim) SAID, rođen 24. 06. 1964. godine u Đurđeviku, pripadnik OS od 12. 12. 1992.

godine, poginuo 26. 12. 1992. godine u borbenim dejstvima na Brčanskom ratištu u rejonu donjeg Rahića.

16. HODŽIĆ (Hasan) MEVLUDIN, rođen 02. 07. 1968. godine u Tuzli, pripadnik OS od 12. 05. 1992. godine, poginuo 03. 02. 1993. godine nesretnim slučajem u Živinicama.
17. HASIĆ (Džemo) AMIR, rođen 04. 12. 1969. godine u Šerićima, pripadnik OS od 20. 05. 1992. godine, poginuo 25. 05. 1992. godine u borbenim dejstvima u Brnjici, opština Živinice.
18. HRVIĆ (Muharem) DŽEVAD, rođen 03. 01. 1969. godine u Bašigovcima, pripadnik OS od 04. 04. 1992. godine, poginuo 25. 05. 1992. godine u borbenim dejstvima u Brnjici, opština Živinice.
19. IŠERIĆ (Sead) SADIK, rođen 12. 09. 1973. godine u Austriji, pripadnik OS, od 10. 02. 1993. godine, poginuo 14. 02. 1994. godine nesretnim slučajem u Višći, opština Živinice.
20. IKANOVIĆ (Nurija) NURDIN, rođen 08. 10. 1963. godine u Živinicama. Pripadnik OS od 15. 04. 1992. godine, poginuo 13. 05. 1993. godine u borbenim

dejstvima u rejonu Omarbegovača na Brčanskom ratištu.

21. JAGODIĆ (Rasim) ESAD, rođen 23. 05. 1961. godine u Đurđeviku, pripadnik OS od 19. 05. 1992. godine, poginuo u borbenim dejstvima 16. 01. 1994. godine u rejonu Kruševo, Olovo.
22. JAGODIĆ (Husein) ŠAHIM, rođen 22. 05. 1953. godine u Đurđeviku, pripadnik OS od 27. 05. 1992. godine, poginuo 12. 11. 1992. godine u borbenim dejstvima na Brčanskom ratištu, u rejonu Drenova.
23. KUDUZOVIĆ (Ibrahim) KASIM, rođen 07. 11. 1950. godine u Šerićima, općina Živinice, pripadnik OS od 06. 04. 1993. godine, poginuo 18. 04. 1993. godine u borbenim dejstvima na Kladanjskom ratištu, u rejonu Pelemiša.
24. KULOVIĆ (Redžo) MUJKO, rođen 23. 10. 1961. godine u Đurđeviku, pripadnik OS od 15. 05. 1992. godine, poginuo 01. 05. 1994. godine u borbenim dejstvima na Lukavačkom ratištu, u rejonu Vijenac.
25. LUGONJIĆ (Ilija) MARKO, rođen 1968. godine u Živinicama, pripadnik OS od 18. 01. 1994. godine,

poginuo 06. 02. 1994. godine, nesretnim slučajem u Višći, općina Živinice.

26. LONIĆ (Šaban) VAHID, rođen 16. 08. 1954. godine u Gornjim Živinicama, pripadnik OS od 27. 04. 1992. godine, poginuo 29. 03. 1993. godine u borbenim dejstvima na Teočanskom ratištu.
27. MUSIĆ (Šahbaz) SALIM, rođen 12. 03. 1951. godine u Musićima, općina Živinice, pripadnik OS od 12. 08. 1992. godine, poginuo 27. 11. 1994. godine u saobraćajnom udesu u Đurđeviku.
28. MERDANOVIĆ (Osman) HASAN, rođen 15. 04. 1963. godine u Gornjoj Lukavici, općina Živinice, pripadnik OS od 15. 03. 1992. godine, poginuo 02. 06. 1994. godine u borbenim dejstvimana Banovićkom ratištu, u rejonu Bradinj.
29. MUJAGIĆ (Ćazim) NEVRES, rođen 05. 07. 1967. godine u Kovačima, općina Živinice, pripadnik Os od 01. 05. 1992. godine, poginuo 16. 01. 1994. godine u borbenim dejstvima na Olovskom ratištu, u rejonu Kruševo.
30. MAMANOVIĆ (Muhamed) ŠEFIK, rođen 11. 09. 1957. godine u Živinicama, pripadnik OS od 23. 07.

1992. godine, poginuo 14. 09. 1992. godine u borbenim dejstvima na Gradačačkom ratištu, u rejonu Liporašće.

31. MUŠIĆ (Muharem) MIRALEM, rođen, 22. 06. 1962. godine u Baricama, općina Živinice, pripadnik OS od 30. 04. 1992. godine, poginuo 16. 01. 1994. godine u borbenim dejstvima na Olovskom ratištu, u rejonu Kreševo.
32. MUSIĆ (Fehim) AVDO, rođen 29. 02. 1968. godine u Đurđeviku, pripadnik OS od 14. 04. 1992. godine, poginuo 26. 12. 1992. godine u borbenim dejstvima na Brčanskom ratištu u rejonu donji Rahić.
33. MUJANOVIĆ (Omer) AVDO, rođen 27. 10. 1972. godine u Gornjoj Višći, općina Živinice, pripadnik OS od 01. 08. 1992. godine, poginuo 28. 07. 1992. godine u borbenim dejstvima na Brčanskom ratištu.
34. NEZIĆ (Munib) ŠEMSUDIN, rođen 21. 04. 1969. godine u Živinicama, pripadnik OS od 11. 04. 1992. godine, poginuo 29. 11. 1992. godine u borbenim dejstvimana Vijencu, općina Lukavac.
35. PUZIĆ (Osman) IBRAHIM, rođen 10. 01. 1966. godine u Baricama, općina Živinice, pripadnik OS od

40. SULJIĆ (Zaim) ELVIR, rođen 12. 12. 1972. godine u Zvorniku, pripadnik OS od od 20. 09. 1992. godine, poginuo 14. 05. 1993. godine u borbenim dejstvima na Brčanskom ratištu, u rejonu Begovača.
41. ŠEHIĆ (Mujo) HALID, rođen 18. 02. 1976. godine u Djedinu, općina Živinice, pripadnik OS od 24. 09. 1992. godine, poginuo 19. 01. 1994. godine u borbenim dejstvima na Olovskom ratištu, u rejonu Kruševo.
42. ZENUNOVIĆ (Husein) SEAD, rođen 24. 05. 1957. godine u Šerićima, općina Živinice, pripadnik OS od 05. 09. 1992. godine, umro 12. 02. 1994. godine prirodnom smrću u Maoči – Brčko.
43. ZUKIĆ (Edhem) SMAJO, rođen 03. 01. 1962. godine u Donjoj Višći, općina Živinice, pripadnik OS23. 07. 1993. godine, poginuo 10. 11. 1993. godine u borbenim dejstvima na Vareškom ratištu, u rejonu Zubeta.
44. MAHMUTBEGOVIĆ (Salko) IZET, rođen 12. 04. 1955. godine u Đurđeviku, pripadnik OS od 14. 11. 1994. godine, poginuo 27. 03. 1995. godine u borbenim dejstvima na Zvorničkom ratištu, u rejonu Visoka glavica.

45. HAMZIĆ (Ismet) HAJRAGA, rođen 11. 09. 1961. godine u Tarevu, općina Kladanj, pripadnik OS od 14. 04. 1992. godine, poginuo 27. 03. 1995. godine u borbenim dejstvima na Zvorničkom ratištu, u rejonu Velika glavica.
46. LUGAVIĆ (Muhamed) SENAD, rođen 27. 04. 1970. godine u Suhoj, općini Živinice, pripadnik OS od 23. 07. 1992. godine, poginuo 27. 06. 1995. godine u borbenim dejstvima na Trnovskom ratištu, u rejonu Kopilica.
47. BABIĆ (Alija) ELVIS, rođen 23. 01. 1974. godine u Raševu, opština Vlasenica, pripadnik OS od 15. 04. 1992. godine, poginuo 14. 06. 1995. godine u borbenim dejstvima na Lipi (k.401) općina Kalesija.
48. DELIĆ (Hamdo) NERMIN, rođen 15. 04. 1975. godine u Tuzli, pripadnik OS od 15. 04. 1992. godine, poginuo 13. 02. 1996. godine nesretnim slučajem u Bihaću.

Broj ranjenih boraca u periodu od 1992. godine do 1996. godine u jedinici "Živiničke ose" je:

- teže ranjenih	**51,**
- lakše ranjenih	**100.**

Od posljedica ranjavanja veliki broj boraca «Živiničkih osa» je ostao invalidima:

- RVI do 50 %	**28,**
- RVI od 50 do 80 %	**25,**
- RVI od 80 do 100 %	**8,**
- Amputirci	**14.**

VIII VOJNIČKA ODLIKOVANJA I PRIZNANJA

U okviru jedinice «Živiničke ose», za zalaganje i veliki doprinos u borbi protiv neprijatelja, 8 pripadnika je odlikovano najvećim ratnim priznanjem «Zlatni ljiljan»:

1. MUŠIĆ (Muhamerem) MIRALEM, rođen 22. 06. 1962. godine u Baricama, općina Živinice, pripadnik OS od 30. 04. 1992. godine. U momentu pogibije obavljao je je formacijsku dužnost komandira čete u PDO «Živiničke ose» . Poginuo je 16. 01. 1994. godine na Olovskom ratištu , u rejonu Kruševa, izvršavajući borbeni zadatak jedinice. Odlukom Predsjedništva RBiH pov. Br: 8/2-6667-2 Miralemu Mušiću je posthumno dodijeljeno ratno priznanje «Zlatni ljiljan», a Odlukom broj: 02-011-497/97 od 24. 06. 1996. godine posthumno je proizveden u čin kapetana.
2. IKANOVIĆ (Nurija) NURDIN, rođen 08. 10. 1963. godine u Gornjim Dubravama, općina Živinice. U Oružane snage BiH, stupio je 15. 04. 1992. godine. U

momentu pogibije obavljao je dužnost komandira 2. čete u PDO «Živiničke ose». Poginuo je 13. 05. 1993. godine na Brčanskom ratištu, u rejonu Omerbegovača, izvršavajući borbeni zadatak jedinice. Odlukom Predsjedništva BiH, broj 02-011-497/97 od 24. 06. 1996. godine posthumno je proizveden u čin kapetana.

3. KULOVIĆ (Redžo) MUJKO, rođen 23. 10. 1961. godine u Đurđeviku, općina Živinice. U Oružane snage BiH stupio je 15. 05. 1992. godine. U momentu pogibije obavljao je dužnost komandira čete u PDO «Živiničke ose». Poginuo je izvršavajući borbeni zadatak 11. 05. 1994. godine na ratištu Vijenac.Odlukom Predsjedništva RBiH broj: 03/64-32 od 19. 05. 1994. godine Mujki Kuloviću je posthumno dodijeljeno ratno priznanje «Zaltni ljiljan», a Odlukom Predsjedništva BiH broj: 03/1832-296 od 06. 03. 1996. godine posthumno je proizveden u čin kapetana.
4. HRVIĆ (Muharem) DŽEVAD, rođen je 13. 01. 1969. godine u Bašigovcima, općina Živinice, u Oružane snage BiH stupio je 04. 04. 1992. godine. U momentu

pogibije bio je borac strijelac u Interventnom vodu Đurđevik (PDO «Živiničke ose»). Poginuo je na ratištu u Brnjici, 25. 05. 1992. godine, prilikom izvršenja borbenog zadatka. Odlukom Predsjedništva RBiH broj: 13/204-40 od 29. 09. 1993. godine posthumno mu je dodijeljeno priznanje «Zlatni ljiljan».

5. BEGIĆ (Emin) EKREM, rođen je 20. 07. 1967. godine u Priluku, općina Živinice. U Oružane snage BiH stupio je 02. 05. 1992. godine. U toku rata je bio strijelac, komandir odjeljenja, zatim komandir voda i komandir čete u «Živiničkim osama». Ranjen je u borbama na Vijencu. Odlukom Predsjedništva RBiH, broj: 13/204-14-45 od 29. 09. 1993. godine dodijeljeno mu je ratno priznanje «Zlatni ljiljan»,a Odlukom Predsjedništva BiH broj: 02-011-497/96, od 24. 06. 1996. godine, proizveden je u čin nadkapetana.
6. OMERBEGOVIĆ (Mustafa) ALMIR, rođen 24. 05. 1972. godine u Borogovu, općina Kalesija. U Oružane snage BiH stupio je 08. 04. 1992. U toku rata je obavljao dužnosti strijelca, potom komandira odjeljenja, bio je komandir voda i komandir čete u

«Živiničkim osama». Dva puta je ranjavan, na Banovićkom i na Olovskom ratištu. Odlukom Predsjendištva RBiH broj: 13/204-14-45, od 29. 09. 1993. godine Almiru Omerbegoviću je dodijeljeno ratno priznaje «Zlatni ljiljan». Odlukom Predsjedništva BiH broj: 02-011-497/96 od 24. 06. 1996. godine, proizveden je u čin kapetana.

7. TUČIĆ (Safer) DŽEVAD, rođen je 03. 01. 1960. godine u Tuzli. Oružanim snagama BiH pristupio je 15. 04. 1992. godine, a tokom rata je obavljao sljedeće dužnosti: komandir odjeljenja, komandir voda, komandir čete i referent za socijalno-statusna pitanja boraca u PDO «Živiničke ose». U borbama je ranjen na Vozućkom ratištu. Odlukom Predsjedništva RBIH, broj: 13/204-14-45, od 29. 09. 1993. godine dodijeljeno mu je ratno priznanje «Zlatni ljiljan», a Odlukom Predsjendištva BiH broj: 02-011-347/96, od 04. 04. 1996. godine proizveden je u čin kapetana.

8. TAHIROVIĆ (Smajl) ZAHID, rođen je 02. 11. 1962. godine u Đurđeviku. Oružanim snagama je pristupio 27. 05. 1992. godine. Tokom rata je bio komandir odjeljenja, komandir voda i komandir čete u

«Živiničkim osama». Prilikom izvršavanja borbenog zadatka ranjen je na Vozućkom ratištu. Odlukom Predsjedništva RBiH broj: 13/204-14-45, od 29. 09. 1993. godine dodijeljeno mu je priznanje «Zlatni ljiljan»,a Odlukom Predsjedništva BiH broj: 02-011-347/96, od 04. 04. 1996. godine proizvden je u čin poručnika.

Osim dobijenih najviših ratnih priznanja «Zlatni ljiljan», pripadnici jedinice «Živiničke ose» dobitnici su i drugih ratnih priznanja, nagrada i pohvala svih nivoa:

1. priznanje «pištolj sa posvetom» dobilo je 5 pripadnika jedinice,
2. novčanu nagradu je dobilo 13 pripadnika jedinice,
3. pohvalu komandanta 2. korpusa je dobilo 9 pripadnika jedinice,
4. pohvalu komandanta OG 6 «Istok» je dobilo 25 pripadnika jedinice,
5. nagradnim odsustvom je nagrađeno 8 pripadnika jedinice, a
6. trofejno oružje je dobilo 5 pripadnika jedinice.

Stimulativne mjere, nagrade i pohvale u okviru jedinice «Živiničke ose», od strane komandanta dobilo je:

1. **pismenu pohvalu komandanta dobilo je 49 pripadnika jedinice,**
2. **paket prehrambenih artikala dobilo je 319 pripadnika jedinice.**

Bilješka o autoru

Mevludin Mahmutbegović je rođen 1965. godine u Đurđeviku, općina Živinice. Student je Fakulteta političkih nauka u Sarajevu, odsjek odbrana i sigurnost. Prije agresije na Bosnu i Hercegovinu, kao mlađi oficir, vodnik I klase, službovao je u bivšoj JNA u garnizonima Sarajevo, Ljubljana i Tuzla. Uvidjevši ciljeve i namjere bivše JNA pravovremeno je napustio njene redove i stavio se na raspolaganje Oružanim snagama Bosne i Hercegovine. U Armiji Bosne i Hercegovine obavljao je dužnosti od vojnika, zatim komandira odjeljenja, komandira voda, komandira čete, komandanta odreda do komandanta brigade.

Demobilisao se iz Armije Bosne i Hercegovine 31. 05. 1996. godine u činu majora. Za izuzetne zasluge u ratu dobitnik je više vojnih i civilnih priznanja, od kojih su najvažnija - Srebreni štit i Plaketa općine Živinice.

Oženjen je i otac je kćerki Merime i Samire. Poslije demobilizacije obavljao je dužnost direktora Direkcije za prostorno uređenje, obnovu i poduzetništvo Živinice, a trenutno je šef Službe za boračko invalidsku zaštitu u Živinicama.

Prof. dr. Salih Kulenović

Univerzitet u Tuzli

Recenzija knjige "Živiničke ose", autora Mevludina Mahmutbegovića.

U vrijeme raspada ex-Jugoslavije, Bosna i Hercegovina je, kao suverena federalna članica SFRJ, činom referenduma građana ostvarila samostalnost, isto onako kako su to prethodno učinile Slovenija i Hrvatska. Rezultati referenduma građana održanog 29. februara i 01. marta 1992. godine, bili su povod za agresiju Srbije i Crne Gore na suverenu i nezavisnu državu Bosnu i Hercegovinu. Međutim, agresija na Bosnu i Hercegovinu je daleko ranije pripremana i organizovana u najvišim vojnim i političkim krugovima bivše SFRJ, koji su bili zagovornici ideje "velikodržavnih projekata". U srpskom velikodržavnom projektu, Bosna i Hercegovina je bila planirana kao dio "velike Srbije".

Mnogi domoljubi Bosne i Hercegovine, među kojima i narod Živinica, pravovremeno su razotkrili namjere agresora, i

uključili se u organizovani otpor prijetećem fašizmu. Borba protiv tehnički nadmoćnijeg agresora u troipogodišnjem ratu, na teritoriji Živinica bila je uspješna, jer je teritorija Živinica tokom agresije bila slobodna. Sloboda je, ipak, za posljedice imala i određene žrtve i stradanja.

Uspostavom mira na ovim prostorima, ukazala se potreba za historijskom valorizacijom svih relevantnih događaja iz predratnog i ratnog vremena. Sa tog stanovišta, autor knjige "**Živiničke ose**", Mevludin Mahmutbegović je dao vrlo egzaktan opis jednog vremena koje je iznjedrilo mnoge heroje, a čije ljudsko požrtvovanje i nesebičan patriotizam može jedino putem dokumenata i pisane riječi biti otrgnut od zaborava.

Knjiga se, pored predgovora, sastoji od osam poglavljá. U prvom poglavlju, Živinice kroz historiju, autor, oslanjajući se na historijske izvore koji su jedini relevantni pokazatelj prošlosti, jasno i nedvosmisleno ukazuje da su Živinice, kao i naša domovina Bosna i Hercegovina, uvijek bile stjecište različitih kultura i naroda. Kontinuitet življenja na prostorima Živinica uvjek je bio izražen, uprkos činjenici da je ovo područje često bilo poprište otvorenih ili pak latentnih sukoba i dijametralno suprotnih interesa.

Kraj osamdesetih i početak devedesetih godina prošlog stoljeća je polahko, ali sigurno vodio u jedno novo vrijeme, vrijeme višepartijskog sistema i promjena u cjelokupnom društvu. Taj period autor opisuje u tri poglavlja: Političke i vojne prilike pred agresiju, Vojne i političke pripreme za odbranu od agresije i Međunarodno priznanje Bosne i Hercegovine i novo ustrojstvo organizovanog otpora. U ovim poglavljima je autor, koristeći relevantne izvore, ukazao na značaj pravovremenog organizovanja otpora, u prvom redu kroz Patriotsku ligu BiH, a kasnije i kroz Armiju Bosne i Hercegovine.

U poglavljima, Formiranje ratne jedinice "Živiničke ose" i Borbeni put "Živiničkih osa", autor knjige, odnosno rukopisa, ratni komandant ove proslavljene jedinice, Mevludin Mahmutbegović, na vrlo objektivan način, hronološki iznosi sve događaje na području općine Živinice i šire, te u tom kontekstu sagledava ulogu, značaj i doprinos jedinice "Živiničke ose" u odbrani od agresije. Ovaj dio teksta autor je upotpunio priloženim skicama lokaliteta borbenih djejstava, borbenim izvještajima, autentičnim ratnim dnevnicima, naredbama i zapovijestima.

Posebno mjesto u rukopisu, posvećeno je šehidima i poginulim borcima koji su dali svoje živote za slobodnu

nezavisnu nam domovinu. Istaknuti su i oni borci koji su za izuzetnu hrabrost u odbrani od agresije dobili visoka vojnička odlikovanja i priznanja.

Uz uvažavanje nekoliko datih sugestija koje je autor prihvatio, mišljenja sam da ovaj rukopis treba štampati, jer je on zaista dobar prilog našoj najnovijoj historiji.

Prof. dr. Salih Kulenović

____

Mr. sci. Sead Omerbegović
Univerzitet u Tuzli

Recenzija knjige "Živiničke ose", autora Mevludina Mahmutbegovića.

Knjiga **"Živiničke ose"**, autora Mevludina Mahmutbegovića je prva knjiga u Živinicama, na temu agresije Srbije i Crne Gore na suverenu i nezavisnu državu Bosnu i Hercegovinu. Autor knjige na argumentiran način govori, za što postoje autentični dokumenti, da je upravo agresija na Bosnu i Hercegovinu izvršena napadom, prvo na podrinjske gradove Bijeljinu i Zvornik, koji se nalaze na granici sa Srbijom. To je nepobitan dokaz da u Bosni i Hercegovini nije vođen "građanski rat", kako ga je željela predstaviti neprijateljska propaganda, nego klasična agresija.

Živinice su u odsudnom trenutku otpora agresiji, to posebno treba naglasiti, odigrale veoma značajnu ulogu, jer su njeni borci, vodili borbe za odbranu Zvornika, Kalesije, a kasnije i širom Bosne i Hercegovine.

U borbi za odbranu od agresije naročit doprinos su dali borci jedinice "Živiničke ose", koji su se uspjesima u borbi, itekako proslavili. Zato u knjizi, autor Mahmutbegović, koji je i sam proslavljeni ratni komandant, na autentičan način govori o uspjesima ove jedinice. Sve borbene akcije, autor potkrijepljuje skicama, faksimilima, borbenim izvještajima, ratnim dnevnicima i drugim originalnim dokumentima, što knjizi daje naročitu vrijednost.

Knjiga "Živiničke ose" je zaista sveobuhvatna i vjerodostojno prikazuje borbeni put jedinice, sve njene uspjehe i žrtve koje je dala u toku odbrane od agresije. Također, velika pažnja u knjizi je posvećena i veoma dobrom organizacijskom ustrojstvu jedinice, o čemu svjedoči disciplina i odgovornost boraca, logističko obezbjeđenje jedinice, formiranje sopstvene farme, mediccinskog zbrinjavanja i drugo. Jedinica, "Živiničke ose" je tokom agresije imala i svoje informativno glasilo, bilten "Živiničke ose" u kome su objavljivani najbitniji uspjesi jedinice tokom borbi, kao i uopće život i rad u jedinici. Ovim glasilom je najšira javnost uvijek i pravovremeno bila informirana o borbenom putu jedinice.

Ovako koncipirana knjiga će u cijelosti, sa svojim originalnim dokumentima, budućim generacijama sigurno služiti

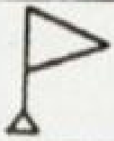
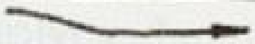
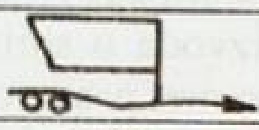
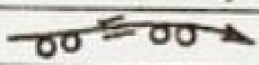
kao informacija, ali i kao opomena i jaka polazna osnova za dalje proučavanje ratnog perioda na ovom prostoru. Autor je uspjeo izbjeći subjektivnost, koja je, s obzirom na historijsku distancu, često prisutna.

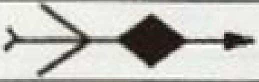
Smatram da je ova knjiga od izuzetne vrijednosti za sagledavanje političkih i vojnih prilika uoči agresije na Bosnu i Hercegovinu i u toku agresije, i neizostavno je treba štampati, kako bi njen sadržaj bio pristupačan široj javnosti. Ova knjiga je i doprinos razumjevanju naše najnovije historije.

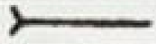
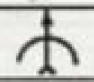
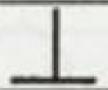
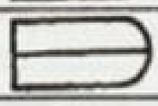
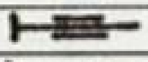
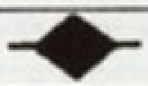
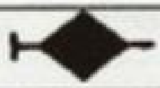
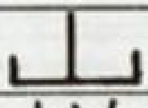
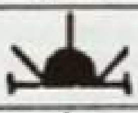
Mr. sci. Sead Omerbegović

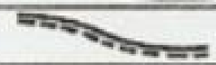
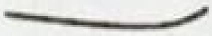
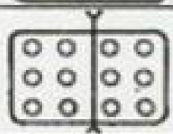
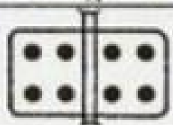
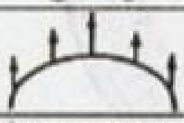
Knjiga “ŽIVINIČKE OSE” autora Mevludina Mahmutbegovića, u izdanju “HAMGRAF” Živinice ima karakter proizvoda u smislu odredaba člana 19. tačka 10. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga na čiji se promet ne plaća porez na promet proizvoda.

TAKTIČKI ZNACI I SKRAĆENICE NAZIVA

Znak	Naziv znaka	Skraćenica	Objašnjenje
	Vojnik		Slično ovome, upisivanjem u znak odgovarajuće skraćenice označavaju se ostale vojno-evidencione specijalnosti vojnika
	- osmatrač,	os	
	- izviđač,	i	
	- stražar,	st	
	- saobraćajac i sl.	sb	
	Komandir odjeljenja	ko	Znaci se odnose na komandire navedenih i njima ravnih jedinica svih vidova, radova i službi u OS. Broj u znaku označava brojni naziv jedinice.
	Komandir voda	kv	
	Komandir čete	kč	
	Bataljon	b	
	Divizion	d	
	Eskadrila	e	
	Odred naoružanih brodova i njima ravne	ONBR	
	Brigada	br	Komande i ustanove u OS koje imaju stalnu formaciju ili su privremenog sastava.
	Zona osmatranja	Zos	
	Između jedinica: -četa (samostalnih vodova)		
	- bataljona i odreda		
	Pješadijske jedinice: - nemotorizovana		
	- motorizovana sa oznakom mjesta komande,		
	- ojačane artiljerijom (sve nemotorizovano)		
	- ojačane artiljerijom (sve motorizovano),		
	- ojačane tenkovima		
	- ojačane artiljerijskom jedinicom PVO (sve motorizovano)		
	Oklopne jedinice: - oklopnog sastava,		Kda je jedinica organskog sastava i kada se označava jednim znakom kao cjelina, tada se ne unose znaci drugih rodova i službi. To se čini samo kada je jedinica ojačana jedinicom drugog roda ili službe
	- ojačana artiljerijom i pješadijom,		
	- oklopnog i mehanizovanog sastava		
	Mehanizovane jedinice		
	Mehanizovane jedinice ojačane artiljerijom		

	Jedinice protivoklopne artiljerije: - topovskog sastava motorizovana,		
	- raketnog sastava,		
	- samohodne artiljerije,		
	- mješovitog sastava		
	Pozadinske jedinice		
	Rejon razmještaja		U označeni rejon unosi se, ako je potrebno, znak roda (službe), odnosno vrsta oruđa (sredstva) i ispisuje skraćeni naziv jedinice ili ustanove.
	Predviđeni rejon razmještaja		
	Dolazak jedinica u rejon razmještaja		
	Jedinica napušta rejon razmještaja		
	Pravac dejstva glavnih snaga svih jedinica i pomoćnih snaga združenih taktičkih jedinica i viših.		Slijedeći znak se označava duplim isprekidanim linijama.
	Pravac dejstva pomoćnih snaga osnovnih taktičkih jedinica.		
	Zadatak jedinice: - bliži (i etapa operacije),		U visini znaka, ako je potrebno, upisuje se naziv jedinive koja izvršava zadatak i vrijeme ovladavanja označenom linijom.
	- slijedeći (II etapa operacije),		
	- naredni (naredna etapa operacije)		
	Jedinica u napadu.		Ispod znaka ispisuje se naziv jedinice.
	Jedinica koja je u napadu zaustavljena.		
	Jedinica u odbrani		
	Pravac dejstva glavnih i pomoćnih snaga osnovnih taktičkih jedinica, pri izvršavanju bližeg i slijedećeg zadatka.		
	Pravac dejstva glavnih i pomoćnih snaga združenih taktičkih jedinica i viših, pri izvršavanju bližeg i slijedećeg zadatka, odnosno etapa operacije.		
	Pješadijski (brdski, planinski) bataljon, bataljoni i odredi TO četnog sastava u odbrani, sa jedinicama za dva stepena niže i rejonima odbrane.		Kada se jedinice vode u prvom stepenu podčinjenosti, čete se umjesto po vodovima, prikazuju cjelovito. Slično ovome označavaju se i prikazuju ostale jedinice.
	Izvlačenje iz borbe poslije neuspjeha u napadu.		Ispod znaka ispisuje se naziv jedinice, a pored znaka, ako je potrebno, vrijeme početka izvlačenja
	Izvlačenje iz borbe u odbrani		

Znak	Naziv	Oznaka	Napomena
	Oštećeno (neutralisano, zarobljeno).		Znaci se crtaju preko objekta po kojem je dejstvovano.
	Uništeno (porušeno, potopljeno, ubijeno)		
	Puškomitraljez	PM	Istim znakom se označava grupa PM i M i dodaje broj oruđa u grupi odjeljenju.
	Mitraljez	M	
	Protivavionski mitraljez	PAM	
	Ručni bacač	RB	Istim znacima označavaju se odjeljenja-grupe navedenih oruđa.
	Minobacač 82 i 60 mm	MB	
	Bestrzajni top	BsT	
	Tromblon		
	Grupa za pravljenje prolaza u žičanim preprekama	GPPŽP	
	Četna protivoklopna grupa	ČPOG	
	Minobacački vod	MBv	
	Vod bestrzajnih topova	vBsT	
	Srednji tenk	sT	
	Oklopni automobil	OA	
	Oklopni transporter	OT	
	Artiljerijsko oruđe (opšti znak)	AO	Pored znaka se prema potrebi, ispisuje kalibar oruđa.
	Top	T	
	Protivoklopni top	POT	
	Haubica	H	
	Samohodno oruđe (opšti znak)	SO	
	Samohodni top	ST	
	Višecjevni bacač raketa	VBR	
	Bacač raketa (laki)	BR	
	Minobacač 120 mm	MB	
	Artiljerijski top PVO: - laki	LAT PVO	

	Rov		Kada nema vremena crtice na rovovima se ne ucrtavaju. Kada ima vremena, crtice se crtaju samo na rovovima koji obilježavaju prednji kraj položaja.
	Dopunski rov		
	Saobraćajnica		
	Zaklon za oruđa		U znaku se ucrtava odgovarajuće oruđe.
	Protiviklopni rov	PO rov	
	Protivpješadijska mina: -nagazna - potezna	PPM PPMn PPMp	
	Protivtenkovska mina	PTM	
	Mina iznenađenja	Mi	
	Mješovito minsko polje	MMP	
	Prolaz u minskom polju: - za pješadiju		
	- za tenkove i ostala vozila		
	Izvor	Iz	
	Automobil Sanitetski automobil		U znak sanitetskog automobila ucrtava se krst.
	Jedinica u pretrazi terena		
	Otkriveni tragovi		
	Patrola vojne policije Motorizovana patrola vojne policije	PVP (M) MPVP(M)	U znak se upisuje odgovarajuća skraćenica. Za motorizovanu patrolu se ispod znaka crtaju dva točka.

ISBN 995894861-3

9789958948619